

СТРАТЕГІЯ розвитку Харківської області на 2021–2027 роки

ЗМІСТ

Вітальне слово	4
ВСТУП	6
I. РОЗДІЛ Основні тенденції та проблеми соціально-економічного та екологічного розвитку регіонів	7
1.1. Географічне розташування суміжні території	8
1.2. Ландшафтні особливості рельєфу, характеристика ґрунтів і гідрологія	9
1.3. Природно-ресурсний потенціалі кліматичні умови	10
1.4. Адміністративно-територіальний поділ і формування об'єднаних територіальних громад	13
1.5. Наявність містобудівної документації	16
1.6. Демографічна ситуація і ринок праці	17
1.7. Соціальна інфраструктура	20
1.8. Економічний потенціал	31
1.9. Розвиток підприємництва	49
1.10. Зовнішньоекономічна діяльність	50
1.11. Іноземні інвестиції	59
1.12. Фінансово-бюджетна ситуація	60
1.13. Екологічна ситуація	63
1.14. Розвиток міст і сільських територій	65
II. РОЗДІЛ. Оцінка результативності реалізації попередньої регіональної стратегії	67
III. РОЗДІЛ. SWOT-аналіз і визначення викликів, ризиків і порівняльних переваг регіон	70
3.1. Аналіз сильних і слабких сторін, можливостей і загроз регіону	71
3.2. Виклики перед регіоном	74
3.3. Ризики перед регіоном	76
3.4. Порівняльні переваги регіону	78
IV. РОЗДІЛ. Ідентифікація смарт-спеціалізованих кластерів, інноваційно спрямованих видів економічної діяльності в регіони, які мають потенціал до розвитку	80
V. РОЗДІЛ. Сценарії розвитку регіону	84
VI. РОЗДІЛ. Місія та стратегічне бачення (візія) регіону	89
VII. РОЗДІЛ. Стратегічні та оперативні цілі розвитку регіону та завдання по їх реалізації	91
VIII. РОЗДІЛ. Узгодженість стратегії регіону з державними стратегічними документами та міжнародними зобов'язаннями країни	108
IX. РОЗДІЛ. Основні етапи та механізми реалізації стратегії	112
X. РОЗДІЛ. Моніторинг упровадження стратегії	115
Список розробників	119

Шановна громадо!

Харківщина має давню і славу історію, це потужне науково-інноваційне, культурне, промислове й освітнє ядро Слобожанщини, яке відіграє значну роль у розвитку України. Стрімкі зміни сучасного світу вимагають від нас швидкої реакції на нові виклики. Наш потенціал останнім часом не використовувався належним чином, і ми повинні його активізувати задля забезпечення добробуту громади у сучасності та майбутньому.

Наші спільні зусилля з підготовки Стратегії продемонстрували розуміння громадою нагальних проблем області, прагнення забезпечити гідний рівень життя для усіх. Реформа децентралізації відкриває нові можливості, якими ми маємо обов'язково скористатися.

Громада вважає місією Харківщини бути лідером у країні на шляху створення конкурентоспроможної економіки, яка забезпечує мешканцям високий європейський рівень добробуту та комфортне оточуюче середовище.

Пріоритетними цілями розвитку області у найближчій перспективі є:

- забезпечення високої якості життя населення на всьому просторі регіону;
- створення чистого оточуючого середовища на всьому просторі регіону;
- побудова конкурентоспроможної та смарт-спеціалізованої просторової економіки з високою доданою вартістю;
- забезпечення інвестиційно привабливого клімату в регіоні і створення інноваційної та інвестиційної інфраструктури;
- забезпечення європейського рівня управління та самоврядування в регіоні.

Щиро дякую всім, хто брав участь у напруженій роботі з підготовки Стратегії, усім експертам, фахівцям, науковцям і громадянам, хто надав свої пропозиції, зробив внесок у бачення майбутнього регіону.

Харківщина має стати взірцем ефективності, плідної співпраці влади та громади, економічного зростання і процвітання.

Успішна реалізація завдань Стратегії залежить від кожного з нас, тож не гаятимемо часу. Закликаю усіх небайдужих, зацікавлених у розвитку Харківщини пропонувати свої проекти для реалізації Стратегії.

Разом ми зможемо все!

**Голова Харківської
обласної державної адміністрації**

Олексій Кучер

Шановні друзі!

Розробляючи семирічну Стратегію розвитку Харківщини усією громадою – науковцями й управлінцями, самоврядними органами й ініціативними краями – ми створили дорожню карту повного оновлення нашої області.

Мовою проєктів та ідей маємо сформувати бренд області та просувати його далеко за межі регіону. Не побоюся сказати, для інтеграції нашої області в успішний світовий простір.

Міжнародне науково-комерційне партнерство та публічна дипломатія; розширення географії залучених інвестицій; включення наших господарських розробок у мережі й ланцюги з високою доданою вартістю, щоб бути еталоном мультимодальної логістики – те, що нам треба освоїти, щоби бути рівними серед перших.

Цілі Стратегії реальні й досяжні, потрібно, на мій погляд, лише одне – працювати наполегливо, усвідомлено, завзято. Для власного, особистісного росту, для добробуту своєї родини, для відродження величі Харківщини.

Вірю в успіх кожного і спільний, вкрай важливий результат!

**Голова Харківської
обласної ради**

Сергій Чернов

ВСТУП

У сучасному мінливому світі в умовах реалізації в Україні реформи місцевого самоврядування і активного впровадження принципів децентралізації середньострокове планування має стати основним інструментом вирішення проблем регіону та забезпечення перспектив подальшого його розвитку.

Необхідність розробки Стратегії розвитку Харківської області на 2021–2027 роки викликана завершенням дії попередньої стратегії (2020 р.), змінами у принципах державної регіональної політики, посиленням глобальних викликів, які постали перед світовою економікою на сьогодні, посиленням впливу глобального поділу праці на національні економіки країн, що розвиваються, ризиків і загроз, які з'явилися в економіці країни й області в останні роки, розвитком технологій нового покоління, активізацією процесу створення об'єднаних територіальних громад, загостренням демографічних і соціальних проблем тощо.

Стратегія розвитку Харківської області на 2021–2027 роки (далі Стратегія) розроблена згідно з чинним законодавством: Законом України «Про стимулювання розвитку регіонів» (від 08.09.2005 № 2850-IV), Законом України «Про засади державної регіональної політики» (від 05.02.2015 № 156-VII зі змінами), Порядком розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених стратегій і планів заходів, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 11.11.2015 № 932 (зі змінами), Методикою розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації, затвердженою наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 31.03.2016 № 79 (у редакції від 27.02.2018), а також на виконання рішення Харківської обласної ради від 28.02.2019 № 915-VII.

Стратегія розроблена з урахуванням Цілей Сталого Розвитку, затверджених на Саміті Організації Об'єднаних Націй зі сталого розвитку, основних положень проекту Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року: «Розвиток та єдність, орієнтовані на людину» та досвіду розробки та реалізації «Стратегії розвитку Харківської області на період до 2020 року» (2015 р.), «Стратегії сталого розвитку Харківської області до 2020 року» (2010 р.), «Стратегії соціально-економічного розвитку Харківської області на період до 2015 року» (2008 р.), «Стратегії соціально-економічного розвитку Харківської області на період до 2011 року» (2004 р.).

Стратегія розроблена робочою групою, затвердженою розпорядженням Голови Харківської обласної державної адміністрації від 13.01.2020 № 10, до якої входили понад 200 фахівців з основних питань розвитку області: децентралізації, освіти, охорони здоров'я, розвитку культури, ЖКГ, громадської безпеки, природокористування та екології, розвитку підприємництва й інституцій громадянського суспільства тощо. Пропозиції представників органів виконавчої влади, експертного співтовариства, громадськості, бізнесу та науковців щодо місії, візії, цілей і завдань Стратегії узагальнювалися цільовими підгрупами та керівним комітетом робочої групи. Організаційно-технічне забезпечення здійснювалося Департаментом економіки і міжнародних відносин обласної держадміністрації. Процес розробки Стратегії носив відкритий характер, висвітлювався у засобах масової інформації та спеціально створеному інтернет-порталі www.strategy.kharkiv.ua.

Стратегія є документом вищого рівня області і основою для розробки та уточнення діючих стратегій розвитку, програм, планів заходів з реалізації для територіальних громад, обґрунтування інвестиційних проектів, залучення коштів державного та місцевого бюджетів.

І. РОЗДІЛ

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ
ТА ПРОБЛЕМИ
СОЦІАЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНОГО
ТА ЕКОЛОГІЧНОГО
РОЗВИТКУ
РЕГІОНУ

1.1. ГЕОГРАФІЧНЕ РОЗТАШУВАННЯ І СУМІЖНІ ТЕРИТОРІЇ

Харківська область – адміністративно-територіальна одиниця, розташована на північному сході України. Площа Харківської області займає 31,4 тис. кв. км, або 5,21 % території України. Її протяжність з півночі на південь складає 210 км, зі сходу на захід – 225 км.

За розміром площі Харківська область посідає 4-те місце в Україні, поступаючись лише Одеській, Дніпропетровській та Чернігівській областям.

Рис. 1. Географічне положення Харківської області

Територія Харківської області розташована компактно, вона має зручну географічну конфігурацію. На сході Харківська область межує з Луганською, на південному сході – з Донецькою, на південному заході – з Дніпропетровською, на заході та північному заході – з Полтавською і Сумською областями України; на півночі та північному сході – з Белгородською областю Російської Федерації. Таким чином, регіон є прикордонною територією.

Харківська область має достатньо вигідне географічне розташування:

- входить до складу північно-східного макрорегіону, що має високий рівень промислового розвитку;
- разом із Полтавською та Сумською областями входить до надобласної системи розселення згідно з Генеральною схемою планування території України;
- через територію області проходить ряд стратегічних автомагістралей: Київ – Харків; Москва – Харків – Сімферополь; Харків Ростов-на-Дону та ін.
- м. Харків є головним вузловим центром залізничного сполучення східної України, що обслуговує шість суміжних областей;
- м. Харків має міжнародний аеропорт, що приймає пасажирські літаки всіх типів.

Внаслідок посилення євроінтеграційних процесів і бойових дій на території Донецької та Луганської областей Харківська область ризикує втратити статус потужного регіонального центру міжнародних транспортно-економічних зв'язків країни. Це зумовлює необхідність створення нових полюсів економічного зростання на території області.

1.2. ЛАНДШАФТНІ ОСОБЛИВОСТІ РЕЛЬЄФУ, ХАРАКТЕРИСТИКА ҐРУНТІВ І ГІДРОЛОГІЯ

Харківська область належить до лісостепової (центральні, північні та західні райони) та степової (південні та західні райони) зон лівобережної частини України.

Територія Харківської області переважно рівнинна, з невеликими височинами на сході, північному та південному сході (Золочівський, Вовчанський, Ізюмський райони). Території з середньою висотою 30–60 м займають 73 % загальної площі області.

Рівнинність території, наявність байрачних лісових ділянок (ліси й інші лісовкриті площі складають 13,6 % території) та схилів різної експозиції забезпечують можливість вирощування в області культур з різними агрокліматичними вимогами. Рівномірний дренаж території практично виключає заболочування.

У межах Харківської області нараховуються понад 150 різновидів ґрунтів. Майже половину регіону займають чорноземи звичайні. Вони охоплюють величезні масиви на схід від м. Харкова, займаючи північно-східну частину території області.

Південна половина Харківської області зайнята чорноземами звичайними та чорноземами слабо- і середньогумусними. В окремих місцях регіону зустрічаються малогумусні чорноземи зі слабкою структурою. Поряд з типовими чорноземами, але на значно меншій площі, сформувались солонцюваті та лугові чорноземи.

Харківська область розташована на вододілі, що поділяє басейни рік Дніпра та Дону. Найбільш великими ріками області є Сіверський Донець (площа водозбору – 38300 кв. км); Оріль (5384 кв. км) та Оскіл (5511 кв. км).

За сумарними запасами підземних вод область знаходиться на п'ятому місці в Україні (після Чернігівської, Київської, Полтавської, Херсонської). Водоносні горизонти містять значні ресурси високоякісних вод, придатних для питного водопостачання.

Водні ресурси Харківської області мають задовільну якість, що дозволяє використовувати їх для водозабезпечення населення та виробництва.

1.3. ПРИРОДНО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ І КЛІМАТИЧНІ УМОВИ

Природно-ресурсний потенціал Харківської області складається з мінеральних, водних, земельних, лісових, фауністичних і природно-рекреаційних ресурсів.

У Харківській області головними природними ресурсами є земельні та мінеральні. Загальна площа земель у регіоні становить 3141,8 тис. га, у тому числі сільськогосподарських угідь – 2411,3 тис. га (76,7 % загальної площі земель). Проблемою земельних ресурсів Харківської області є ерозія ґрунтів.

Мінерально-сировинна база регіону на 37,6 % складається з паливно-енергетичних корисних копалин (газ, нафта, конденсат, кам'яне та буре вугілля), на 50,7 % – з сировини для виробництва будівельних матеріалів, решту становить сировина кольорових металів (рудопрояви срібла, родовища германію, розсипні родовища титан-цирконієвих руд), мінеральні підземні води (табл. 1).

У Харківській області, згідно з Державним балансом корисних копалин України, налічується 84 об'єкти обліку природного газу, у тому числі найбільше в Україні Шебелинське газоконденсатне родовище. Станом на 01.01.2019 р. балансові запаси газу регіону складають 317,9 млрд куб. м, обсяг видобутку – 10,0 млрд куб. м.

Балансові запаси газового конденсату станом на 01.01.2019 р. становлять 8,8 млрд куб. м, обсяг видобутку – 0,254 млрд куб. м.

Балансові запаси нафти станом на 01.01.2019 р. складають в Харківській області 4,289 млн т, обсяг видобутку – 0,055 млн т.

Рис. 2. Карта корисних копалин Харківської області

Таблиця 1. Мінерально-сировинна база Харківської області

Корисні копалини	Кількість родовищ			
	Усього	У % до загальної кількості в Україні	Розробляється	У % до загальної кількості в Україні
I. Горючі корисні копалини				
1.1. Газоподібні корисні копалини				
Газ вільний	57	17,21	37	17,45
Газ газових шапок	3	13,04	2	10,53
Газ розчинений	11	7,24	11	9,65
1.2. Рідкі корисні копалини				
Нафта	20	10,42	16	12,60
Конденсат у газі вільному	48	22,12	36	21,56
Конденсат у газі газових шапок	3	18,75	2	14,29
1.3. Тверді корисні копалини				
Вугілля буре	1	-	-	-
Вугілля кам'яне	6	-	-	-
II. Неметалеві корисні копалини				
Фосфорит	1	11,11	1	33,33
Сировина абразивна	1	25,00	1	33,33
Пісок формувальний	3	14,29	2	20,00
Сировина цементна	4	7,55	3	8,11
Крейда будівельна	12	17,65	1	9,09
Сировина скляна	3	7,89	2	11,11
Пісок будівельний	32	5,33	14	5,07
Сировина керамзитова	4	7,41	1	11,11
Сировина цегельно-черепична	106	5,84	14	4,01
III. Підземні води				
Води питні та технічні	72	5,94	43	3,54
Води мінеральні	3	0,99	3	0,99

Поряд з родовищами горючих копалин найважливіше значення для економіки регіону мають родовища твердих корисних копалин.

Важливу роль серед мінеральних ресурсів відіграють запаси кам'яного вугілля, що представлене 6 родовищами з балансовими запасами 2081,15 млн т. Буре вугілля в Харківській області представлене одним родовищем із запасами 0,389 млн т, яке підготовлене до промислового освоєння.

У регіоні розвідано 3 родовища формувальних пісків (Гусарівське, Вишнівське і Благодатівське) із балансовими запасами 306,72 млн т. Видобуток формувальних пісків складає 0,5 млн т.

Харківська область має добре розвинену сировинну базу промисловості будівельних матеріалів. Цементна сировина в регіоні представлена 4 родовищами (найбільші з яких Шебелинське, Куп'янське, Великобурлуцьке) із балансовими запасами 398,25 млн т. регіон повністю забезпечений власною сировиною і, крім того, має перспективи для розширення її бази.

Аналогічне становище і зі скляною сировиною. В Харківській області нараховується 3 родовища, які мають балансові запаси 106,52 млн т. Видобуток скляної сировини складає 0,354 млн т, що повністю забезпечує потреби регіону та більшості заводів України у виробництві продукції зі скла. Існують можливості й для подальшого розвитку цієї сировинної бази.

Клімат Харківської області помірно континентальний, його варіація на території регіону незначна. Коливання середньорічної температури відбувається в межах від +21 °С влітку до -7 °С взимку. Середньорічна кількість опадів складає приблизно 540 мм. Ступінь континентальності, що виявляється в контрастності сезонних метеопказників, зростає на території регіону із заходу на схід.

В Харківській області достатньо сприятливі кліматичні умови, барвистий ландшафт і наявність цілющих мінеральних джерел, що дозволяє високо оцінити її природно-рекреаційний потенціал, який однак використовується не повною мірою.

1.4. АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ ПОДІЛ І ФОРМУВАННЯ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Адміністративно-територіальний устрій Харківської області передбачає поділ на 27 районів (рис. 2), 7 міст обласного значення, 10 міст районного значення, 61 селище міського типу.

Протягом 2015–2019 рр. у межах реформи децентралізації в Харківській області утворено 23 об'єднані територіальні громади (далі – ОТГ), що складає 38,3 % від Перспективного плану формування територій громад Харківської області (затвердженого КМУ у грудні 2019 року) (рис. 3).

Об'єднані територіальні громади	23
Райони	27
Міста обласного значення	7
Міста районного значення	10
Селища міського типу	61
Міські населені пункти	78
Сільські населені пункти	1683

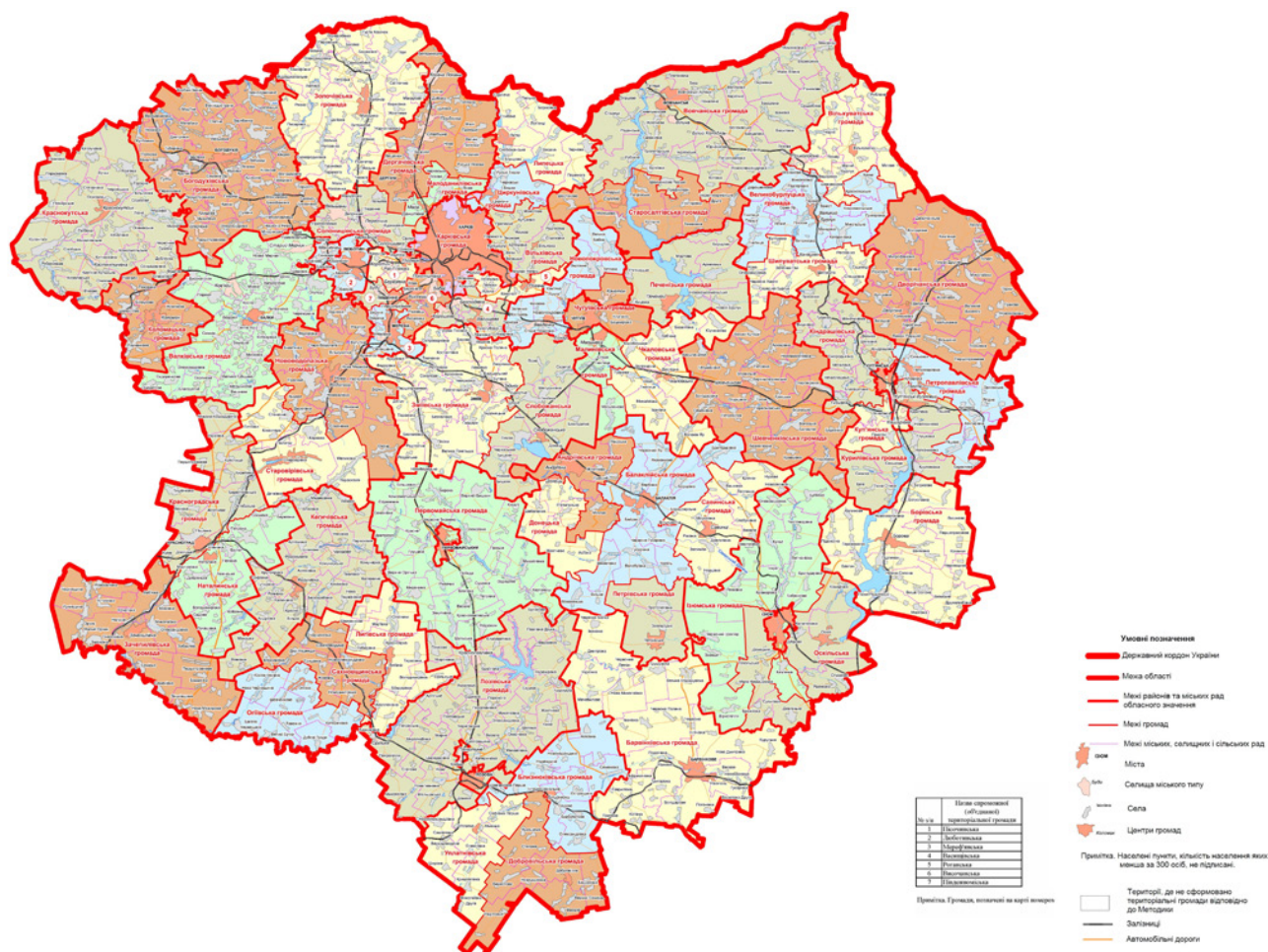

Рис. 3. Адміністративно-територіальний поділ Харківської області

Основні характеристики ОТГ Харківської області наведено у табл. 2.

Таблиця 2. Характеристики ОТГ Харківської області

№	Назва ОТГ	Кількість населення, осіб	Площа об'єднаних громад, кв. км	Кількість рад, що об'єдналися	Тип ОТГ	Район
1	Великобурлуцька	7119	221.0	2	селищна	Великобурлуцький
2	Донецька	17732	139.75	2	селищна	Балаклійський
3	Зачепилівська	10835	523.89	7	селищна	Зачепилівський
4	Золочівська	25113	917.01	13	селищна	Золочівський
5	Ізюмська	48479	103.77	2	міська	Ізюмський
6	Кіндрашівська	4877	365.66	7	сільська	Куп'янський
7	Коломацька	6906	329.55	5	селищна	Коломацький
8	Курилівська	8308	242.424	3	сільська	Куп'янський
9	Лозівська	79087	1143.26	20	міська	Лозівський
10	Малинівська	8339	122.45	2	селищна	Чугувський
11	Малоданилівська	13572	94.37	2	селищна	Дергачівський
12	Мереф'янська	25252	167.78	2	міська	Харківський
13	Наталинська	6350	180.7	3	сільська	Красноградський
14	Нововодолазька	16531	351.63	6	селищна	Нововодолазький
15	Олексіївська	6301	532.54	7	сільська	Первомайський
16	Оскільська	5829	360.47	4	сільська	Ізюмський
17	Петропавлівська	5455	336.879	4	сільська	Куп'янський
18	Пісочинська	32589	81.62	3	селищна	Харківський
19	Роганська	13860	86.01	2	селищна	Харківський
20	Старосалтівська	7894	472,65	6	селищна	Вовчанський
21	Старовірівська	5845	365.45	3	сільська	Нововодолазький
22	Циркунівська	8975	137.88	2	сільська	Харківський
23	Чкаловська	12342	386.97	6	селищна	Чугувський

Серед територіальних громад, що ініціювали процес об'єднання, наявні територіальні громади з чисельністю до 5 тис. осіб, що формує ризики їх спроможності до саморозвитку й ефективного виконання делегованих повноважень для забезпечення гідного рівня життя населення.

За показником кількості районів, де не розпочато процес добровільного об'єднання територіальних громад Харківська область серед регіонів України відповідної групи займає найгіршу позицію (рис. 4).

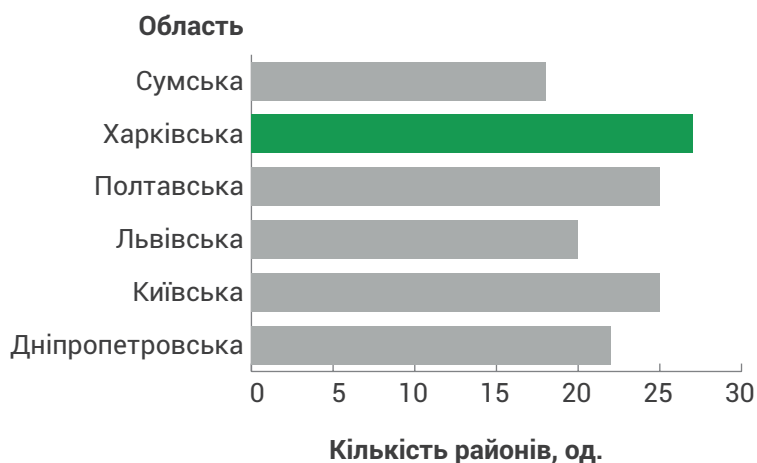

Рис. 4. Кількість районів в областях України, де не розпочато процес добровільного ОТГ

Фінансовий стан розвитку ОТГ Харківської області за показником доходів загального фонду на 1 мешканця свідчить про значну їх диференціацію.

Так, за 9 місяців 2019 р. середній показник доходів загального фонду на 1 мешканця за 17 ОТГ Харківської області дорівнював 4497,7 грн на 1 мешканця (рис. 5).

За показником доходів загального фонду на 1 мешканця ОТГ Харківської області перевищують середнє значення по країні 2129,2 грн більше ніж у 2 рази.

Найбільший показник доходів загального фонду отримано у Наталинській ОТГ – 13 615,2 грн, найменше значення – у Мереф'янській ОТГ – 2 359,7 грн.

У Харківській області налічується 11 ОТГ отримали базову дотацію з державного бюджету (від 1,5 % у доходах Малинівської ОТГ до 20,6 % в Оскільській ОТГ). 3 ОТГ передали до бюджету реверсну дотацію до 18,2 % від доходів (рис. 6).

Перешкодами для розвитку ОТГ в Харківській області виступають: недосконалість законодавства в рамках делегування повноважень ОТГ в межах реформи децентралізації та їх фінансового забезпечення; недостатність

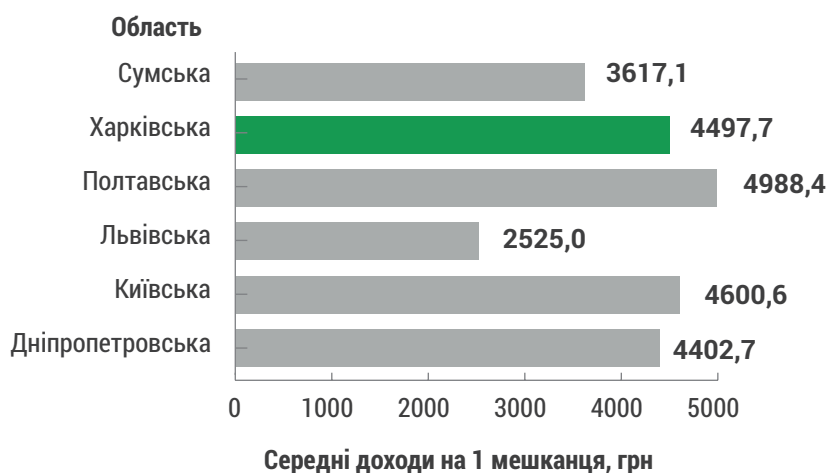

Рис. 5. Середні доходи загального фонду на 1 мешканця ОТГ за областями України

Рис. 6. Кількість ОТГ в областях України, що перераховують до державного бюджету реверсну дотацію та отримують базову

фінансових ресурсів для функціонування громад; нестача кваліфікованих кадрів для розробки та реалізації стратегій і проєктів, а також виконання інших делегованих у межах реформи децентралізації влади повноважень; міграційні тенденції між ОТГ у пошуках кращих умов життя та праці; низька залученість мешканців до функціонування та розвитку громад.

1.5. НАЯВНІСТЬ МІСТОБУДІВНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ

Схему планування території Харківської області, розроблену ДП Державним науково-дослідним інститутом проектування міст «Діпромiсто» імені Ю. М. Білокона (м. Київ), затверджено рішенням обласної ради 23.12.2010 № 30-VI.

Розрахунковий термін дії схеми планування території – **2031** рік.

За 2014–2018 рр. в Харківській області розроблено і знаходяться в стадії погодження 2 схеми планування території районів (Первомайського та Чугуївського районів), та затверджено 50 генеральних планів населених пунктів, поєднаних з планами зонування території (табл. 3).

Таблиця 3. Забезпеченість і стан розробки містобудівної документації в Харківській області за типами населених пунктів

Стан розробки містобудівної документації	Типи населених пунктів		
	міські	селища міського типу	сільські населені пункти та селища
актуальна документація:	17	61	927
в т. ч. оновлена	2	5	45
діюча	15	56	882
документація, що розробляється	6	13	31
документація, що потребує оновлення	9	43	851
документація відсутня	x	x	756

Робота з організації розроблення та оновлення містобудівної документації населених пунктів і територій об'єднаних територіальних громад в регіоні триває.

1.6. ДЕМОГРАФІЧНА СИТУАЦІЯ І РИНОК ПРАЦІ

Аналіз тенденцій і проблем соціально-економічного й екологічного розвитку Харківської області проводився у порівнянні значень відносних показників за останні п'ять років, в середньому по Україні, суміжним регіонам (Дніпропетровська, Полтавська, Сумська області) і регіонам з однаковим типом економіки за визначеною класифікацією (Київська і Львівська).

У 2018 р. порівняно з 2014 р. частка чисельності населення Харківської області в Україні зменшилася на 0,01 % до 6,35 % при загальній тенденції до зменшення чисельності населення країни. За цим показником Харківська область зайняла у 2018 р. 3-тє місце серед регіонів країни, що аналізувалися (табл. 4).

**Таблиця 4. Демографічна ситуація в Харківській області
й окремих регіонах України у 2014–2018 рр.**

Область	Частка чисельності населення в Україні, %		Природний приріст, скорочення (-) на 1 тис. осіб населення		Кількість живонароджених на 1 тис. осіб населення		Кількість смертей на 1 тис. осіб населення	
	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.
Дніпропетровська	7,63	7,59	-5,0	-8,5	11,1	7,8	16,1	16,3
Київська	4,03	4,24	-4,3	-7,6	12,1	8,7	16,4	16,3
Львівська	5,9	5,99	-0,9	-3,8	11,9	9,2	12,8	13,0
Полтавська	3,38	3,31	-7,1	-9,6	10,0	7,2	17,1	16,8
Сумська	2,62	2,55	-8,0	-9,9	9,2	6,5	17,2	16,4
Харківська	6,36	6,35	-5,2	-8,6	10,1	7,3	15,3	15,9
Україна	100,0	100,0	-3,9	-6,1	10,8	8,7	14,7	14,8

За період, що досліджувався, коефіцієнт природного скорочення на 1 тис. осіб населення в Харківській області збільшився на (-3,4 особи), що більше, ніж у середньому по Україні (-2,2) і становив (-8,6 осіб). За цим показником вона зайняла у 2018 р. 4-те місце серед регіонів країни, що аналізувалися.

У 2018 р. порівняно з 2014 р. кількість живонароджених на 1 тис. осіб населення в Харківській області зменшилася на 2,8 особи, що більше, ніж у середньому по Україні (2,1 особи) і склав 7,3 особи. За цим показником вона зайняла у 2018 р. 4-те місце серед регіонів країни, що досліджувалися.

За період, що аналізувався, кількість смертей на 1 тис. осіб населення в Харківській області збільшилася на 0,6 особи, що більше, ніж у середньому по Україні (0,1 особи) і склав 15,9 осіб. За цим показником вона зайняла 2-ге місце серед регіонів країни, що досліджувалися.

У 2018 р. порівняно з 2014 р. усього міграційний приріст в Харківській області зменшився на 45,1 %, що більше, ніж у середньому по Україні (17,7 %) і склав 4534 особи. За цим показником вона зайняла у 2018 р. 2-ге місце серед регіонів країни, що аналізувалися (табл. 5).

**Таблиця 5. Міграційна ситуація в Харківській області
й окремих регіонах України у 2014–2018 рр.**

Область	Усього міграційний приріст, скорочення (-), осіб		у т.ч. міжнародна міграція, осіб		Загальний коефіцієнт міграційного приросту, скорочення (-) на 10 тис. населення		Коефіцієнт безробіття (за методологією МОП), %	
	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.
Дніпропетровська	431	2 552	644	416	1,3	7,9	8,0	8,0
Київська	11 120	27 142	1 335	1 758	64,4	154,1	8,0	6,3
Львівська	1 543	1 886	364	133	6,1	7,5	8,6	6,9
Полтавська	1 050	76	774	845	7,2	0,5	11,5	11,2
Сумська	-401	-2 103	306	356	-3,6	-19,3	9,5	8,7
Харківська	8 261	4 534	5 467	2 420	30,2	16,9	7,8	5,3
Україна	22 592	18 589	21 099	15 055	5,3	4,4	9,3	8,8

За період, що досліджувався, міжнародна міграція зменшилася в Харківській області на 55,7 %, що більше, ніж у середньому по Україні (28,6 %) і становила 5467 осіб. За цим показником вона зайняла у 2018 р. 1-ше місце серед регіонів країни, що аналізувалися.

У 2018 р. порівняно з 2014 р. загальний коефіцієнт міграційного приросту в Харківській області зменшився на 13,3 %, що більше, ніж у середньому по Україні (0,9 %) і становив 16,9 %. За цим показником вона зайняла у 2018 р. 2-ге місце серед регіонів, що досліджувалися.

За період, що аналізувався, коефіцієнт безробіття в Харківській області зменшився на 2,5 %, що більше, ніж у середньому по Україні (0,5 %) і склав 5,3 %. За цим показником вона зайняла у 2018 р. 1-ше місце серед регіонів країни, що досліджувалися.

У 2018 р. порівняно з 2014 р. рівень економічно активного населення у віці 15–70 років до населення у віці 15–70 років у Харківській області збільшився на 1,1 %, що більше, ніж у середньому по Україні (0,2 %) і становив 64,9 %. За цим показником вона зайняла у 2018 р. 1-ше місце серед регіонів країни, що аналізувалися (табл. 6).

За період, що досліджувався, частка економічно активного населення Харківської області в Україні збільшилася на 0,75 % і становив 7,42 %. За цим показником вона зайняла у 2018 р. 2-ге місце серед регіонів країни, що аналізувалися.

Таблиця 6. Стан і динаміка ринку праці Харківської області й окремих регіонів України у 2014–2018 рр.

Область	Рівень економічно активного населення у віці 15–70 років, у % до населення		Частка економічно активного населення в Україні, %		Рівень зайнятості населення у віці 15–70 років, у % до населення у віці 15–70 років, %		Частка зайнятого населення в Україні, %	
	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.
Дніпропетровська	65,6	63,6	8,04	8,49	60,9	58,6	8,15	8,57
Київська	62,0	62,5	3,95	4,50	58,1	58,6	4,01	4,62
Львівська	60,5	61,1	5,70	6,35	55,5	58,5	5,74	6,49
Полтавська	61,7	62,0	3,42	3,65	54,2	56,8	3,34	3,55
Сумська	61,8	64,0	2,67	2,96	55,6	55,1	2,66	2,96
Харківська	63,8	64,9	6,67	7,42	59,3	58,4	6,78	7,69
Україна	62,4	62,6	100,0	100,0	56,7	57,1	100,0	100,0

У 2018 р. порівняно з 2014 р. відношення зайнятості населення у віці 15–70 рр. до населення у віці 15–70 років у Харківській області зменшилося на 0,9 %, при збільшенні в середньому по Україні на 0,4 % і становило 58,4 %. За цим показником вона зайняла у 2018 р. 4-те місце серед регіонів країни, що аналізувалися.

За період, що досліджувався, частка зайнятого населення Харківської області в Україні збільшилася на 0,91 % і склала 7,69 %. За цим показником вона зайняла у 2018 р. 2-ге місце серед регіонів країни, що аналізувалися.

1.7. СОЦІАЛЬНА ІНФРАСТРУКТУРА

1.7.1. ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я

Порівняно з регіонами країни, що досліджувалися, Харківська область у 2018 р. за кількістю лікарняних закладів на 10 тис. населення зайняла 4-те місце (0,462 одиниці), за кількістю лікарняних ліжок на 1 тис. населення – 2-ге місце (8,384 одиниці), кількістю лікарських амбулаторно-поліклінічних закладів на 1 тис. населення – 3-тє місце (0,282 одиниці), за кількістю лікарів усіх спеціальностей на 1 тис. населення – 1-ше місце (5,752 осіб) і кількістю середнього медичного персоналу на 1 тис. населення – 4-те місце (8,308 осіб). Показники Харківської області у 2018 р. переважали середнє значення в цілому по Україні (табл. 7).

**Таблиця 7. Стан і динаміка сфери охорони здоров'я Харківської області
й окремих регіонів України у 2014–2018 рр.**

Область	Кількість лікарняних закладів на 10 тис. населення, од.		Кількість лікарняних ліжок на 1 тис. населення, од.		Кількість лікарських амбулаторно-поліклінічних закладів на 1 тис. населення, од.		Кількість лікарів усіх спеціальностей на 1 тис. населення, осіб		Кількість середнього медичного персоналу на 1 тис. населення, осіб	
	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.
Дніпропетровська	0,440	0,443	9,134	8,710	0,258	0,281	4,644	4,652	9,012	8,242
Київська	0,429	0,414	8,239	7,094	0,291	0,308	4,178	4,199	8,878	8,172
Львівська	0,536	0,495	9,288	7,829	0,169	0,179	5,676	5,432	10,875	9,706
Полтавська	0,500	0,495	8,604	7,899	0,324	0,345	4,788	4,955	9,853	9,191
Сумська	0,535	0,510	9,008	8,061	0,247	0,271	4,013	4,170	10,613	10,007
Харківська	0,471	0,462	8,838	8,384	0,257	0,282	5,744	5,752	8,985	8,308
Україна	0,419	0,408	7,853	7,184	0,229	0,247	4,348	4,423	8,861	8,227

У 2018 р. порівняно з 2014 р. у Харківській області темп зростання кількості лікарняних закладів на 10 тис. населення перевищував середній показник по Україні і становив 98,1 %. Темп зростання кількості лікарняних ліжок на 1 тис. населення в регіоні також перевищував середній показник по країні і складав 94,9 %.

Темп зростання кількості лікарських амбулаторно-поліклінічних закладів на 1 тис. населення в Харківській області перевищував середній показник по країні і становив 109,8 %. Темп зростання кількості лікарів усіх спеціальностей на 1 тис. населення в регіоні відставав від середнього показника по країні і складав 100,1 %. Темп зростання кількості середнього

медичного персоналу на 1 тис. населення в регіоні був нижчим за середній показник по країні і становив 92,5 %.

Значний вплив на рівень кваліфікації медичної допомоги в Харківській області здійснюють медичні установи Академії медичних наук (АМН) України, за питомою вагою яких в загальній кількості в країні – 25% регіон посідає 2-ге місце після м. Києва. Серед провідних установ АМН України, які розташовані в Харківській області, слід відзначити наступні: Державна установа «Інститут терапії ім. Л.Т. Малої» (серцево-судинні та судинно-мозкові захворювання), Державна установа «Інститут медичної радіології ім. С. П. Григор'єва» (новоутворення), Державна установа «Інститут загальної та невідкладної хірургії» (ускладнені виразкові хвороби, пухлинні ураження легень, щитовидної та молочної залоз, ішемічної хвороби серця та інше), Державна установа «Інститут неврології, психіатрії і наркології» (судинні захворювання головного мозку, неврози і граничні стани, алкоголізм, наркоманія та інше) та інші.

1.7.2. ОСВІТА

У 2018 р. порівняно з 2014 р. показник охоплення дітей закладами дошкільної освіти в Харківській області зріс на 3 % і становив 65 %. Значення цього показника перевищувало на 7 % середній рівень по Україні (58 %), а серед регіонів, що досліджувалися, вона зайняла 4-те місце (табл. 8).

**Таблиця 8. Стан і динаміка розвитку сфери освіти в Харківській області
й окремих регіонах України у 2014–2018 рр.**

Область	Охоплення дітей закладами дошкільної освіти, у % до кількості дітей відповідного віку		Кількість учнів закладів загальної середньої освіти у розрахунку на 10 тис. населення, осіб		Кількість вихованців закладів позашкільної освіти сфери освіти, на 10 тис. населення, осіб		Кількість учнів, слухачів закладів професійної (професійно-технічної) освіти у розрахунку на 10 тис. населення, осіб		Кількість студентів закладів вищої освіти у розрахунку на 10 тис. населення, осіб	
	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.
Дніпропетровська	63	64	925	1 029	257	253	80	69	411	348
Київська	65	72	1041	1 201	383	467	55	46	185	152
Львівська	49	52	1010	1 097	242	223	119	86	509	478
Полтавська	72	70	882	957	311	278	82	70	356	323
Сумська	73	74	829	888	495	505	95	85	362	313
Харківська	62	65	835	921	314	538	57	50	696	639
Україна	55	58	874	959	284	301	73	60	393	361

За період, що аналізувався, показник кількості учнів закладів загальної середньої освіти у розрахунку на 10 тис. населення в Харківській області зріс на 10,3 % і становив 921 особу. Значення цього показника було на 3,96 % нижче за середнє по Україні – (959 осіб), а серед регіонів, що досліджувалися, вона зайняла 5-те місце.

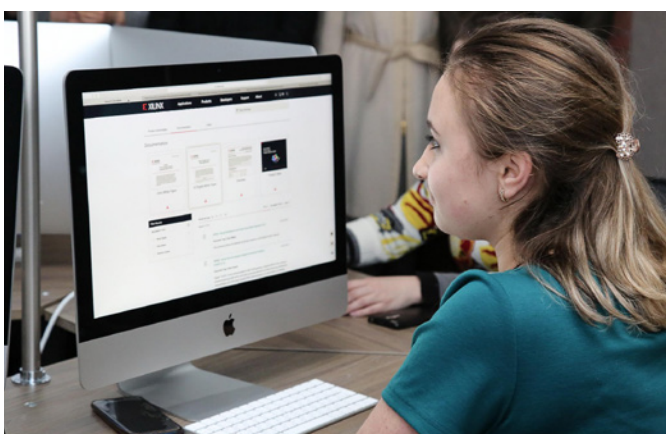
За період, що аналізувався, показник кількості вихованців в закладах поза-шкільної освіти у розрахунку на 10 тис. населення в Харківській області збільшився на 169 % і становив 538 осіб, а серед регіонів, що досліджувалися, вона зайняла 1-ше місце.

У 2018 р. порівняно з 2014 р. показник кількості учнів, слухачів закладів професійної (професійно-технічної) освіти у розрахунку на 10 тис. населення в Харківській області знизився на 12,28 % і становив 50 осіб. Значення цього показника було на 16,67 % нижче за середнє по Україні (60 осіб), а серед регіонів, що досліджувалися, вона зайняла 5-те місце.

За період, що аналізувався, показник кількості студентів закладів вищої освіти у розрахунку на 10 тис. населення Харківської області знизився на 8,19 % і становив 639 осіб. Значення цього показника було на 77,01 % вище за середнє по Україні (361 особа), а серед регіонів, що досліджувалися, вона зайняла 1-ше місце.

Харківська область входить до 10 найбільших студентських центрів Європи.

Серед провідних закладів вищої освіти регіону, в першу чергу, потрібно відмітити наступні: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, Харківський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, Харківський національний медичний університет, Харківський національний університет радіоелектроніки, Національний фармацевтичний університет та інші.

1.7.3. НАУКОВА ТА НАУКОВО- ТЕХНІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

У 2018 р. порівняно з 2014 р. частка організацій, які здійснювали науково-дослідні роботи (НДР) у Харківській області, в Україні зменшилася на 13,8 % і становила 14,84 %. За цим показником вона зайняла у 2018 р. 1-ше місце серед регіонів, що аналізувалися (табл. 9).

Таблиця 9. Стан і динаміка розвитку наукової сфери в Харківській області та окремих регіонах України у 2014–2018 рр.

Область	Частка організацій, які здійснювали НДР в Україні, %		Частка працівників, задіяних у виконанні НДР в Україні, %		Частка наукових працівників з науковим ступенем, які виконували НДР в Україні, %		Частка внутрішніх поточних витрат на виконання НДР в Україні, %	
	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.
Дніпропетровська	5,71	5,89	9,07	9,82	3,97	5,43	10,77	11,93
Київська	2,40	3,16	2,15	2,04	1,95	1,52	1,80	2,36
Львівська	7,21	7,58	4,36	5,52	6,60	9,15	2,81	2,56
Полтавська	2,10	2,11	0,91	1,15	1,28	1,7	0,59	0,49
Сумська	1,50	1,47	1,67	1,86	0,57	1,45	1,27	1,03
Харківська	16,22	14,84	16,90	16,14	16,68	15,18	19,16	18,75
Україна	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

За період, що досліджувався, частка працівників, задіяних у виконанні НДР у Харківській області, в Україні зменшилася на 0,76 % і склала 16,14 %. За цим показником вона зайняла у 2018 р. 1-ше місце серед регіонів країни, що аналізувалися.

У 2018 р. порівняно з 2014 р. частка наукових працівників з науковими ступенями, які виконували НДР у Харківській області, в Україні зменшилася на 1,5 % і становила 15,81 %. За цим показником вона зайняла у 2018 р. 1-ше місце серед регіонів, що аналізувалися.

За період, що досліджувався, частка внутрішніх поточних витрат на виконання НДР у Харківській області, в Україні зменшилася на 0,41 % і склала 18,75 %. За цим показником вона зайняла у 2018 р. 1-ше місце серед регіонів країни, що аналізувалися.

Харківська область має другий в країні після м. Києва науковий і науково-технічний потенціал. Серед наукових установ Національної академії наук (НАН) України, які здійснюють свою діяльність на території регіону, слід відзначити наступні: Фізико-технічний інститут низьких температур ім. Б. І. Веркіна, НТК «Інститут монокристалів», Інститут проблем машинобудування ім. А. М. Підгорного, Національний науковий центр «Харківський фізико-технічний інститут», Інститут проблем кріобіології і кріомедицини та інші.

1.7.4. КУЛЬТУРА ТА МИСТЕЦТВО

Порівняно з регіонами країни, що аналізувалися, Харківська область у 2018 р. за кількістю бібліотек на 1 тис. населення зайняла 5-те місце (0,302 одиниці), кількістю клубних закладів на 1 тис. населення – 5-те місце (0,257 одиниці), кількістю музеїв на 100 тис. населення – 4-те місце (1,241 одиниці) та кількістю театрів на 100 тис. населення – 3-тє місце (0,263 одиниці) (табл. 10). Показники Харківської області у 2018 р. були нижчими за середні значення по Україні.

Таблиця 10. Стан і динаміка розвитку сфери культури та мистецтва Харківської області й окремих регіонів України у 2014–2018 рр.

Область	Кількість бібліотек на 1 тис. населення, од.		Кількість клубних закладів на 1 тис. населення, од.		Кількість музеїв на 100 тис. населення, од.		Кількість театрів на 100 тис. населення, од.	
	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.
Дніпропетровська	0,246	0,241	0,179	0,178	0,794	0,812	0,397	0,437
Київська	0,520	0,503	0,489	0,481	1,393	1,362	0,116	0,170
Львівська	0,538	0,522	0,560	0,568	1,032	1,078	0,357	0,359
Полтавська	0,556	0,564	0,597	0,590	2,776	2,657	0,139	0,144
Сумська	0,527	0,528	0,566	0,585	1,516	1,575	0,178	0,185
Харківська	0,309	0,302	0,257	0,257	1,215	1,241	0,258	0,263
Україна	0,395	0,395	0,393	0,405	1,270	1,367	0,264	0,269

У 2018 р. порівняно з 2014 р. в Харківській області темп зростання кількості бібліотек на 1 тис. населення був нижчим за середній показник по Україні і становив 97,7 %. Темп зростання кількості клубних закладів на 1 тис. населення також був нижчим за середній показник по країні і складав 100 %.

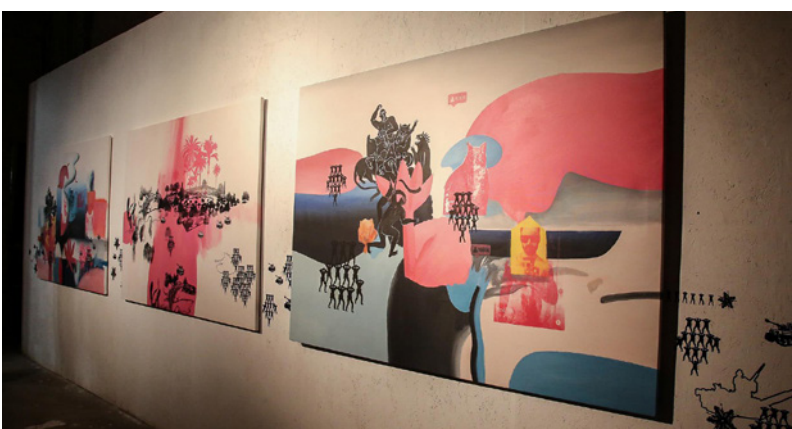

Темп зростання кількості музеїв на 100 тис. населення в Харківській області відставав від середнього показника по країні і становив 102,1 %. Темп зростання кількості театрів на 100 тис. населення в регіоні перевищив середній показник по Україні і склав 102,1 %.

У м. Харкові розташовані такі провідні театри країни як: Харківський національний академічний театр опери та балету ім. М. В. Лисенка, Харківський державний академічний драматичний театр ім. Т. Г. Шевченка, Харківський академічний російський драматичний театр ім. А. С. Пушкіна, Харківський державний академічний театр ляльок ім. В. А. Аафанасьєва.

В Харківській області знаходяться наступні відомі музеї країни: Харківський художній музей, Харківський історичний музей ім. М. Ф. Сумцова, Національний літературно-меморіальний музей Г. С. Сковороди, Харківська муніципальна галерея, Харківський музей Холокоста, Художньо-меморіальний музей І. Є. Репіна, Музей театральних ляльок та інші.

1.7.5. ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА ТА СПОРТ

Порівняно з регіонами країни, що аналізувалися, Харківська область у 2018 р. за кількістю дитячо-юнацьких спортивних шкіл (ДЮСШ) та спеціалізованих дитячо-юнацьких шкіл олімпійського резерву (СДЮШОР) на 1 тис. населення віком від 0 до 15 років зайняла 3-тє місце (0,195 одиниці), кількістю шкіл вищої спортивної майстерності (ШВСМ) – 1-ше місце (2 одиниці) та кількістю спортивних споруд на 1 тис. населення – 3-тє місце (2,593 одиниці) (табл. 11). Показники Харківської області у 2018 р. були вищими за середні значення по Україні.

Таблиця 11. Стан і динаміка розвитку сфери фізичної культури та спорту Харківської області й окремих регіонів України у 2014–2018 рр.

Область	Кількість дитячо-юнацьких спортивних шкіл (ДЮСШ) та спеціалізованих дитячо-юнацьких шкіл олімпійського резерву (СДЮШОР) на 1 тис. населення віком від 0 до 15 років, од.		Кількість шкіл вищої спортивної майстерності (ШВСМ), од.		Кількість спортивних споруд на 1 тис. населення, од.	
	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.
Дніпропетровська	0,232	0,171	1,0	1,0	2,580	2,864
Київська	0,220	0,180	1,0	1,0	2,330	2,420
Львівська	0,217	0,188	1,0	1,0	2,150	2,273
Полтавська	0,253	0,228	1,0	1,0	2,546	2,600
Сумська	0,368	0,322	1,0	1,0	2,442	2,547
Харківська	0,241	0,195	2,0	2,0	2,490	2,593
Україна	0,211	0,186	33,0	34,0	2,200	2,283

У 2018 р. відносно 2014 р. в Харківській області темп зростання кількості ДЮСШ та СДЮШОР на 1 тис. населення віком від 0 до 15 років був нижчим за середній показник по Україні і становив 81,0 %. Темп зростання кількості спортивних споруд на 1 тис. населення в Харківській області перевищував середнє значення показника по Україні і складав 104,1 %

У 2018 р. порівняно з 2014 р. в Харківській області темп зростання кількості бібліотек на 1 тис. населення був нижчим за середній показник по Україні і становив 97,7 %. Темп зростання кількості клубних закладів на 1 тис. населення також був нижчим за середній показник по країні і становив 100 %. Темп зростання кількості музеїв на 100 тис. населення в Харківській області відставав від середнього показника по країні і склав 102,1 %. Темп зростання кількості театрів на 100 тис. населення в Харківській області перевищив середній показник по Україні і становив 102,1 %.

1.7.6. СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ

Порівняно з регіонами країни, що аналізувалися, Харківська область у 2018 р. за кількістю будинків-інтернатів для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю (дорослих і дітей та молоді) на 100 тис. населення зайняла 3-тє місце (0,677 одиниці), кількістю місць в будинках-інтернатах для громадян похилого віку й осіб з інвалідністю (дорослих і дітей, та молоді) на 1 тис. населення – 3-тє місце (1,220 одиниці), кількістю територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг) на 10 тис. населення – 6-тє місце (0,150 одиниці) та кількістю центрів (відділень) обліку бездомних громадян на 100 тис. населення – 5-тє місце (0,075 одиниці) (табл. 12).

**Таблиця 12. Стан і динаміка розвитку сфери соціального захисту
Харківської області й окремих регіонів України у 2014–2018 рр.**

Область	Кількість будинків-інтернатів для громадян похилого віку й осіб із інвалідністю (дорослих і дітей, та молоді) на 100 тис. населення, од.		Кількість місць у будинках-інтернатах для громадян похилого віку й осіб із інвалідністю (дорослих і дітей, та молоді) на 1 тис. населення, од.		Кількість територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг) на 10 тис. населення, од.		Кількість центрів (відділень) обліку бездомних громадян на 100 тис. населення, од.	
	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.
Дніпропетровська	0,550	0,562	1,210	1,212	0,156	0,165	0,183	0,187
Київська	0,638	0,624	1,166	1,138	0,197	0,199	0,116	0,113
Львівська	0,516	0,519	0,727	0,712	0,115	0,132	0,040	0,040
Полтавська	0,971	1,005	1,665	1,655	0,229	0,251	2,151	2,154
Сумська	1,159	1,205	1,712	1,774	0,223	0,250	0,089	0,834
Харківська	0,663	0,677	1,234	1,220	0,155	0,150	0,110	0,075
Україна	0,678	0,676	1,194	1,029	0,154	0,161	0,194	0,229

У 2018 р. порівняно з 2014 р. у Харківській області темп зростання кількості будинків-інтернатів для громадян похилого віку й осіб із інвалідністю (дорослих і дітей, та молоді) на 100 тис. населення переважав середній показник по Україні і становив 102,1 %. Темп зростання кількості місць у будинках-інтернатах для громадян похилого віку й осіб із інвалідністю (дорослих і дітей та молоді) на 1 тис. населення також був вищим за середній показник по Україні і складав 98,8 %. Темп зростання кількості територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг) на 10 тис. населення в Харківській області відставав від середнього показника по Україні і становив 97,2 %. Темп зростання кількості центрів (відділень) обліку бездомних громадян на 100 тис. населення в регіоні також відставав від середнього показника по Україні і складав 68,1 %.

1.7.7. ВІДПОЧИНОК І ТУРИЗМ

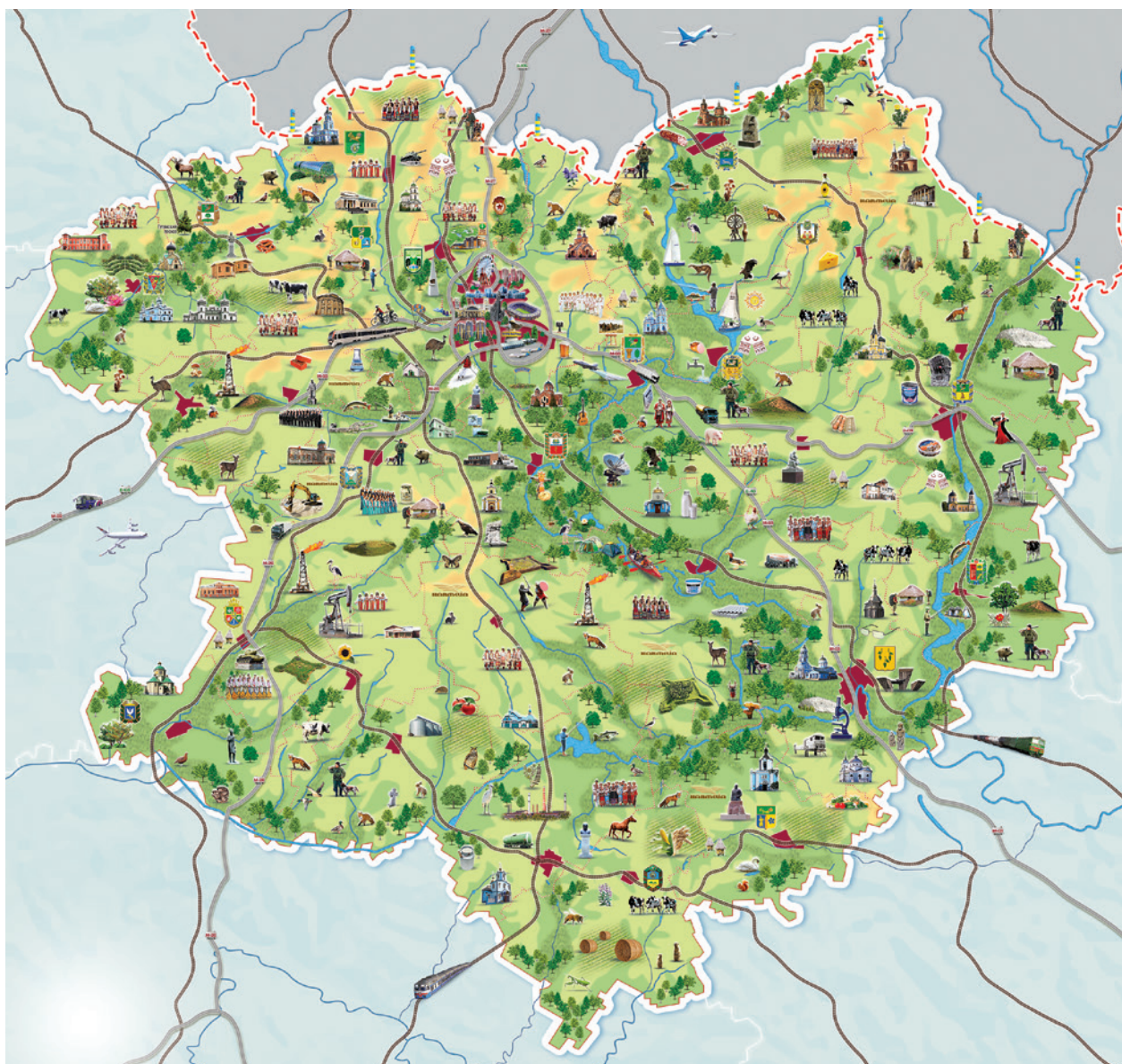
Порівняно з регіонами країни, що аналізувалися, Харківська область у 2018 р. за кількістю дитячих закладів оздоровлення та відпочинку, які працювали влітку, на 1 тис. населення віком від 0 до 15 років зайняла 3-тє місце (1,889 одиниці), кількістю місць у дитячих закладах оздоровлення та відпочинку, які працювали влітку, на 1 тис. населення віком від 0 до 15 років – 3-тє місце (14,37 одиниці), кількістю колективних засобів розміщування на 1 тис. населення – 5-тє місце (0,066 одиниці) та кількістю місць (ліжок) у колективних засобах розміщування на 1 тис. населення – 5-тє місце (5,217 одиниці) (табл. 13).

Таблиця 13. Стан і динаміка розвитку сфери відпочинку та туризму Харківської області й окремих регіонів України у 2014–2018 роках

Область	Кількість дитячих закладів оздоровлення та відпочинку, які працювали влітку, на 1 тис. населення віком від 0 до 15 років, од.		Кількість місць у дитячих закладах оздоровлення та відпочинку, які працювали влітку, на 1 тис. населення віком від 0 до 15 років, од.		Кількість колективних засобів розміщування на 1 тис. населення, од.		Кількість місць (ліжок) у колективних засобах розміщування на 1 тис. населення, од.	
	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.
Дніпропетровська	1,782	1,582	10,73	10,81	0,081	0,071	7,988	7,116
Київська	1,399	1,429	16,43	11,68	0,095	0,092	9,619	7,387
Львівська	1,351	0,560	6,77	4,57	0,135	0,135	12,997	13,152
Полтавська	4,180	3,709	30,61	25,14	0,099	0,077	6,787	6,367
Сумська	4,720	4,778	34,17	27,56	0,054	0,048	3,203	2,697
Харківська	2,051	1,889	15,35	14,37	0,074	0,066	5,902	5,217
Україна	2,051	1,369	18,53	13,81	0,107	0,098	9,496	8,552

Показники Харківської області у 2018 р. були вищими за середні значення по Україні, окрім кількості місць (ліжок) у колективних засобах розміщування на 1 тис. населення.

У 2018 р. відносно 2014 р. в Харківській області темп зростання кількості дитячих закладів оздоровлення та відпочинку, які працювали влітку, на 1 тис. населення віком від 0 до 15 років переважав середній показник по Україні і становив 92,1 %. Темп зростання кількості місць у дитячих закладах оздоровлення та відпочинку, які працювали влітку, на 1 тис. населення віком від 0 до 15 років у регіоні також був вищим за середній показник по Україні і склав 93,7 %. Темп зростання кількості колективних засобів розміщування на 1 тис. населення в Харківській області відставав від середнього показника по Україні і становив 89,3 %. Темп зростання кількості місць (ліжок) у колективних засобах розміщування на 1 тис. населення в регіоні також відставав від середнього показника по Україні і склав 88,4 %.

За умови забезпечення популяризації та транспортної доступності привабливими для рекреаційного туризму в Харківській області є: Зміївський, Харківський, Дергачівський і Вовчанський райони, а для історико-культурного туризму – Ізюмський, Богодухівський, Дергачівський, Нововодолазький райони. Серед потенційно перспективних для розвитку різних видів туризму слід відмітити: Чугувський, Дворічанський, Печенізький, Краснокутський райони.

1.8. ЕКОНОМІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ

У 2018 р. порівняно з 2014 р. показник частки валового регіонального продукту (ВРП) Харківської області в Україні зріс на 0,20 % й становив 6,28 %, і серед досліджуваних регіонів Харківська область зайняла 2-ге місце (табл. 14).

За період, що аналізувався, показник ВРП на одну особу в Харківській області зріс на 96,70 % і становив 69 489 грн. Значення цього показника було на 1,06 % нижче за середнє по Україні – 70 233 грн, а серед регіонів, що досліджувалися, Харківська область зайняла 4-те місце.

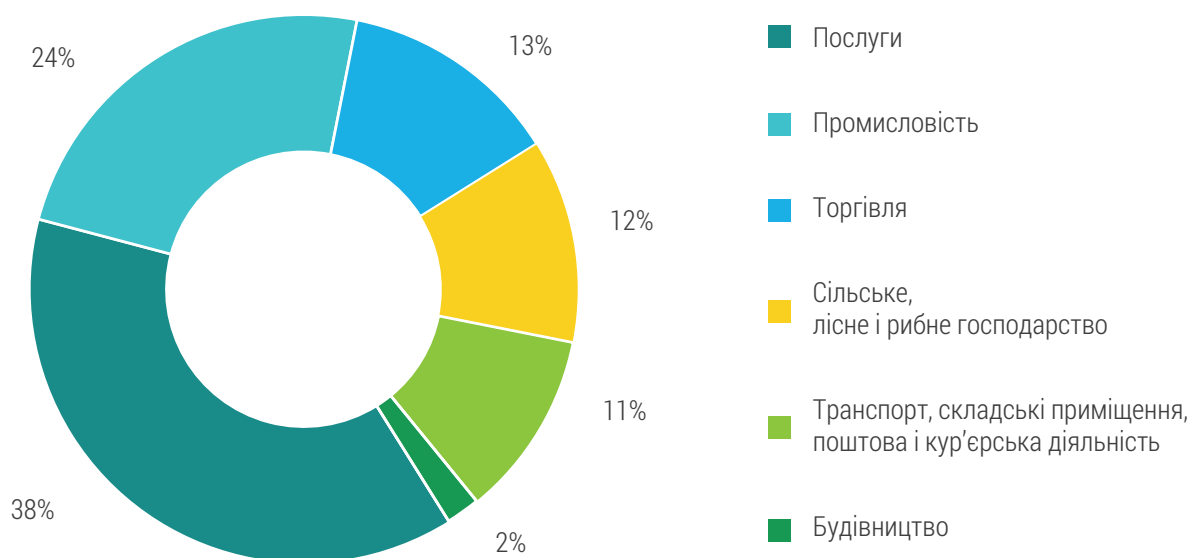

Рис. 7. Структура економіки Харківської області 2019 р.

**Таблиця 14. Динаміка ВРП в Харківській області
й окремих регіонах України у 2014–2017 рр.**

Область	Частка ВРП в Україні, %		ВРП на одну особу, грн	
	2014 р.	2017 р.	2014 р.	2017 р.
Дніпропетровська	11,12	10,52	53 749	97 137
Київська	5,01	5,26	46 058	90 027
Львівська	4,60	4,94	28 731	58 221
Полтавська	4,40	5,06	48 040	106 248
Сумська	1,92	1,89	26 943	51 419
Харківська	6,09	6,28	35 328	69 489
Україна	100	100	36 904	70 233

1.8.1. ПРОМИСЛОВІСТЬ

У 2018 р. порівняно з 2014 р. показник частки реалізованої промислової продукції Харківської області в Україні зріс на 1,16 % і становив 7,24 %, що забезпечило їй 2 -ге місце серед досліджуваних регіонів країни (табл. 15).

**Таблиця 15. Динаміка промислової продукції в Харківській області
й окремих регіонах України у 2014–2018 рр.**

Область	Частка реалізованої промислової продукції в Україні, %		Обсяг реалізованої промислової продукції на одну особу, грн	
	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.
Дніпропетровська	17,65	16,89	76 772	155 798
Київська	3,95	4,72	32 696	81 536
Львівська	2,77	3,63	15 596	43 730
Полтавська	6,07	6,99	59 666	151 239
Сумська	1,87	1,73	23 636	48 331
Харківська	6,07	7,24	31 745	82 106
Україна	100	100	33 228	72 042

За період, що аналізувався, показник обсягу реалізованої промислової продукції на одну особу в Харківській області зріс на 158,65 % і становив 82 106 грн. Значення цього показника було на 13,97 % вище за середнє по Україні – 72 042 грн, а серед регіонів, що досліджувалися, Харківська область зайняла 3-тє місце.

В 2018 р. порівняно зі структурою промисловості України спеціалізація Харківської області проявлялася у таких ВЕД: «Виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів»; «Машинобудування», «Виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення», «Добувна промисловість і розроблення кар'єрів» (рис. 7).

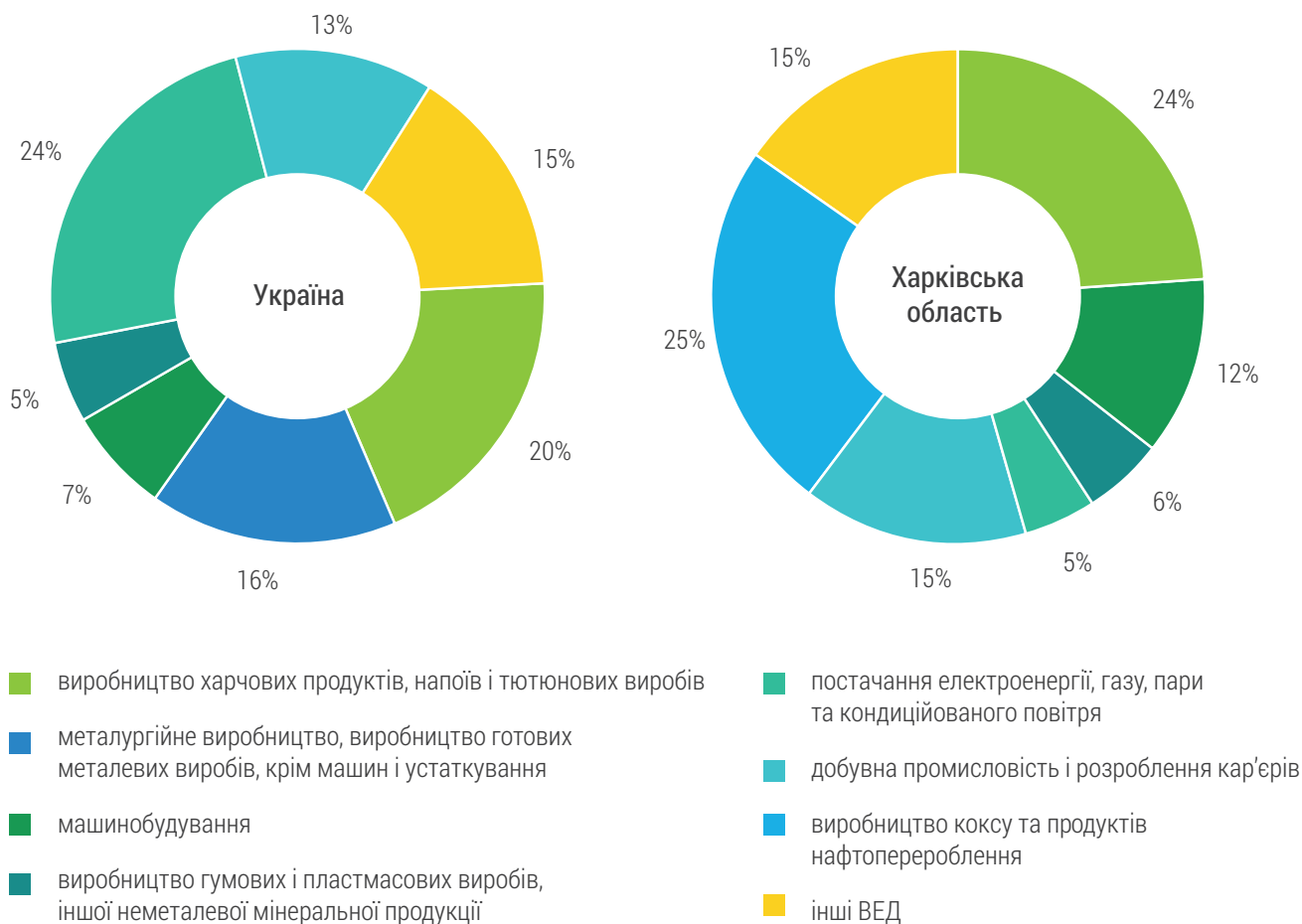

Рис. 8. Структура промисловості Харківської області та України у 2018 р.

За роки незалежності України в Харківській області сформувалася низка підприємств, які є провідними не тільки в країні, але й на міжнародних ринках. До них слід віднести наступні:

АТ «Турбоатом»
(виробництво турбін-
ного обладнання для
теплових, атомних та
гідроелектростанцій)

**ДП «Завод
«Електроважмаш»**
(виробництво електричного
обладнання)

ДП «Завод імені Малишева»
(виробництво військового
транспорту)

ПАТ «Завод Південкабель»
(виробництво кабельної
продукції)

ДП «ХМЗ «ФЕД»
(виробництво авіаційного
обладнання)

ПАТ «Світло шахтаря»
(виробництво скребових кон-
веєрів і перевантажувачів,
шахтних дробарок)

**ПАТ «Харківський
плитковий завод»**
(виробництво
керамічної плитки)

ІГ «УПЕК»
(виробництво підшипників,
електродвигунів, трансмісій і
шасі, шліфувальних верстатів
з ЧПУ та інше)

**Харківське державне
авіаційне виробниче
підприємство**
(виробництво літаків)

**АТ «Харківський
тракторний завод»**
(виробництво колісних і гусе-
ничних тракторів, спецтехніки)

**ТОВ «Фармацевтична
компанія «Здоров'я»**
(виробництво лікарських
засобів)

ПрАТ «Філіп Морріс Україна»
(виробництво тютюнових
виробів)

ТОВ «Слобожанський миловар»
(виробництво мила та миючих
засобів)

**ПАТ «Харківська бісквітна
фабрика»**
(виробництво кондитерських
виробів)

ПрАТ «Хладопром»
(виробництво морозива)

**ТОВ «Лікерно-горілчаний
завод «Прайм»**
(виробництво алкогольної
продукції)

**ТОВ «Харківський
м'ясокомбінат»**
(виробництво ковбасної і
м'ясної продукції)

1.8.2. СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО

У 2018 р. порівняно з 2014 р. показник частки продукції сільського господарства Харківської області в Україні знизився на 0,44 % й становив 5,19 %, і серед досліджуваних регіонів країни Харківська область зайняла 3-тє місце (табл. 16).

**Таблиця 16. Динаміка сільського господарства в Харківській області
й окремих регіонах України у 2014–2018 рр.**

Область	Частка продукції сільського господарства в Україні, %		Обсяг продукції сільського господарства на одну особу, грн	
	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.
Дніпропетровська	6,46	4,73	3 824	5 792
Київська	8,82	9,27	9 938	20 752
Львівська	3,33	2,88	2 554	4 494
Полтавська	8,18	6,90	10 956	19 338
Сумська	3,87	5,00	6 669	18 114
Харківська	5,63	5,19	4 005	7 617
Україна	100	100	4 525	9 328

За період, що аналізувався, показник обсягу продукції сільського господарства на одну особу в Харківській області зріс на 90,18% й становив 7 617 грн. Значення цього показника було на 18,34% нижче за середнє по Україні – 9 328 грн, і серед регіонів країни, що досліджувалися, Харківська область зайняла 4-тє місце.

У 2018 р. порівняно з 2014 р. показник частки продукції рослинництва Харківської області в Україні знизився на 0,71% й становив 5,31%, і серед регіонів країни, що досліджувалися, Харківська область зайняла 4-тє місце (табл. 17).

**Таблиця 17. Динаміка рослинництва в Харківській області
й окремих регіонах України у 2014–2018 рр.**

Область	Частка продукції рослинництва в Україні, %		Обсяг продукції рослинництва на одну особу, грн	
	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.
Дніпропетровська	5,25	4,83	2 296	4 856
Київська	7,08	7,63	5 887	14 035
Львівська	3,56	2,35	2 016	3 014
Полтавська	9,02	6,76	8 907	15 556
Сумська	4,51	5,43	5 742	16 151
Харківська	6,02	5,31	3 162	6 410
Україна	100	100	3 340	7 661

За період, що досліджувався, показник обсягу продукції рослинництва на одну особу в Харківській області зріс на 102,71% й склав 6 410 грн. Значення цього показника було на 16,34 % нижче за середнє по Україні – 7 661 грн, і серед регіонів, що аналізувалися, Харківська область зайняла 4-те місце.

У 2018 р. порівняно з 2014 р. показник частки продукції тваринництва Харківській області в Україні зріс на 0,08 % й становив 4,60 %, і серед регіонів, що досліджувалися, Харківська область зайняла 4-те місце (табл. 18).

**Таблиця 18. Динаміка тваринництва в Харківській області
й окремих регіонах України у 2014–2018 рр.**

Область	Частка продукції тваринництва в Україні, %		Обсяг продукції тваринництва на одну особу, грн.	
	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.
Дніпропетровська	9,85	4,28	1 529	936
Київська	13,73	16,79	4 052	6 717
Львівська	2,68	5,30	538	1 479
Полтавська	5,84	7,55	2 049	3 782
Сумська	2,05	3,03	927	1 963
Харківська	4,52	4,60	843	1 207
Україна	100	100	1 185	1 667

За період, що аналізувався, показник обсягу продукції тваринництва на одну особу в Харківській області зріс на 43,06% й склав 1 207 грн. Значення цього показника було на 27,58 % нижче за середнє по Україні – 1 667 грн, і серед регіонів країни, що досліджувалися, Харківська область зайняла 5-те місце.

У 2018 р. порівняно з 2014 р. показник частки виробництва культур зернових та зернобобових Харківської області в Україні знизився на 1,53 % й становив 5,47 %, і серед регіонів країни, що досліджувалися, Харківська область зайняла 4-те місце (табл. 19).

**Таблиця 19. Виробництво культур зернових та зернобобових в Харківській області
й окремих регіонах України у 2014–2018 рр.**

Область	Частка виробництва культур зернових та зернобобових регіону в Україні, %		Обсяг виробництва культур зернових та зернобобових на одну особу, кг	
	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.
Дніпропетровська	5,20	4,98	1 010	1 084
Київська	5,26	5,83	1 946	2 318
Львівська	2,23	2,06	560	570
Полтавська	7,55	9,05	3 317	4 507
Сумська	6,17	6,38	3 492	4 109
Харківська	6,99	5,47	1 633	1 426
Україна	100	100	1 485	1 657

За період, що досліджувався, показник обсягу виробництва зернових і зернобобових культур на одну особу в Харківській області знизився на 12,68 % й склав 1 426 кг. Значення цього показника було на 13,95 % нижче за середнє по Україні – 1 657 кг, і серед регіонів країни, що досліджувалися, Харківська область зайняла 4-те місце.

У 2018 р. порівняно з 2014 р. показник частки виробництва соняшнику Харківської області в Україні знизився на 1,01 % й становив 10,36 %, і серед регіонів країни, що досліджувалися, Харківська область зайняла 1-ше місце (табл. 20).

Таблиця 20. Динаміка виробництва соняшнику в Харківській області й окремих регіонах України у 2014–2018 рр.

Область	Частка виробництва соняшнику в Україні, %		Обсяг виробництва соняшнику на одну особу, кг	
	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.
Дніпропетровська	9,33	9,06	288	399
Київська	2,97	4,02	174	324
Львівська	0,29	0,56	11	32
Полтавська	7,02	6,66	489	671
Сумська	4,18	4,38	376	571
Харківська	11,38	10,36	422	547
Україна	100	100	236	335

За період, що аналізувався, показник обсягу виробництва соняшнику на одну особу в Харківській області зріс на 29,67 % й склав 547 кг. Значення цього показника було на 63,17 % вище за середнє по Україні – 335 кг, а серед регіонів країни, що досліджувалися, Харківська область зайняла 3-тє місце.

У 2018 р. порівняно з 2014 р. показник частки виробництва буряку цукрового фабричного Харківської області в Україні знизився на 1,21 % й становив 4,13 %, і серед регіонів країни, що аналізувалися, Харківська область зайняла 4-тє місце (табл. 21).

Таблиця 21. Динаміка виробництва буряку цукрового фабричного в Харківській області й окремих регіонах України у 2014–2018 рр.

Область	Частка виробництва буряку цукрового фабричного в Україні, %		Обсяг виробництва буряку цукрового фабричного на одну особу, кг	
	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.
Дніпропетровська	0,18	0,39	9	17
Київська	8,45	9,99	769	793
Львівська	4,96	4,81	308	266
Полтавська	11,06	10,55	1 197	1 047
Сумська	0,49	1,00	68	129
Харківська	5,35	4,13	308	215
Україна	100	100	366	330

За період, що досліджувався, показник обсягу виробництва буряку цукрового фабричного на одну особу в Харківській області зменшився на 30,13 % й склав 215 кг. Значення цього показника було на 34,85 % нижче за середнє по Україні – 330 кг, а серед регіонів країни, що аналізувалися, Харківська область зайняла 4-те місце.

У 2018 р. порівняно з 2014 р. показник частки виробництва картоплі Харківської області в Україні зріс на 0,08 % й становив 4,79 %, і серед регіонів країни, що досліджувалися, Харківська область зайняла 4-те місце (табл. 22).

**Таблиця 22. Динаміка виробництва картоплі в Харківській області
й окремих регіонах України у 2014–2018 рр.**

Область	Частка виробництва картоплі в Україні, %		Обсяг виробництва картоплі на одну особу, кг	
	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.
Дніпропетровська	2,78	2,33	201	163
Київська	7,58	8,13	1 039	1 039
Львівська	7,21	7,55	673	672
Полтавська	4,98	4,87	811	779
Сумська	5,60	4,44	1 175	919
Харківська	4,71	4,79	408	402
Україна	100	100	551	532

За період, що аналізувався, показник обсягу виробництва картоплі на одну особу в Харківській області знизився на 1,45 % й склав 402 кг. Значення цього показника було на 24,51 % нижче за середнє по Україні – 532 кг, а серед регіонів країни, що досліджувалися, Харківська область зайняла 5-те місце.

У 2018 р. порівняно з 2014 р. показник частки виробництва культур овочевих Харківської області в Україні зріс на 0,44 % й становив 7,35 %, і серед регіонів країни, що аналізувалися, Харківська область зайняла 2-ге місце (табл. 23).

**Таблиця 23. Динаміка виробництва культур овочевих в Харківській області
й окремих регіонах України у 2014–2018 рр.**

Область	Частка виробництва культур овочевих в Україні, %		Обсяг виробництва культур овочевих на одну особу, кг	
	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.
Дніпропетровська	7,37	7,93	216	233
Київська	5,90	6,40	329	343
Львівська	4,98	5,43	189	203
Полтавська	5,42	5,55	359	372
Сумська	2,01	2,13	172	185
Харківська	6,91	7,35	244	258
Україна	100	100	224	223

За період, що досліджувався, показник обсягу виробництва культур овочевих на одну особу в Харківській області зріс на 6,12 % й склав 258 кг. Значення цього показника було на 15,75 % вище за середнє по Україні – 223 кг, і серед регіонів країни, що аналізувалися, Харківська область зайняла 3-тє місце.

У 2018 р. порівняно з 2014 р. показник частки виробництва культур плодovих і ягідних Харківської області в Україні знизився на 0,85 % й становив 3,15 %, і серед регіонів країни, що досліджувалися, Харківська область зайняла 4-тє місце (табл. 24).

Таблиця 24. Динаміка виробництва культур плодovих і ягідних в Харківській області й окремих регіонах України у 2014–2018 рр.

Область	Частка виробництва культур плодovих і ягідних в Україні, %		Обсяг виробництва культур плодovих і ягідних на одну особу, кг	
	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.
Дніпропетровська	6,65	7,20	40	57
Київська	3,90	2,99	45	44
Львівська	4,95	5,33	39	54
Полтавська	5,35	4,90	74	90
Сумська	0,80	0,82	14	19
Харківська	4,00	3,15	29	30
Україна	100	100	46	61

За період, що аналізувався, показник обсягу виробництва культур плодovих і ягідних на одну особу в Харківській області зріс на 3,12 % й склав 30 кг. Значення цього показника було на 50,40 % нижче за середнє по Україні – 61 кг, і серед регіонів країни, що досліджувалися, Харківська область зайняла 5-тє місце.

У 2018 р. порівняно з 2014 р. показник частки виробництва м'яса Харківської області в Україні знизився на 0,59 % й становив 3,44 %, і серед регіонів країни, що аналізувалися, Харківська область зайняла 4-тє місце (табл. 25).

Таблиця 25. Динаміка виробництва м'яса в Харківській області й окремих регіонах України у 2014–2018 рр.

Область	Частка виробництва м'яса регіону в Україні, %		Обсяг виробництва м'яса на одну особу, кг	
	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.
Дніпропетровська	9,53	10,49	69	77
Київська	9,96	9,68	136	129
Львівська	5,25	5,56	49	52
Полтавська	3,31	2,93	54	49
Сумська	1,91	1,91	40	41
Харківська	4,03	3,44	35	30
Україна	100	100	55	56

За період, що досліджувався, показник обсягу виробництва м'яса на одну особу в Харківській області знизився на 13,17 % й склав 30 кг. Значення цього показника було на 45,85 % нижче за середнє по Україні – 56 кг, і серед регіонів країни, що аналізувалися, Харківська область зайняла 6-те місце.

У 2018 р. порівняно з 2014 р. показник частки виробництва молока Харківської області в Україні зріс на 0,51 % й становив 5,24 %, і серед регіонів країни, що досліджувалися, Харківська область зайняла 2-ге місце (табл. 26).

**Таблиця 26. Динаміка виробництва молока в Харківській області
й окремих регіонах України у 2014–2018 рр.**

Область	Частка виробництва молока в Україні, %		Обсяг виробництва молока на одну особу, кг	
	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.
Дніпропетровська	3,21	2,92	109	91
Київська	4,19	4,30	270	246
Львівська	5,40	5,04	237	201
Полтавська	7,31	7,57	560	542
Сумська	3,84	4,08	378	378
Харківська	4,72	5,24	192	196
Україна	100	100	259	238

За період, що аналізувався, показник обсягу виробництва молока на одну особу в Харківській області зріс на 2,04 % й склав 196 кг. Значення цього показника було на 17,56 % нижче за середнє по Україні – 238 кг, а серед регіонів країни, що досліджувалися, Харківська область зайняла 5-те місце.

У 2018 р. порівняно з 2014 р. показник частки виробництва яєць Харківської області в Україні знизився на 1,58 % й становив 3,74 %, а серед регіонів країни, що аналізувалися, Харківська область зайняла 4-те місце (табл. 27).

**Таблиця 27. Динаміка виробництва яєць в Харківській області
й окремих регіонах України у 2014–2018 рр.**

Область	Частка виробництва яєць в Україні, %		Обсяг виробництва яєць на одну особу, кг	
	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.
Дніпропетровська	5,35	5,22	319	262
Київська	13,85	20,11	1 570	1 842
Львівська	2,65	3,48	204	222
Полтавська	3,17	5,02	427	576
Сумська	2,25	2,42	391	359
Харківська	5,32	3,74	381	225
Україна	100	100	455	382

За період, що досліджувався, показник обсягу виробництва яєць на одну особу в Харківській області знизився на 40,97 % й склав 225 шт. Значення цього показника було на 41,05 % нижче за середнє по Україні – 382 шт., і серед регіонів країни, що аналізувалися, Харківська область зайняла 5-те місце.

У 2018 р. порівняно з 2016 р. показник частки фермерських господарств у загальній кількості підприємств, які здійснювали сільськогосподарську діяльність в Харківській області знизився на 2,21 % й становив 59,36 %, що на 8,04 % нижче за середнє значення по Україні – 67,40 %, і серед регіонів країни, що досліджувалися, Харківська область зайняла 3-тє місце (табл. 28).

**Таблиця 28. Фермерські господарства Харківської області
й окремих регіонів України у 2016–2018 рр.**

Область	Частка фермерських господарств у загальній кількості підприємств, які здійснювали сільськогосподарську діяльність, %		Частка продукції фермерських господарств в загальному обсягу сільськогосподарської продукції, %		Частка продукції рослинництва фермерських господарств в загальному обсягу продукції рослинництва, %		Частка продукції тваринництва фермерських господарств в загальному обсягу продукції тваринництва, %	
	2016 р.	2018 р.	2016 р.	2018 р.	2016 р.	2018 р.	2016 р.	2018 р.
Дніпропетровська	77,69	75,22	11,99	12,36	16,55	16,89	1,04	1,00
Київська	55,20	49,46	6,15	5,98	8,71	8,73	1,06	0,97
Львівська	65,18	57,10	6,07	7,85	4,81	6,43	8,15	10,32
Полтавська	73,84	71,27	8,28	9,80	9,81	11,56	2,94	2,94
Сумська	58,68	56,60	7,04	8,51	8,12	9,68	2,84	3,33
Харківська	61,57	59,36	10,99	12,42	13,76	15,57	1,38	1,32
Україна	70,62	67,40	8,68	9,32	11,19	11,89	2,01	2,12

За період, що аналізувався, показник частки продукції фермерських господарств в загальному обсягу сільськогосподарської продукції в Харківській області зріс на 1,42 % й склав 12,42 %, що на 3,09 % вище за середнє значення по Україні – 9,32 %, і серед регіонів країни, що досліджувалися, Харківська область зайняла 1-ше місце.

У 2018 р. порівняно з 2016 р. показник частки продукції рослинництва фермерських господарств в загальному обсягу продукції рослинництва в Харківській області зріс на 1,80 % й становив 15,57 %, що на 3,68 % вище за середнє значення по Україні – 11,89 %, і серед регіонів країни, що аналізувалися, Харківська область зайняла 2-ге місце.

За період, що досліджувався, показник частки продукції тваринництва фермерських господарств в загальному обсягу продукції тваринництва в Харківській області знизився на 0,06 % й склав 1,32 %, що на 0,80 % нижче за середнє значення по Україні – 2,12%, і серед регіонів країни, що аналізувалися, Харківська область зайняла 4-те місце.

У 2018 р. порівняно з 2016 р. показник частки виробництва фермерськими господарствами зернових та зернобобових культур в Харківській області зріс на 2,05 % й становив

14,84 %, що на 0,41 % вище за середнє значення по Україні – 14,42 %, і серед регіонів країни, що досліджувалися, Харківська область зайняла 2-ге місце (табл. 29).

Таблиця 29. Частка виробництва фермерськими господарствами рослинної продукції в Харківській області й окремих регіонах України у 2016–2018 рр.

Область	Частка виробництва в регіоні, %					
	Зернові та зернобобові культури	Буряк цукровий фабричний	Соняшник	Картопля	Овочеві культури	Плодові та ягідні культури
2016 р.						
Дніпропетровська	19,68	7,75	26,93	0,27	2,18	1,87
Київська	11,78	4,01	16,79	0,59	3,12	0,29
Львівська	8,72	5,30	6,07	0,61	1,94	1,58
Полтавська	11,39	2,65	14,60	0,69	0,36	0,26
Сумська	9,84	0,00	11,61	0,14	0,05	0,00
Харківська	12,78	8,62	15,80	0,01	1,52	0,51
Україна	13,44	6,95	19,41	0,55	3,17	4,76
2018 р.						
Дніпропетровська	19,75	0,00	27,00	0,53	2,56	2,32
Київська	12,04	4,24	14,42	0,36	2,60	0,52
Львівська	10,86	5,51	9,90	0,58	1,83	2,76
Полтавська	13,41	2,22	16,57	0,08	0,25	0,71
Сумська	10,85	0,00	12,62	0,01	0,00	0,00
Харківська	14,84	10,23	17,63	0,02	1,25	1,12
Україна	14,42	6,88	19,85	0,52	2,68	5,26

За період, що аналізувався, показник частки виробництва фермерськими господарствами буряку цукрового фабричного в Харківській області зріс на 1,61 % й склав 10,23 %, що на 3,35 % вище за середнє по Україні (6,88%), і серед регіонів країни, що досліджувалися, Харківська область зайняла 1-ше місце.

У 2018 р. порівняно з 2016 р. показник частки виробництва фермерськими господарствами соняшнику в Харківській області зріс на 1,83 % й склав 17,63 %, що на 2,22% нижче за середнє значення по Україні – 19,85 %, і серед регіонів країни, що аналізувалися, Харківська область зайняла 2-ге місце.

За період, що досліджувався, показник частки виробництва фермерськими господарствами картоплі в Харківській області зріс на 0,01 % й становив 0,02 %, що на 0,50% нижче за середнє значення по Україні – 0,52 %, і серед регіонів країни, що аналізувалися, Харківська область зайняла 5-те місце.

У 2018 р. порівняно з 2016 р. показник частки виробництва фермерськими господарствами культур овочевих в Харківській області знизився на 0,26 % й становив 1,25 %, що на 1,43% нижче за середнє значення по Україні – 2,68 %, і серед регіонів країни, що досліджувалися, Харківська область зайняла 4-те місце.

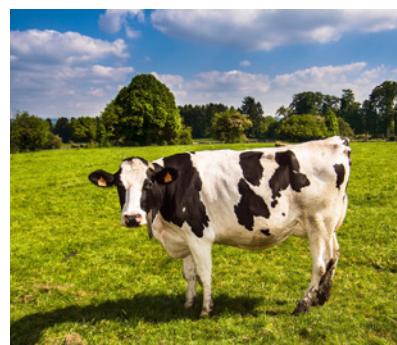
За період, що аналізувався, показник частки виробництва фермерськими господарствами культур плодкових і ягідних в Харківській області зріс на 0,61 % й склав 1,12 %, що на 4,14 % нижче за середнє значення по Україні – 5,26 %, і серед регіонів країни, що досліджувалися, Харківська область зайняла 3-тє місце.

У 2018 р. порівняно з 2014 р. показник частки виробництва фермерськими господарствами м'яса в Харківській області зріс на 0,17 % й становив 0,49 %, що на 2,06 % нижче за середнє значення по Україні (2,55 %), і серед регіонів країни, що аналізувалися, Харківська область зайняла 5-тє місце (табл. 30).

Таблиця 30. Частка виробництва фермерськими господарствами продукції тваринництва в Харківській області й окремих регіонах України у 2014–2018 рр.

Область	Частка виробництва в регіоні, %			
	2014 р.		2018 р.	
	м'ясо	молоко	м'ясо	молоко
Дніпропетровська	0,85	1,60	0,49	1,97
Київська	0,68	1,73	0,92	1,82
Львівська	28,95	0,82	21,63	1,22
Полтавська	1,79	1,83	2,91	3,35
Сумська	1,11	2,81	0,88	4,48
Харківська	0,32	1,63	0,49	1,86
Україна	2,40	1,50	2,55	2,01

За період, що досліджувався, показник частки виробництва фермерськими господарствами молока в Харківській області зріс на 0,23 % й становив 1,86 %, що на 0,15 % нижче за середнє значення по Україні (2,01 %), і серед регіонів країни, що аналізувалися, Харківська область зайняла 4-тє місце.

1.8.3. БУДІВНИЦТВО

У 2018 р. порівняно з 2014 р. показник прийнятих житлових будівель на 10 тис. осіб в Харківській області зріс на 90,38 % й становив 198 кв. м. Значення цього показника було на 3,88% (198 кв. м) нижче за середнє значення по Україні – 206 кв. м, і серед регіонів, що досліджувалися, Харківська область зайняла 3-є місце (табл. 31).

**Таблиця 31. Стан і динаміка будівної сфери Харківської області
й окремих регіонів України у 2014–2018 рр.**

Область	Прийнято житлових будівель на 10 тис. осіб, кв. м		Частка обсягу будівельної продукції в Україні, %		Обсяг будівельної продукції на одну особу, грн	
	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.
Дніпропетровська	62	88	9,55	10,61	1 487	4 654
Київська	1 003	878	4,37	5,24	1 294	4 203
Львівська	379	358	4,69	6,05	945	3 385
Полтавська	120	145	7,66	4,92	2 694	4 939
Сумська	121	89	1,53	1,01	692	1 311
Харківська	104	198	7,53	8,89	1 407	4 676
Україна	227	206	100	100	1 189	3 341

За період, що аналізувався, показник частки обсягу будівельної продукції Харківської області в Україні зріс на 1,36 % й склав 8,89 %, і серед регіонів країни, що досліджувалися, Харківська область зайняла 2-ге місце.

У 2018 р. порівняно з 2014 р. показник обсягу будівельної продукції на одну особу в Харківській області зріс на 238,42 % й становив 4 676 грн. Значення даного показника було на 39,98 % вище за середнє по Україні – 3 341 грн, і серед регіонів країни, що аналізувалися, Харківська область зайняла 2-ге місце.

1.8.4. ТРАНСПОРТ І ЗВ'ЯЗОК

У 2018 р. порівняно з 2014 р. частка обсягу перевезень вантажним автотранспортом Харківської області в Україні збільшилася на 0,15 % і становила 2,72 %. За цим показником Харківська область зайняла у 2018 р. 4-те місце серед регіонів країни, що досліджувалися (табл. 32).

Таблиця 32. Стан і динаміка розвитку транспортної галузі Харківської області й окремих регіонів України у 2014-2018 рр.

Область	Частка обсягу перевезень вантажним автотранспортом в Україні, %		Частка вантажообігу автотранспорту в Україні, %		Частка перевезення пасажирів автотранспортом (автобусами) в Україні, %		Частка відправлення пасажирів залізничним транспортом в Україні, %	
	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.
Дніпропетровська	31,97	26,91	6,79	7,13	9,09	6,26	9,14	8,54
Київська	3,26	4,67	5,67	8,81	4,00	4,41	22,04	26,33
Львівська	1,85	2,14	8,16	7,38	5,87	6,52	7,83	7,34
Полтавська	18,90	14,25	4,73	3,79	1,81	2,60	3,75	3,23
Сумська	1,08	1,05	1,35	1,24	2,29	3,61	3,42	2,97
Харківська	2,57	2,72	4,83	6,32	4,41	5,40	10,63	15,32
Україна	100,	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

За період, що аналізувався, частка вантажообігу автотранспорту Харківської області в Україні збільшилася на 1,49 % і склав 6,32 %. За цим показником Харківська область зайняла у 2018 р. 4-те місце серед регіонів країни, що досліджувалися.

У 2018 р. порівняно з 2014 р. частка перевезень пасажирів автотранспортом (автобусами) Харківської області в Україні збільшилася на 0,9 % і становила 5,40 %. За цим показником Харківська область зайняла у 2018 р. 3-тє місце серед регіонів країни, що аналізувалися.

За період, що досліджувався, частка відправлення пасажирів залізничним транспортом Харківської області в Україні збільшилася на 4,69 % і склала 15,32 %. За цим показником Харківська область зайняла у 2018 р. 2-ге місце серед регіонів країни, що аналізувалися.

У 2018 р. порівняно з 2014 р. частка перевезення пасажирів трамвайним транспортом Харківської області в Україні збільшилася на 3,23 % і становила 16,22 %. За цим показником Харківська область зайняла у 2018 р. 2-ге місце серед регіонів країни, що досліджувалися (табл. 33).

Таблиця 33. Стан і динаміка перевезень пасажирів міським автотранспортом і метрополітемом в Харківській області й окремих регіонах України у 2014–2018 рр.

Область	Частка перевезення пасажирів трамвайним транспортом в Україні, %		Частка перевезення пасажирів тролейбусами в Україні, %		Частка перевезення пасажирів метрополітемом в Україні, %	
	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.
Дніпропетровська	16,75	17,57	4,92	5,51	0,96	1,10
Київська	–	–	0,55	0,59	–	–
Львівська	6,49	8,86	2,37	3,05	–	–
Полтавська	–	–	4,19	5,12	–	–
Сумська	0,65	0,60	1,37	2,17	–	–
Харківська	12,99	16,22	11,30	12,99	29,61	30,67
Україна	100,	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

За період, що аналізувався, частка перевезення пасажирів тролейбусами Харківської області в Україні збільшилася на 1,69 % і склала 12,99 %. За цим показником Харківська область зайняла в 2018 р. 1-ше місце серед регіонів країни, що досліджувалися.

У 2018 р. порівняно з 2014 р. частка перевезення пасажирів метрополітемом Харківської області в Україні збільшилася на 1,06 % і становила 30,67 %. За цим показником Харківська область зайняла у 2018 р. 1-ше місце серед регіонів країни, що аналізувалися.

За період, що досліджувався, частка довжини автомобільних доріг загального користування Харківської області в Україні збільшилася на 0,1 % і склала 5,99 %. За цим показником Харківська область зайняла у 2018 р. 1-ше місце серед регіонів країни, що аналізувалися (табл. 34).

У 2018 р. порівняно з 2014 р. частка автомобільних доріг з твердим покриттям Харківської області в Україні збільшилася на 0,04 % і становила 5,93 %. За цим показником Харківська область зайняла у 2018 р. 1-ше місце серед регіонів країни, що досліджувалися.

За період, що аналізувався, частка обсягу послуг населенню у сфері телекомунікацій Харківської області в Україні збільшилася на 1,1 % і склала 6,12 %. За цим показником Харківська область зайняла у 2018 р. 1-ше місце серед регіонів країни, що досліджувалися (табл. 35).

**Таблиця 34. Стан і динаміка автомобільних доріг в Харківській області
й окремих регіонах України у 2014–2018 рр.**

Область	Частка довжини автомобільних доріг загального користування в Україні, %		Частка автомобільних доріг з твердим покриттям в Україні, %	
	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.
Дніпропетровська	5,64	5,68	5,77	5,80
Київська	5,28	5,37	5,39	5,43
Львівська	5,15	5,19	5,14	5,17
Полтавська	5,46	5,50	5,58	5,62
Сумська	4,42	4,45	4,20	4,29
Харківська	5,89	5,99	5,89	5,93
Україна	100,0	100,0	100,0	100,0

**Таблиця 35. Стан і динаміка розвитку сфери зв'язку в Харківській області
й окремих регіонах України у 2014–2018 рр.**

Область	Частка обсягу послуг населенню у сфері телекомунікацій в Україні, %		Частка абонентів рухомого (мобільного) зв'язку в Україні, %		Частка абонентів Інтернету в Україні, %	
	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.
Дніпропетровська	5,85	5,55	7,41	7,71	4,89	6,89
Київська	3,61	2,66	3,67	3,25	1,96	4,66
Львівська	4,26	4,15	5,72	5,13	4,33	6,39
Полтавська	2,21	3,02	3,10	3,56	1,74	2,88
Сумська	1,76	2,21	2,33	2,71	1,20	2,10
Харківська	5,02	6,12	6,91	7,41	2,87	6,07
Україна	100,	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

У 2018 р. порівняно з 2014 р. частка абонентів рухомого (мобільного) зв'язку Харківської області в Україні збільшилася на 0,5 % і становила 7,41 %. За цим показником Харківська область зайняла у 2018 р. 2-ге місце серед регіонів країни, що аналізувалися.

За період, що досліджувався, частка абонентів Інтернету Харківської області в Україні збільшилася на 3,2 % і склала 6,07 %. За цим показником Харківська область зайняла у 2018 р. 3-ге місце серед регіонів країни, що аналізувалися.

1.8.5. РОЗДРІБНА ТОРГІВЛЯ

У 2018 р. порівняно з 2014 р. показник частки обороту роздрібної торгівлі Харківської області в Україні знизився на 0,14 % й становив 7,79 %, і серед регіонів країни, що досліджувалися, Харківська область зайняла 2-ге місце (табл. 36).

Таблиця 36. Стан і динаміка роздрібної торгівлі в Харківській області й окремих регіонах України у 2014–2018 рр.

Область	Частка обороту роздрібної торгівлі в Україні, %		Обсяг роздрібної торгівлі на одну особу, грн	
	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.
Дніпропетровська	8,95	9,17	24 629	26 501
Київська	4,70	6,98	24 600	36 862
Львівська	4,98	6,21	17 740	22 894
Полтавська	2,89	3,32	17 942	21 980
Сумська	2,07	2,09	16 576	17 893
Харківська	7,93	7,79	26 201	27 010
Україна	100	100	21 012	22 016

За період, що аналізувався, показник обсягу роздрібної торгівлі на одну особу в Харківській області зріс на 3,09 % й склав 27 010 грн. Значення даного показника було на 22,68 % вище за середнє значення по Україні (22 016 грн), і серед регіонів країни, що досліджувалися, Харківська область зайняла 2-ге місце.

1.9. РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦТВА

У 2018 р. порівняно з 2014 р. показник кількості малих і середніх підприємств (МСП) на 10 тис. населення в Харківській області знизився на 2,32 % й становив 88,6 одиницю. Значення цього показника було на 5,33 % вище за середнє по Україні (84,1 одиниць), а серед регіонів країни, що досліджувалися, Харківська область зайняла 3-тє місце (табл. 37).

Таблиця 37. Стан і динаміка розвитку підприємництва в Харківській області й окремих регіонах України у 2014–2018 рр.

Область	Кількість МСП на 10 000 населення, од.		Кількість найманих працівників на МСП до зайнятого населення у віці 15–70 років, %		Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) МСП у розрахунку на одну особу, грн	
	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.
Дніпропетровська	79,7	90,3	25,8	25,9	54 509,3	137 604,3
Київська	103,2	113,7	31,6	32,9	78 795,8	178 330,5
Львівська	73,1	76,1	24,0	26,2	40 620,7	106 520,6
Полтавська	68,6	77,8	27,1	29,2	42 444,5	116 894,7
Сумська	51,5	54,6	18,6	20,3	24 617,0	78 807,6
Харківська	90,7	88,6	25,1	26,2	46 413,7	115 366,2
Україна	79,2	84,1	23,7	26,3	56 467,1	134 616,4

В економіці Харківської області питома вага середніх і малих підприємств в загальній їх кількості в 2017 р. склала 99,9%, в тому числі малих підприємств – 94,8%, з них мікропідприємств 80,6%. Найбільше малих підприємств налічувалося у ВЕД: операції з нерухомим майном – 93,0%, освіта – 89,9%, професійна, наукова та технічна діяльність – 87,0%, оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 85,0%.

За період, що аналізувався, показник кількості найманих працівників на МСП до зайнятого населення у віці 15–70 років в Харківській області зріс на 1,10 % й склав 26,20 %. Значення показника було на 0,10 % нижче за середнє по Україні – 26,30 %, а серед регіонів країни, що досліджувалися, Харківська область зайняла 3-тє місце.

В економіці Харківської області питома вага зайнятості на середніх і малих підприємствах у загальній її чисельності в 2018 р. становила 90,4%, в тому числі на малих підприємствах – 31,3%, з них на мікропідприємствах – 12,8%. Найбільша питома вага зайнятих на малих підприємствах спостерігалася у ВЕД: операції з нерухомим майном – 74,4%, освіта – 67,6%, інформація та телекомунікації – 66,5%, фінансова та страхова діяльність – 62,1%.

У 2018 р. порівняно з 2014 р. показник обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) МСП у розрахунку на одну особу в Харківській області зріс на 148,56 % й становив 115 366,2 грн. Значення показника було на 14,30 % нижче за середнє по Україні (134 616,4 грн), а серед досліджуваних регіонів Харківська область зайняла 4-тє місце.

В економіці Харківської області питома вага обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) малих і середніх підприємств в загальній в 2018 р. становила 81,6%, у тому числі малих підприємств – 30,4%, з них мікропідприємств – 10,6%. Найбільша питома вага обсягу реалізації продукції була у ВЕД: операції з нерухомим майном – 81,9%, освіта – 69,6%; інформація та телекомунікації – 52,6%, тимчасове розміщення і організація харчування – 51,2%.

1.10. ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

У 2018 р. експорт товарів з Харківської області склав 1279 млн дол. США (на 29,8 % менше, ніж у 2014 р.), імпорт товарів – 1738,9 млн дол. США (на 7,9 % менше, ніж у 2014 р.). За питомою вагою вартості експорту (2,7 %) та імпорту (3,0 %) товарів Харківська область у 2018 р. посіла, відповідно, 12-те та 7-ме місця серед інших регіонів України. Протягом 2018 р. експортні операції з товарами здійснювало 1271 підприємство регіону, імпортні товари надійшли до 1980 підприємств.

У 2018 р. обсяги експорту послуг з Харківської області становили 339,7 млн дол. США (на 13,3 % більше, ніж у 2014 р.), імпорту – 65,5 млн дол. США (на 49,0 % менше, ніж у 2014 р.). За питомою вагою експорту (2,9 %) та імпорту (1,0 %) послуг Харківська область посіла у 2018 р., відповідно, 5-те та 8-ме місця серед інших регіонів України. Протягом 2018 р. експортні операції з послуг здійснювало 522 підприємства регіону, імпортні послуг одержали до 247 підприємств.

Порівняно з регіонами країни, що аналізувалися, Харківська область у 2018 р. за експортом товарів на одну особу зайняла 6-те місце (477,5 дол. США), імпортом товарів на одну особу – 6-те місце (649,2 дол. США), експортом послуг на одну особу – 3-тє місце (126,8 дол. США), імпортом послуг на одну особу – 6-те місце (24,4 дол. США), коефіцієнтом покриття експортом імпорту товарів – 2-ге місце (2,34), коефіцієнтом покриття експортом імпорту послуг – 2-ге місце (5,19). Показники Харківської області у 2018 р. були нижчими за середні значення по Україні, окрім коефіцієнта покриття експортом імпорту послуг (табл. 38).

Таблиця 38. Стан і динаміка зовнішньоторговельної діяльності Харківської області й окремих регіонів України у 2014–2018 рр.

Область	Експорт товарів на одну особу, дол. США		Імпорт товарів на одну особу, дол. США		Експорт послуг на одну особу, дол. США		Імпорт послуг на одну особу, дол. США		Коефіцієнт покриття експортом імпорту товарів		Коефіцієнт покриття експортом імпорту послуг	
	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.
Дніпропетровська	2664,5	2392,5	1408,9	1631,1	114,5	42,6	112,6	71,8	1,89	1,47	1,02	0,59
Київська	1077,1	1061,7	2185,9	2083,1	222,3	183,2	131,1	124,1	0,49	0,51	1,70	1,48
Львівська	517,9	754,9	980,9	1078,1	163,2	227,2	33,1	26,9	0,53	0,70	4,93	8,45
Полтавська	1464,8	1355,6	756,3	967,0	63,7	42,5	134,4	93,2	1,94	1,40	0,47	0,46
Сумська	653,1	734,5	489,2	662,3	38,7	26,2	43,3	28,8	1,34	1,11	0,89	0,91
Харківська	669,1	477,5	694,0	649,2	110,1	126,8	47,1	24,4	0,96	0,74	2,34	5,19
Україна	1191,3	1121,2	1203,0	1354,6	254,6	275,7	140,9	149,4	0,99	0,83	1,81	1,84

У 2018 р. порівняно з 2014 р. у Харківській області темп зростання експорту товарів на одну особу був нижчим за середній показник по Україні і становив 71,4 %. Темп імпорту товарів на одну особу також був нижчим за середній показник по країні і складав 93,5 %. Темп зростання експорту послуг на одну особу в Харківській області перевищив середній показник по Україні і становив 115,2 %. Темп зростання імпорту послуг на одну особу в Харківській області відставав від середнього показника по країні і складав 51,8 %.

Основними товарами, які експортувалися у 2018 р.з Харківської області за межі України, були: реактори ядерні, котли, машини – 16 % (206,3 млн дол. США), зернові культури – 8 % (104,6 млн дол. США) та електричні машини – 8 % (103,4 млн дол. США) (рис. 9).

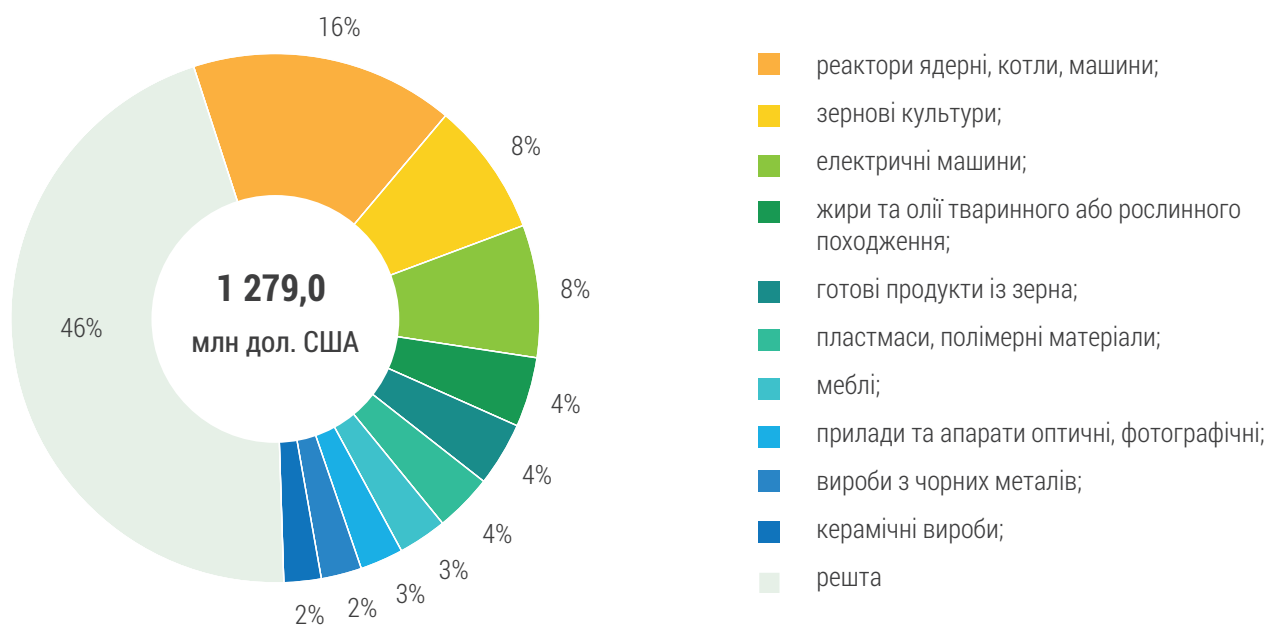

Рис. 9. Структура експорту товарів з Харківської області у 2018 р.

У структурі українського експорту у 2018 р. основними групами товарів були: чорні метали – 21 % (9937,0 млн. дол. США), зернові культури – 15 % (7240,6 млн дол. США) та жири та олії тваринного або рослинного походження – 10 % (4496,5 млн дол. США) (рис. 10).

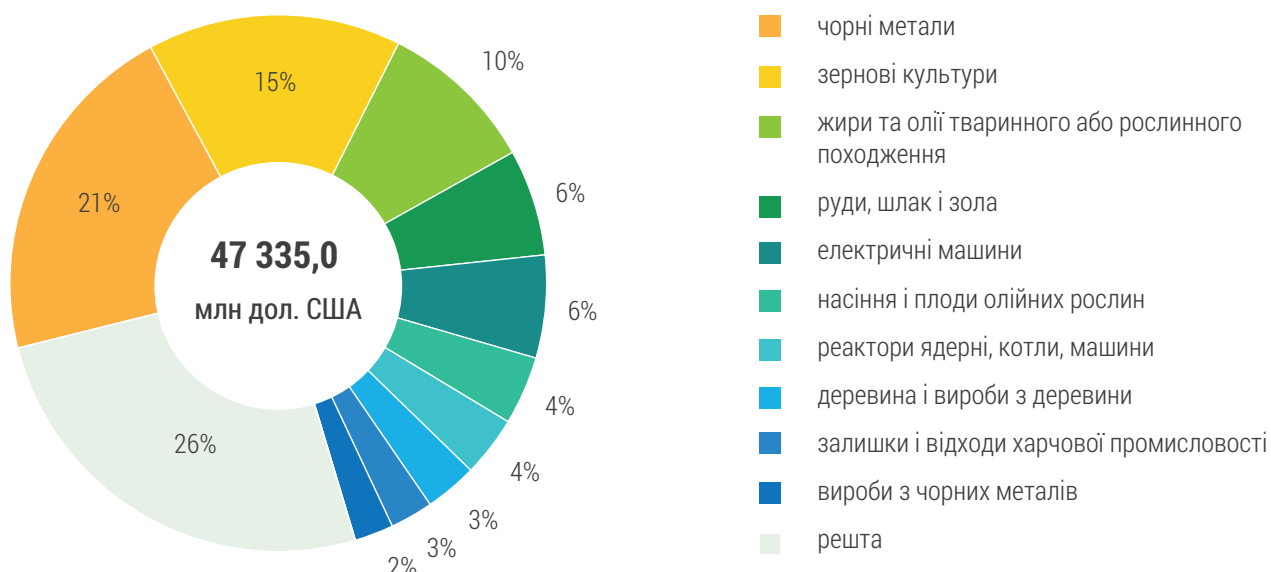

Рис. 10. Структура експорту товарів з України у 2018 р.

Основу імпорту товарів у Харківську область в 2018 р. становили: реактори ядерні, котли, машини – 15 % (265,5 млн дол. США), пластмаси, полімерні матеріали – 10 % (172,9 млн дол. США) та засоби наземного транспорту, крім залізничного – 7 % (125,3 млн дол. США) (рис. 11).

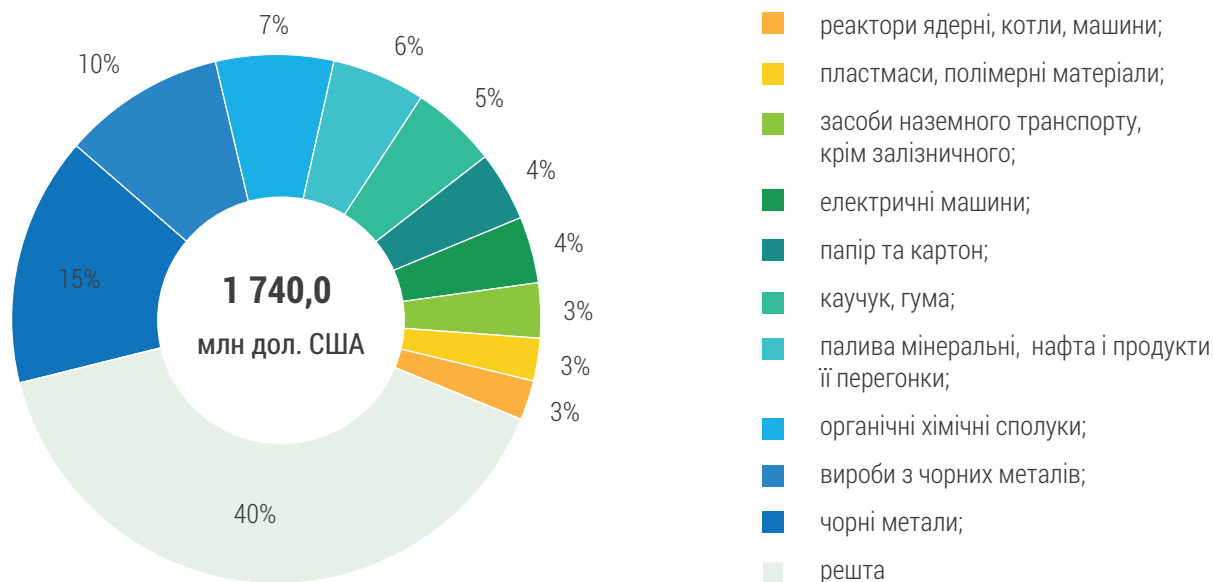

Рис. 11. Структура імпорту товарів в Харківську область у 2018 р.

Найбільші частки в структурі імпорту товарів до України в 2018 р. були: паливо мінеральне; нафта і продукти її перегонки – 24 % (13398,6 млн дол. США), реактори ядерні, котли, машини – 11 % (6475,9 млн дол. США) та електричні машини – 10 % (5479,3 млн дол. США) (рис. 10).

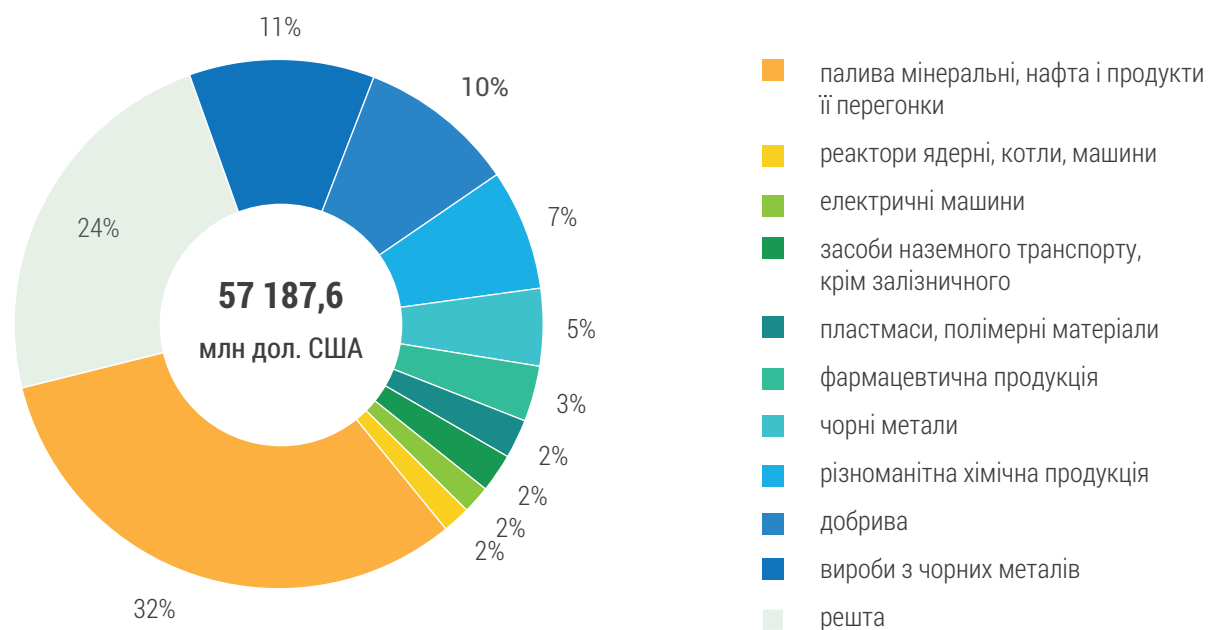

Рис. 12. Структура імпорту товарів у Україну у 2018 р.

У структурі експорту послуг за видами економічної діяльності з Харківської області у 2018 р. найбільші обсяги демонстрували: послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги – 63 % (339,7 млн дол. США), послуги, пов'язані з подорожами, – 14 % (46,1 млн дол. США) та ділові послуги – 9 % (31,9 млн дол. США) (рис. 13).

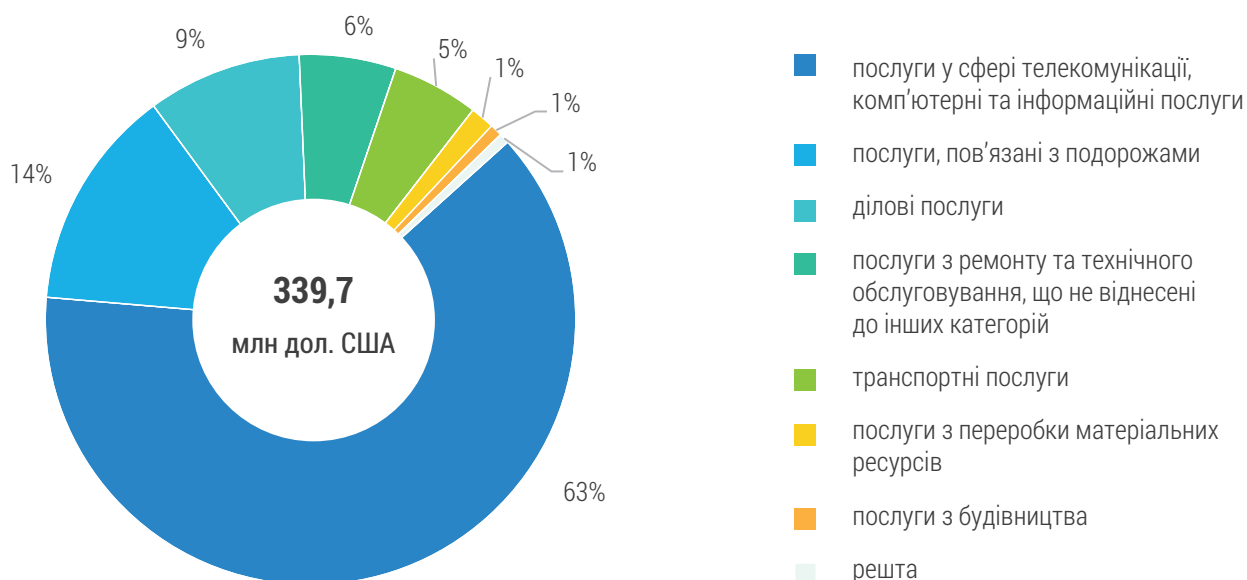

Рис. 13. Структура експорту послуг з Харківської області у 2018 р.

У структурі українського експорту послуг у 2018 р. основними групами були: транспортні послуги – 50 % (5851,4 млн дол. США), послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги – 18 % (2115 млн дол. США) та послуги з переробки матеріальних ресурсів – 15 % (1699,3 млн дол. США) (рис. 14).

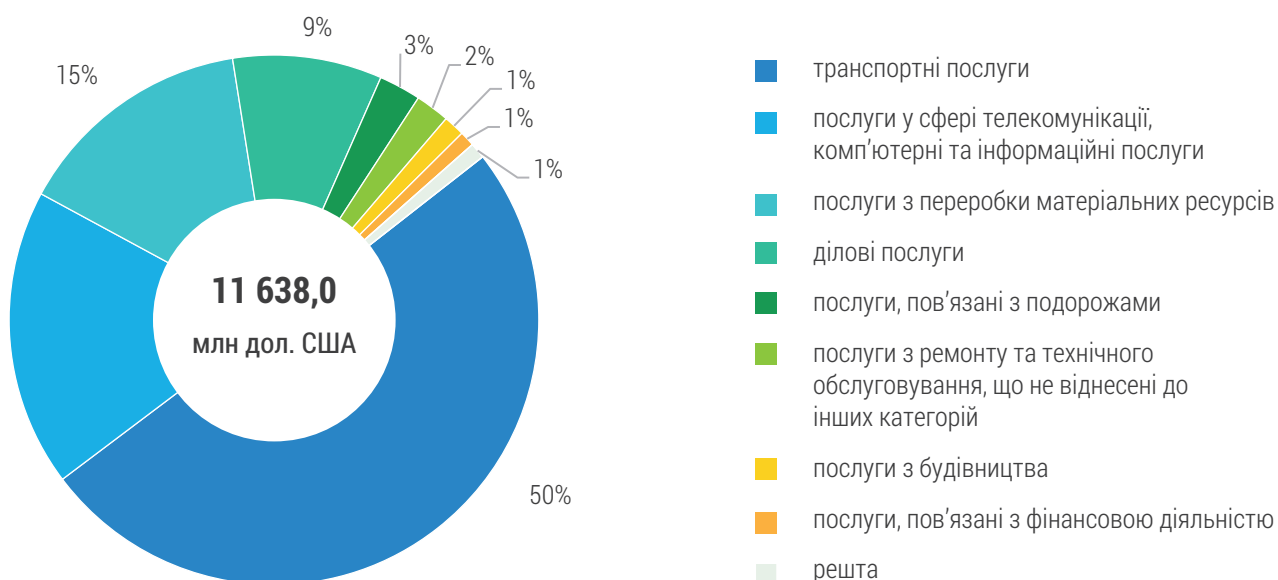

Рис. 14. Структура експорту послуг з України у 2018 р.

У структурі імпорту послуг до Харківської області у 2018 р. найбільші обсяги демонстрували: ділові послуги – 40 % (26,2 млн дол. США), послуги з ремонту та технічного обслуговування – 19 % (12,1 млн дол. США) та послуги, пов'язані з подорожами, – 14 % (9,1 млн дол. США) (рис. 15).

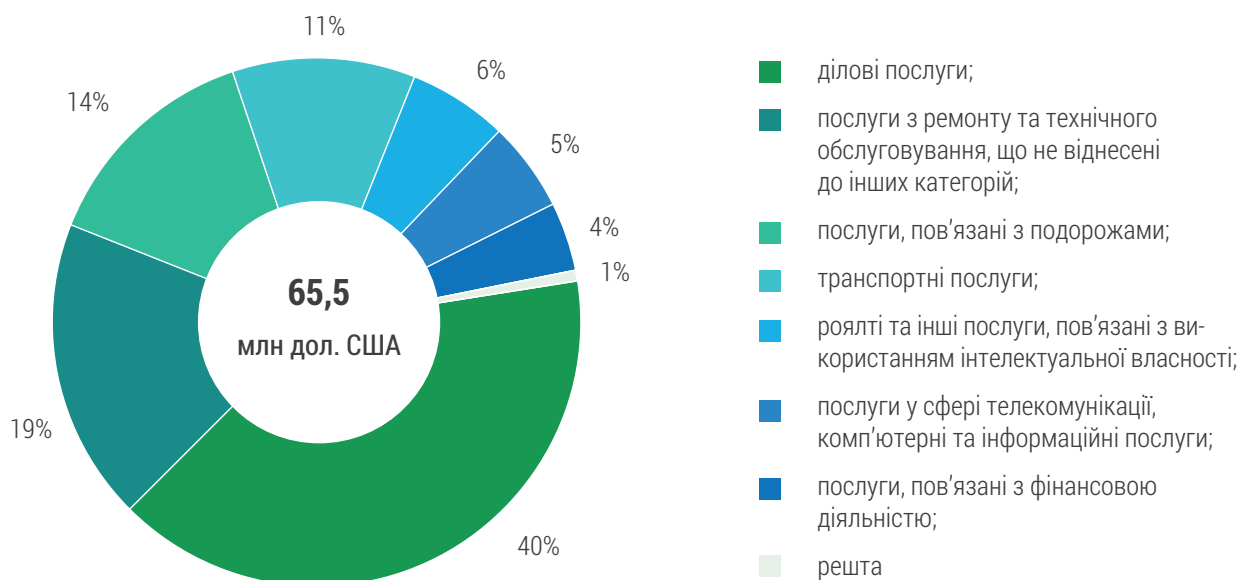

Рис. 15. Структура імпорту послуг до Харківської області у 2018 р

Найбільші частки в структурі імпорту послуг до України у 2018 р.були: транспортні послуги – 24 % (1464,8 млн дол. США), ділові послуги – 22 % (1387,3 млн дол. США) та послуги, пов'язані з подорожами – 16 % (990,4 млн дол. США) (рис. 16).

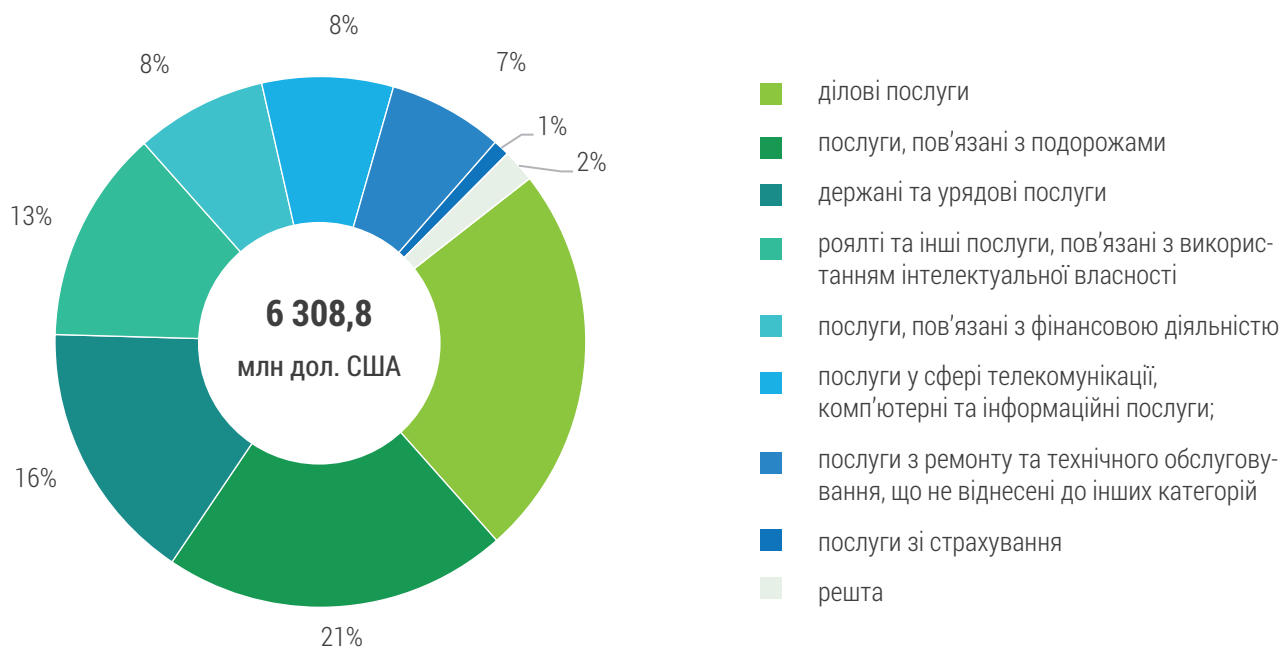

Рис. 16. Структура імпорту послуг до України у 2018 р.

Найбільші об'єми у загальному обсязі експорту товарів з Харківської області у 2018 р. припадали на такі країни: Російська Федерація – 39 % (293,1 млн дол. США); Ізраїль – 23 % (115,1 млн дол. США); Японія – 6 % (71,6 млн дол. США); Грузія – 5 % (65 млн дол. США) та Єгипет – 5 % (64,6 млн дол. США) (рис. 17).

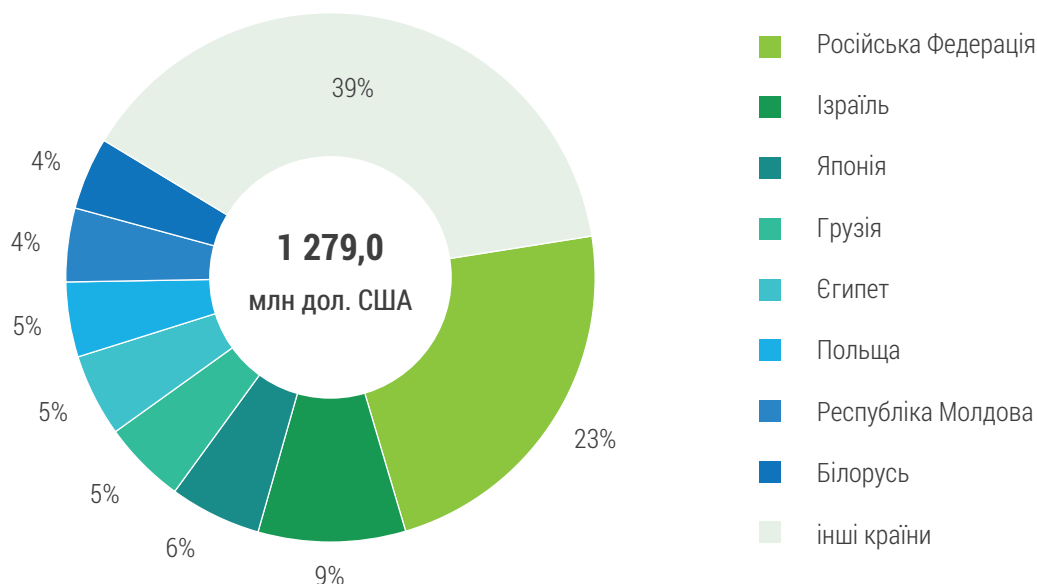

Рис. 17. Основні країни-партнери за експортом товарів з Харківської області у 2018 р.

Найбільші об'єми в структурі експорту товарів з України у 2018 р. були в наступні країни: Російська Федерація – 8 % (3652,6 млн дол. США); Польща – 7 % (3257,2 млн дол. США); Італія – 5 % (2628,8 млн дол. США); Туреччина – 5 % (2352,4 млн дол. США) та Німеччина – 5 % (2208,4 млн дол. США) (рис. 18).

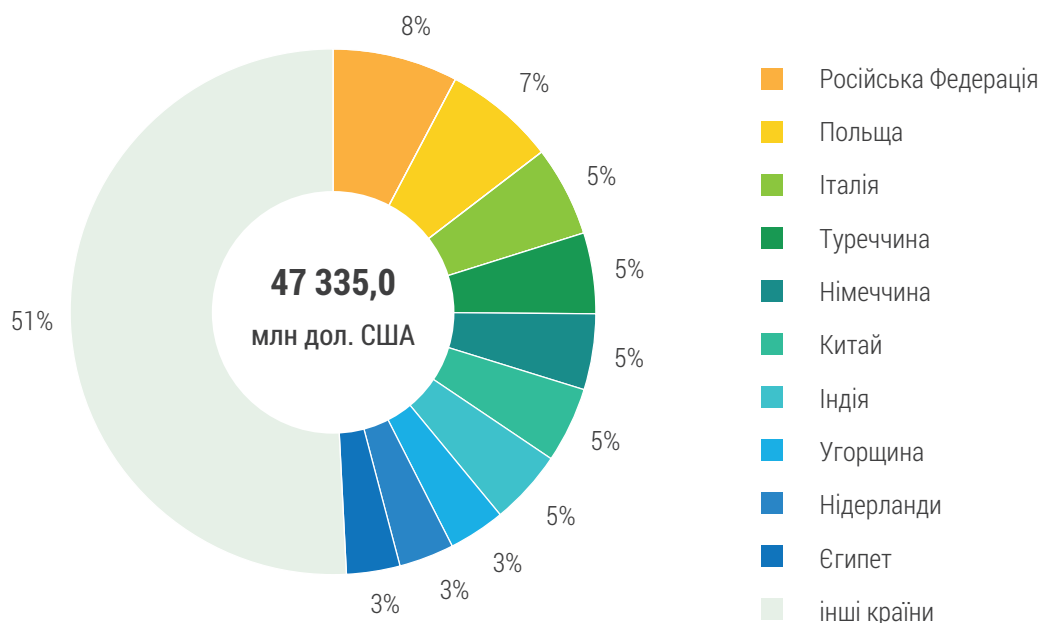

Рис. 18. Основні країни-партнери за експортом товарів з України у 2018 р.

Основними країнами-партнерами Харківської області в імпорті товарів у 2018 р. стали: Китай 19 % (336,3 млн дол. США); Російська Федерація – 17,4 % (302,3 млн дол. США); Німеччина – 8 % (129 млн дол. США); Італія – 5 % (65 млн дол. США) та США – 5 % (64,6 млн дол. США) (рис. 19).

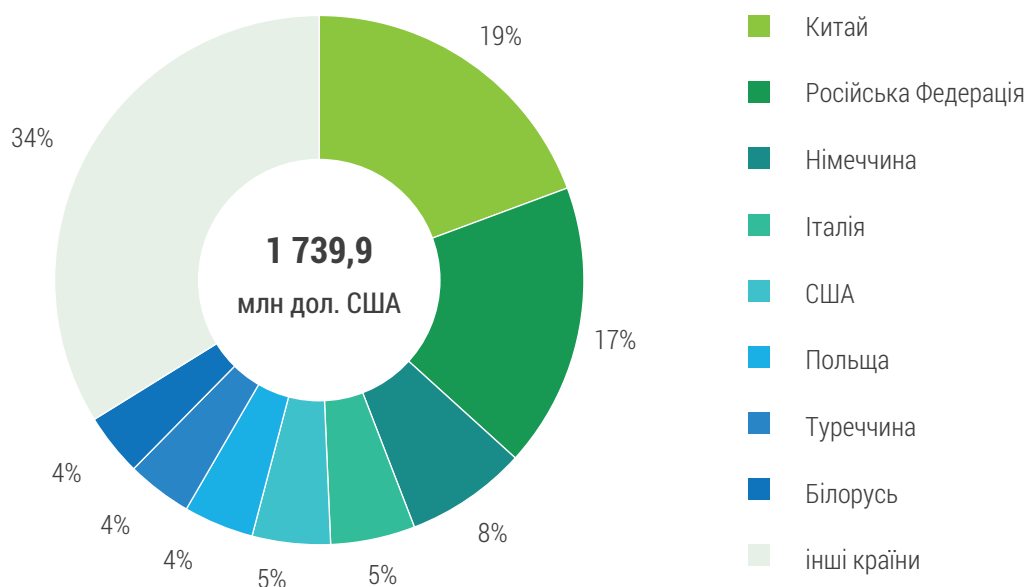

Рис. 19. Основні країни-партнери за імпортом товарів до Харківської області у 2018 р.

У структурі українського імпорту товарів основними країнами-партнерами у 2018 р. були: Російська Федерація – 14 % (8090,4 млн дол. США); Китай – 13 % (7608,4 млн дол. США); Німеччина – 10 % (5983,3 млн дол. США); Білорусь – 7 % (3786,9 млн дол. США) та Польща – 6 % (3641,9 млн дол. США) (рис. 20).

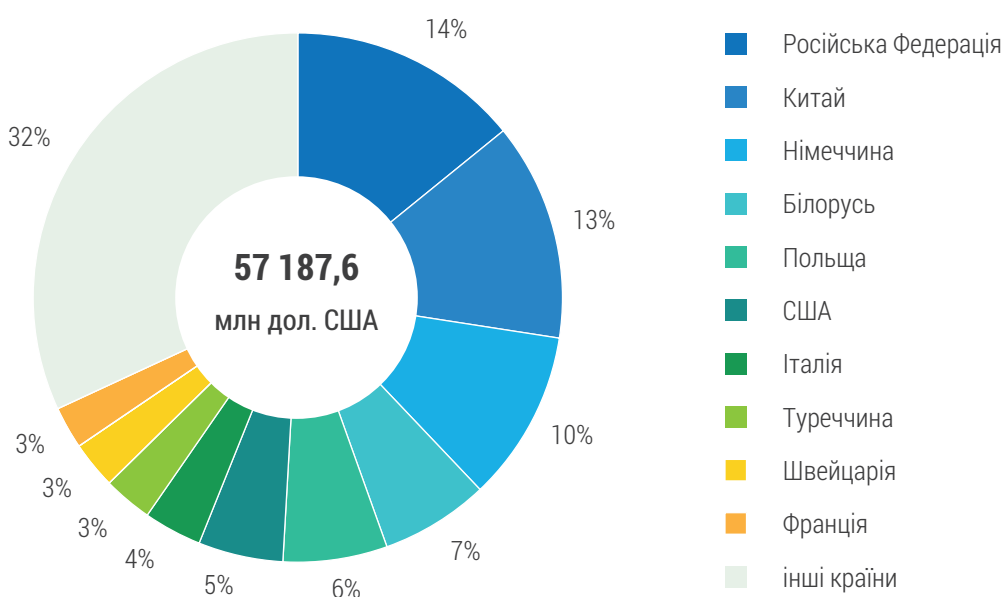

Рис. 20. Основні країни-партнери за імпортом товарів до України у 2018 р.

Основними країнами-партнерами в експорті послуг з Харківської області у 2018 р. стали: США 24 % (82,6 млн дол. США); Ізраїль – 13 % (43,8 млн дол. США); Російська Федерація – 6 % (21,2 млн дол. США); Швеція – 6 % (19,8 млн дол. США) та Велика Британія – 4 % (14,5 млн дол. США) (рис. 21).

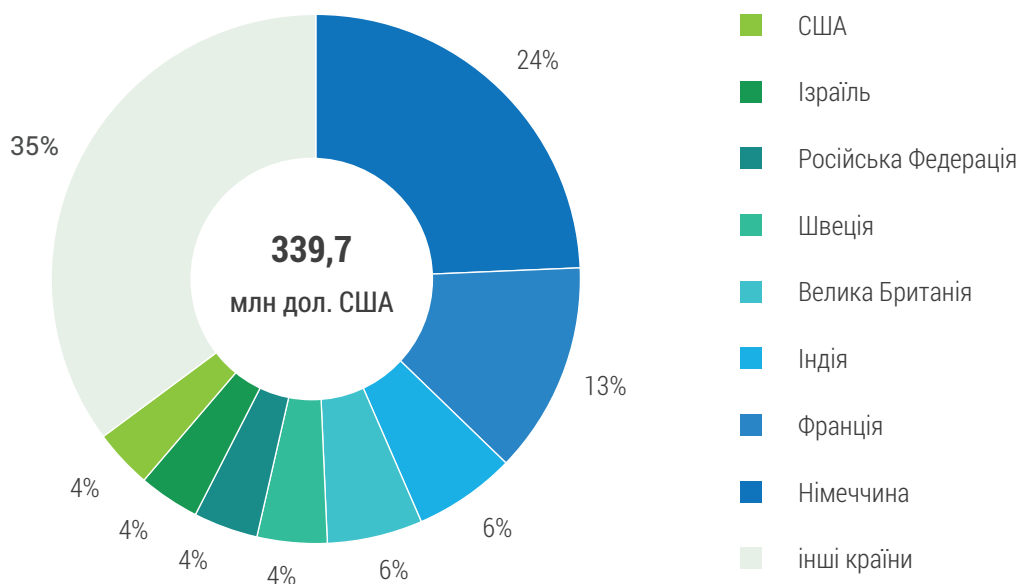

Рис. 21. Основні країни-партнери за експортом послуг з Харківської області у 2018 р.

Найбільші об'єми в структурі експорту послуг з України у 2018 р. були до таких країн, як: Російська Федерація – 28 % (3336,7 млн дол. США); США – 9 % (1011,7 млн дол. США); Швейцарія – 8 % (895,4 млн дол. США); Німеччина – 5 % (591,2 млн дол. США) та Велика Британія – 5 % (573,3 млн дол. США) (рис. 22).

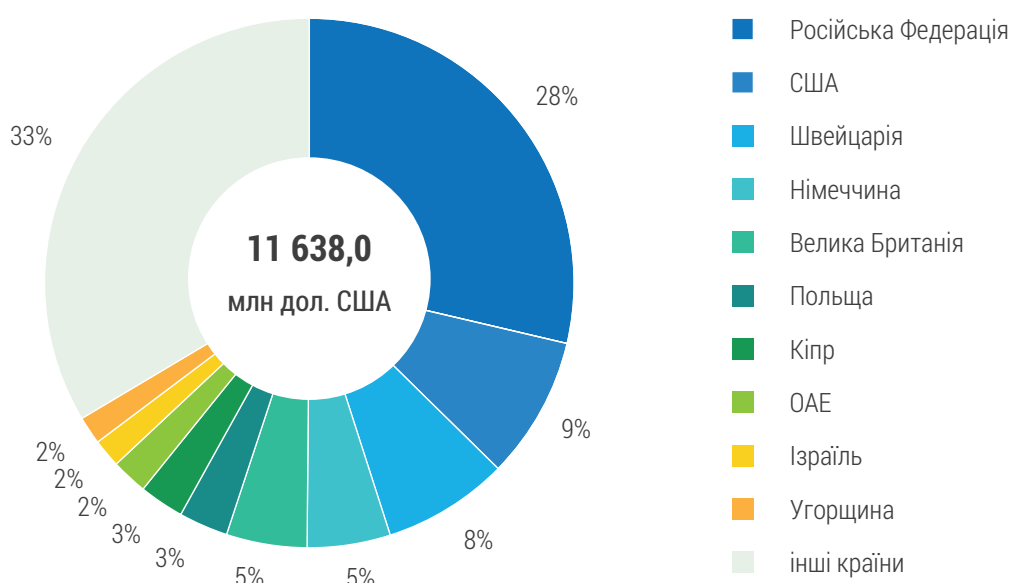

Рис. 22. Основні країни-партнери за експортом послуг з України у 2018 р.

Найбільші об'єми у загальному обсязі імпорту послуг до Харківської області у 2018 р. припадали на такі країни: Швейцарія – 29 % (19,2 млн дол. США); Російська Федерація – 11 % (7,4 млн дол. США); Чехія – 7 % (4,2 млн дол. США); Кіпр – 6 % (3,7 млн дол. США) та Польща – 6 % (3,6 млн дол. США) (рис. 23).

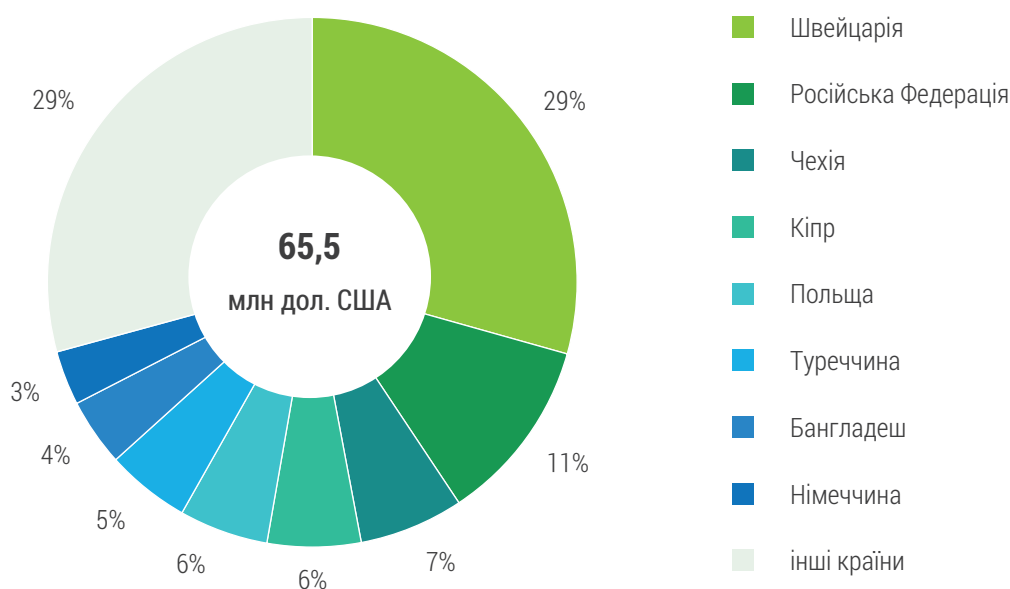

Рис. 23 Основні країни-партнери за імпортом послуг до Харківської області у 2018 р.

У структурі українського імпорту послуг у 2018 р. основними країнами-партнерами були: Велика Британія – 8 % (512,0 млн дол. США); США – 7 % (461,1 млн дол. США); Російська Федерація – 7 % (452,8 млн дол. США); Туреччина – 7 % (409,4 млн дол. США) та Німеччина – 6 % (403,0 млн дол. США) (рис. 24).

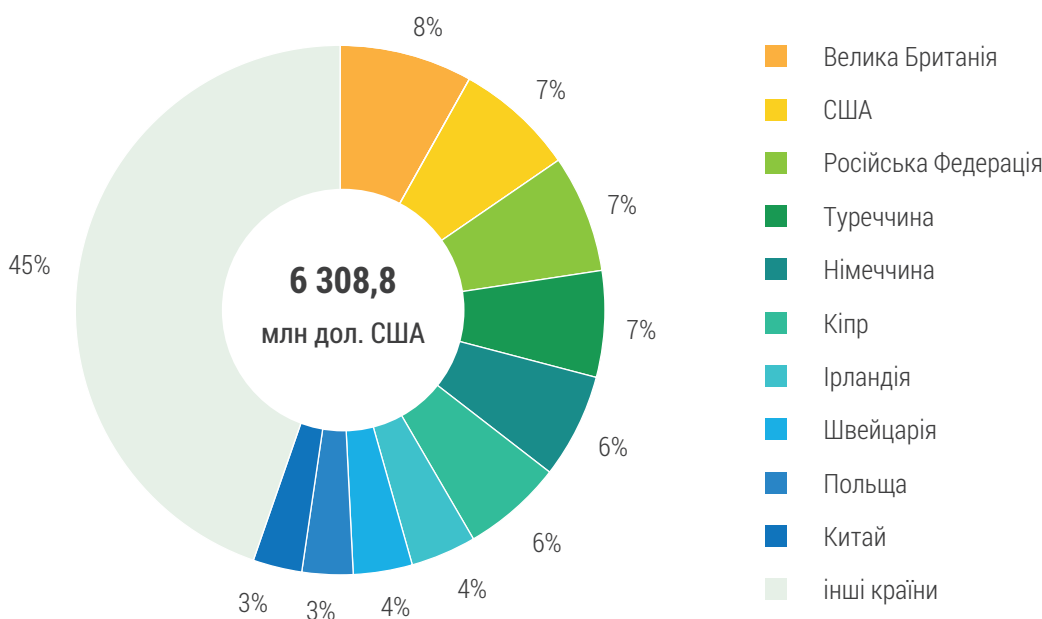

Рис. 24. Основні країни-партнери за імпортом послуг до України у 2018 р.

У регіоні темп зростання експорту товарів на одну особу був нижчим за середній показник по Україні і склав 71,4 %. Темп зростання імпорту товарів на одну особу також був нижчим за середній показник по Україні і становив 93,5 %. Темп зростання експорту послуг на одну особу в Харківській області перевищив середній показник по Україні і склав 115,2 %. Темп зростання імпорту послуг на одну особу в регіоні відставав від середнього показника по Україні і становив 51,8 %.

1.11. ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ

У 2018 р. порівняно з 2014 р. обсяг прямих іноземних інвестицій на душу населення до Харківської області знизився майже в 2,5 рази і склав 248,8 дол. США, що в 3 рази менше за середній показник по Україні. За цим показником вона посіла 14-те місце серед регіонів країни. За загальним обсягом прямих іноземних інвестицій в регіон (666,4 млн дол. США) Харківська область у 2018 р. зайняла 10-те місце серед регіонів України. У 2018 р. порівняно з 2014 р. обсяг прямих іноземних інвестицій на душу населення до Харківської області знизився майже у 1,6 рази. Обсяг прямих іноземних інвестицій на душу населення з Харківської області у 2018 р. становив 3,1 дол. США, що в 48 рази менше за середній показник по Україні. За загальним обсягом прямих іноземних інвестицій з регіону (8,4 млн дол. США) Харківська область у 2018 р. посіла 7-ме місце серед регіонів країни (табл. 39).

Таблиця 39. Стан і динаміка прямих іноземних інвестицій в Харківську область й окремі регіони України у 2014–2018 рр.

Область	Обсяги прямих інвестицій в область на одну особу населення, дол. США		Обсяги прямих інвестицій з області на одну особу населення, дол. США	
	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.
Дніпропетровська	1758,8	1108,4	35,1	6,1
Київська	1017,8	910,3	0,4	4,5
Львівська	435,5	367,2	15,1	3,5
Полтавська	716,6	730,4	1,8	0,5
Сумська	232,9	167,5	2,2	2,7
Харківська	615,2	248,8	5,0	3,1
Україна	847,7	764,9	142,7	149,1

Серед іноземних інвестицій у підприємства реального сектору економіки Харківської області слід навести наступні: купівля американською компанією «Філіп Морріс Інтерншнл» Харківської тютюнової фабрики і інвестування в її модернізацію 100 млн. дол. США, купівля бельгійською Sun Inbev пивзаводу «Рогань», купівля швейцарською групою Swiss Krono Group. Солоницівського комбінату меблевих деталей і інвестування в його реконструкцію 60 млн. дол. США, створення спільного українсько-британського підприємства «Українська чайна фабрика» Ахмад Ті» за участю компанії Ahmad Tea London (Великобританія) та інше.

Порівняно з регіонами країни, що аналізувалися, Харківська область у 2018 р. за обсягами прямих інвестицій на одну особу населення посіла 5-те місце, обсягами прямих інвестицій з області на одну особу населення – 4-те місце. Показники Харківської області в 2018 р. були нижчими за середнє значення по Україні.

1.12. ФІНАНСОВО-БЮДЖЕТНА СИТУАЦІЯ

Порівняно з регіонами країни, що аналізувалися, Харківська область у 2018 р. за показниками доходів бюджету області (враховуючи трансферти з державного бюджету) на одну особу зайняла 6-те місце (13543,5 грн), власних доходів бюджету області на одну особу – 4-те місце (6770,8 грн), офіційних державних трансфертів на одну особу – 6-те місце (6772,7 грн), видатків бюджетів (враховуючи трансферти до державного бюджету) на одну особу – 6-те місце (13412,3 грн) та коефіцієнта покриття доходами видатків – 1-ше місце (1,010) (табл. 40).

Таблиця 40. Стан і динаміка доходів і видатків місцевого бюджету в Харківській області й окремих регіонів України у 2014–2018 рр.

Область	Доходи бюджету області (враховуючи трансферти з державного бюджету) на одну особу, грн		Власні доходи бюджету області на одну особу, грн		Офіційні державні трансферти на одну особу, грн		Видатки бюджетів (враховуючи трансферти до державного бюджету) на одну особу, грн		Коефіцієнт покриття доходами видатків	
	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.
Дніпропетровська	5435,0	15382,5	3353,6	8595,8	2081,5	6786,7	5348,7	15928,0	1,016	0,966
Київська	5642,4	16148,1	2810,7	8375,9	2831,7	7772,2	5402,1	16868,8	1,044	0,957
Львівська	5218,4	13873,8	1920,7	6013,6	3297,7	7860,1	5136,9	14227,9	1,016	0,975
Полтавська	5298,9	16512,9	2696,8	8179,1	2602,0	8333,8	5224,6	16397,9	1,014	1,007
Сумська	5129,8	14285,4	2025,3	5821,6	3104,5	8463,8	5111,2	14470,3	1,004	0,987
Харківська	5189,5	13543,5	2413,3	6770,8	2776,2	6772,7	5236,5	13412,3	0,991	1,010
Україна	5121,0	13322,2	2234,5	6241,2	2886,5	7081,1	4986,7	13515,6	1,027	0,986

Показники Харківської області у 2018 р. перевищували середні значення по Україні за власними доходами бюджету, доходами бюджетів загалом і коефіцієнтом покриття видатків доходами.

У 2018 р. порівняно з 2014 р. у Харківській області темп зростання обсягів доходів бюджету області (враховуючи трансферти з державного бюджету) на одну особу перевищив середній показник по Україні та склав 261 %. Темп зростання власних доходів бюджету області на одну особу перевищив середній показник по Україні та становив 280,6 %. Темп зростання офіційних державних трансфертів на одну особу в Харківській області був нижчим за середній показник по Україні та складав 244,0 %. Темп зростання видатків бюджетів (враховуючи трансферти до державного бюджету) на одну особу в регіоні у 2018 р. становив 256,1 %, проти 271,0 % в середньому по Україні. Зазначається схожість структур доходу бюджету Харківської області та України загалом.

Найбільші частки в структурі доходу бюджету Харківської області у 2018 р. становили: офіційні трансферти від органів державного управління – 50,0 % (18139,8 млн грн), податок на доходи фізичних осіб – 27 % (9775,1 млн грн), єдиний податок – 7 % (2503,5 млн грн), податок на нерухоме майно – 6 % (2195,7 млн грн) (рис. 25).

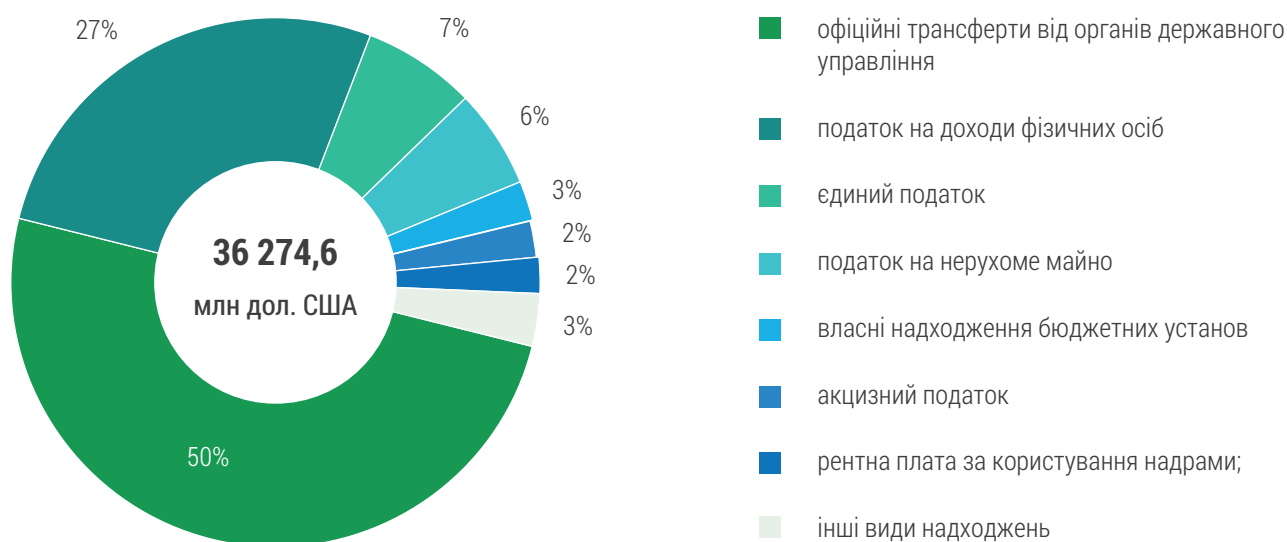

Рис. 25. Структура доходів місцевого бюджету Харківської області у 2018 р.

У структурі доходу загалом місцевих бюджетів України у 2018 р. основними напрямками надходження були: офіційні трансферти від органів державного управління – 53 % (298939,7 млн грн), податок на доходи фізичних осіб – 25 % (138158,8 млн грн), податок на нерухоме майно – 6 % (31272 млн грн), єдиний податок – 5 % (29564,2 млн грн) (рис. 26).

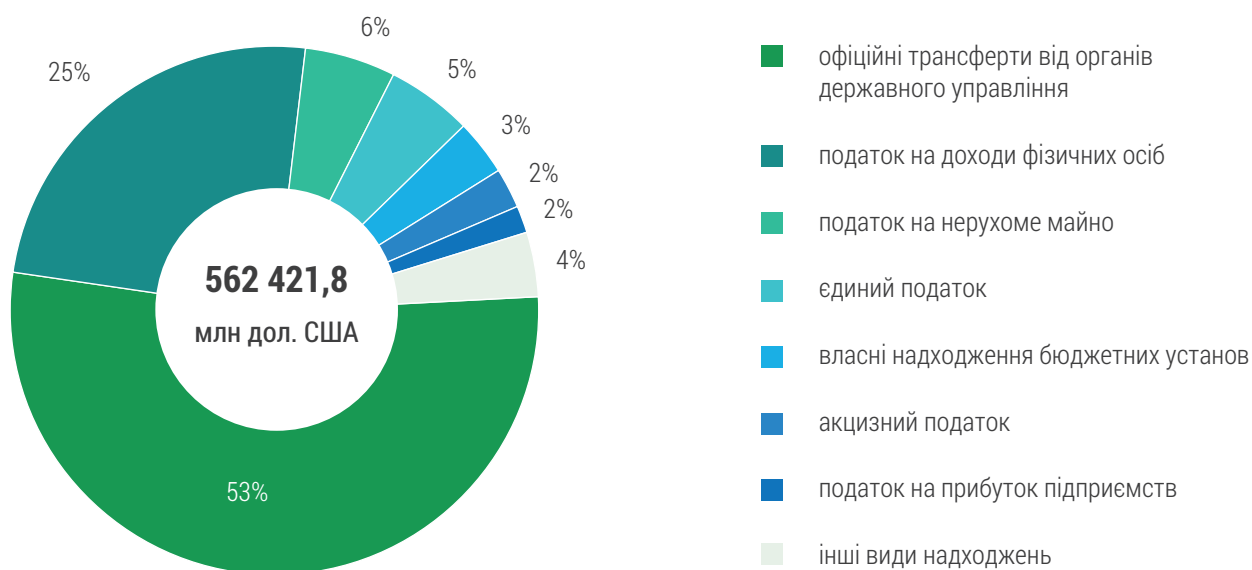

Рис. 26. Структура доходів загалом місцевих бюджетів України іу 2018 р.

Спостерігається відповідність структур видатків місцевого бюджету Харківської області та місцевих бюджетів України загалом. Найбільші частки в структурі видатків місцевого бюджету Харківської області у 2018 р. становили: видатки на освіту – 26 % (9284,1 млн грн), соціальний захист та соціальне забезпечення – 26 % (9267,4 млн грн), охорону здоров'я – 16 % (5748,2 млн грн), економічну діяльність – 14 % (5257,9 млн грн). На житлово-комунальне господарство, державне управління та культуру регіон витрачає в межах 15 %. (рис. 27).

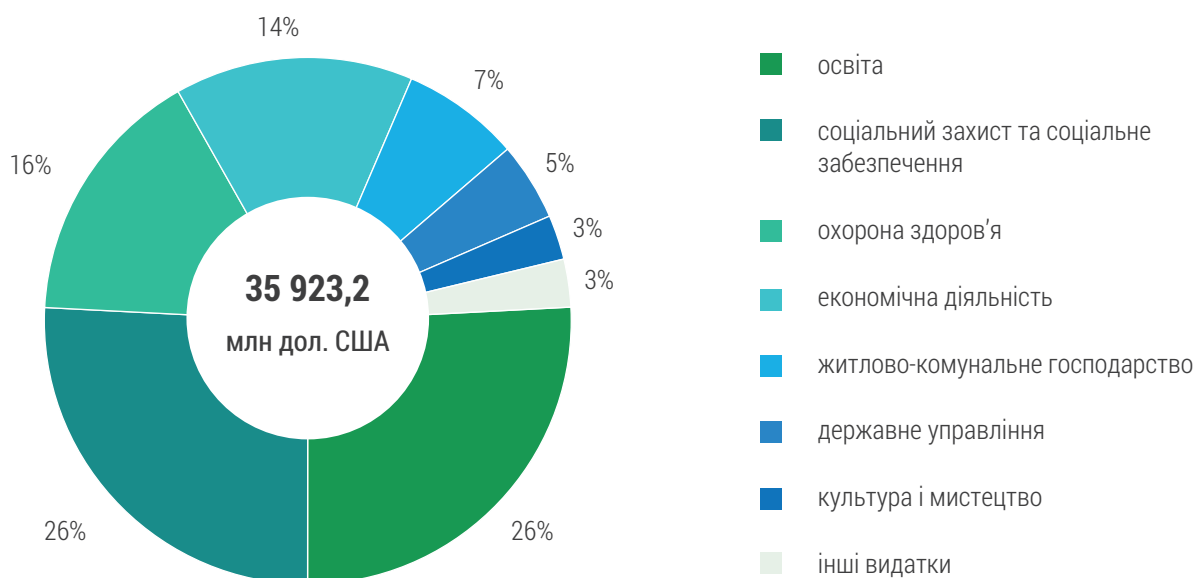

Рис. 27. Структура видатків з бюджету Харківської області у 2018 р.

У структурі видатків українського місцевого бюджету у 2018 р. основними напрямками були: видатки на освіту 29,04 % (165708 млн грн), соціальний захист та соціальне забезпечення – 25,5 % (145498 млн грн), охорону здоров'я – 16,3 % (93233,9 млн грн), економічну діяльність – 13,5 % (77272,6 млн грн). На житлово-комунальне господарство, державне управління та культуру і мистецтво витрачається в межах 12,4 % (рис. 28).

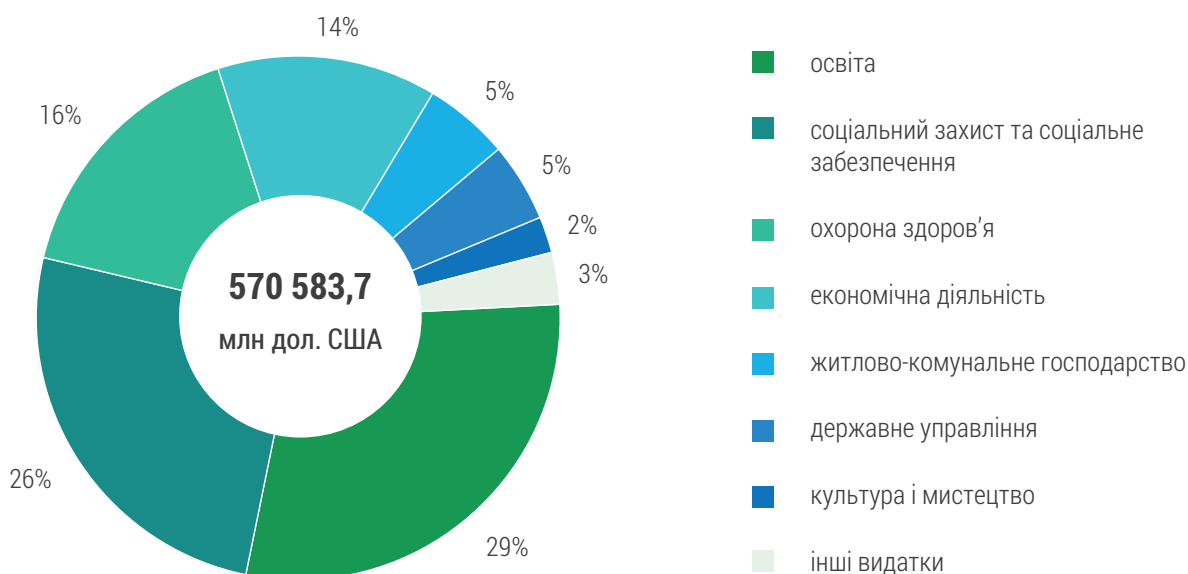

Рис. 28. Структура видатків загалом з місцевих бюджетів України у 2018 р.

1.13. ЕКОЛОГІЧНА СИТУАЦІЯ

У 2018 р. порівняно з 2014 р. викиди діоксиду вуглецю на одну особу в Харківській області зменшилися на 795 кг/рік, що менше, ніж у середньому по Україні – 875 кг/рік і становила 2736 кг/рік. За цим показником Харківська область зайняла у 2018 р. 5-те місце серед регіонів країни, що аналізувалися (табл. 41).

Таблиця 41. Стан справ в охороні навколишнього природного середовища Харківської області й окремих регіонів України у 2014–2018 рр.

Область	Викиди парникових газів і забруднюючих речовин в атмосферне повітря на одну особу, кг/рік				Споживання свіжої води на одну особу, куб. м/рік		Утворення відходів на одну особу, кг/рік		Загальні витрати на охорону навколишнього середовища * на одну особу, грн / рік	
	Діоксид вуглецю		Забруднюючих речовин							
	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.
Дніпропетровська	10047	7424	260,5	190,9	411,8	269,7	78963	75680	2061	3057
Київська	3323	2304	55,7	46,1	475,3	290,2	736	792	2440	1431
Львівська	1323	1533	39,5	42,3	60,4	49,5	1309	847	161	373
Полтавська	2321	2406	43,3	37,1	142,5	61,1	3449	14089	572	1400
Сумська	1344	1696	23,9	19,1	90,9	58,8	832	783	174	720
Харківська	3531	2736	55,0	16,7	114,4	95,4	795	607	258	499
Україна	3888	3013	77,9	59,3	202,4	174,2	8256	8335	526	849

*Сума річних капітальних інвестицій, інвестицій в капітальний ремонт основних засобів і поточних витрат на охорону навколишнього природного середовища

За період, що досліджувався, викиди забруднюючих речовин на одну особу в Харківській області зменшилися на 38,3 кг/рік, що більше, ніж у середньому по Україні – 18,6 кг/рік і склала 16,7 кг/рік. За цим показником Харківська область зайняла у 2018 р. 1-ше місце серед регіонів країни, що аналізувалися.

У 2018 р. порівняно з 2014 р. споживання свіжої води на одну особу в Харківській області зменшилося на 319 куб. м/рік, що менше, ніж у середньому по Україні – 28,2 куб. м/рік і становила 95,4 куб. м/рік. За цим показником Харківська область зайняла у 2018 р. 4-те місце серед регіонів країни, що досліджувалися.

За період, що аналізувався, утворення відходів на одну особу в Харківській області зменшилося на 188 кг/рік, що більше, ніж у середньому по Україні – 79 кг/рік і склало 607 кг/рік. За цим показником Харківська область зайняла у 2018 р. 3-тє місце серед регіонів, що досліджувалися.

У 2018 р. порівняно з 2014 р. загальні витрати на охорону навколишнього середовища на одну особу в Харківській області збільшилися на 241 грн/рік, що менше, ніж у середньому по Україні – 323 грн/рік і становили 499 грн/рік. За цим показником Харківська область зайняла у 2018 р. 2-ге місце серед регіонів країни, що аналізувалися.

Основну частку забруднення атмосферного повітря в Харківській області у 2018 р. (82 %) склали викиди галузей: постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря; добувна промисловість і розроблення кар'єрів; переробна промисловість (рис. 29).

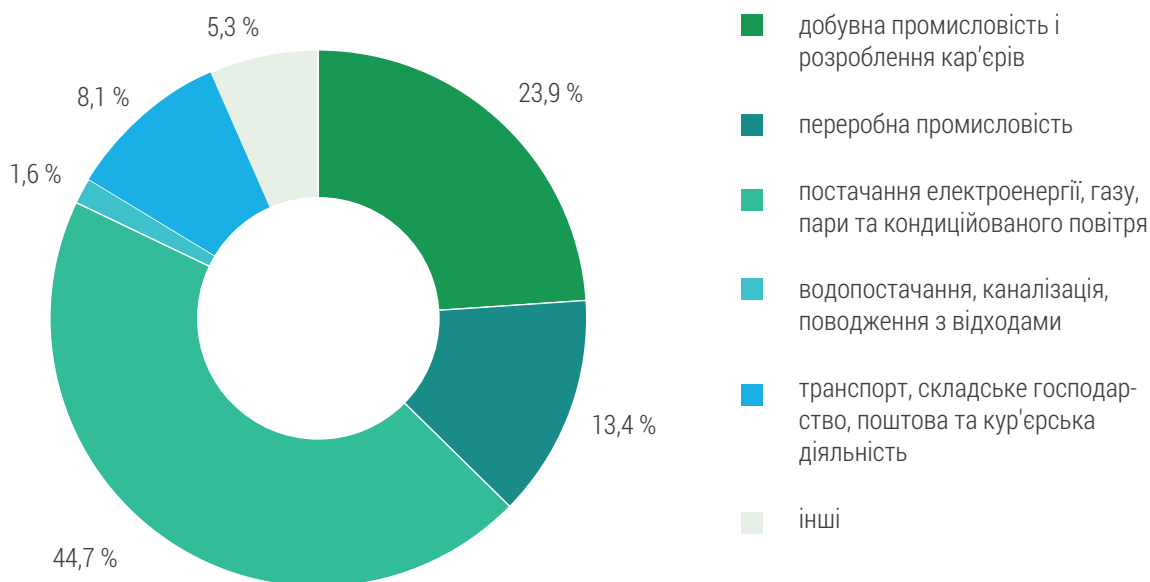

Рис. 29. Структура викидів в атмосферне повітря Харківської області за галузями забруднення у 2018 р.

Обсяги загального водовідведення Харківської області залишилися без зміни, при цьому потужність очисних споруд перевищувала обсяги водовідведення у 2018 р. в 1,7 рази. Основна частина водовідведення регіону – 65,6 %, припадає на нормативно очищені води (рис. 30).

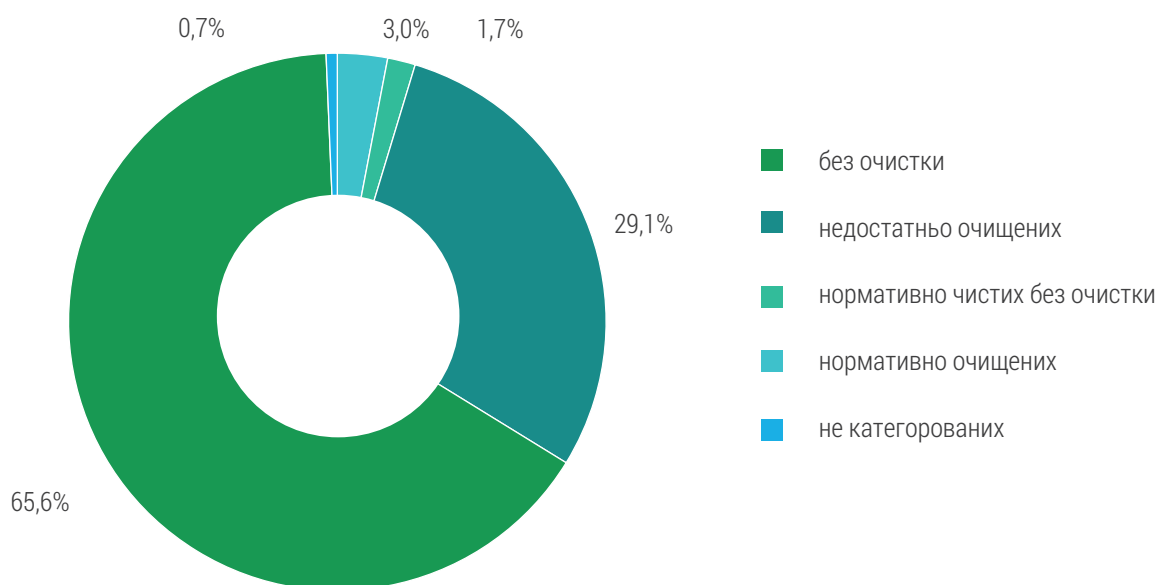

Рис. 30. Структура скидання зворотних вод у поверхневі водні об'єкти Харківської області у 2018 р.

Проблемою у сфері поводження з твердими побутовими відходами у Харківській області є практична відсутність системи їх утилізації або спалення, в результаті цього – 99,998 % відходів видаляється у спеціально відведені місця та об'єкти.

1.14. РОЗВИТОК МІСТ І СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Найбільші за площею території в Харківській області були такі сільські регіони: Балаклійський – 1986,5 кв. км, Вовчанський – 1888,6 кв. км, Ізюмський – 1553,5 кв. км, а найменші: Коломацький – 329,5 кв. км, Печенізький – 467,5 кв. км, Кегичівський – 785,5 кв. км (табл. 42).

Таблиця 42. Показники розвитку міст та сільських територій Харківської області та окремих регіонів України у 2014–2018 рр.

Місто, район	Територія, кв. км	Щільність населення, осіб/кв. км		Обсяг реалізованої підприємствами продукції в розрахунку на одну особу, грн/рік		Обсяг реалізованої промислової продукції в розрахунку на одну особу, грн/рік	
	2018 р.	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.
Усього по області	31418,5	87	85	64207	137180	26726	71146
Міста обласного значення							
м. Харків	350	4151	4132	80473	175317	27537	57452
м. Ізюм	40,8	1240	1163	10457	39900	4349	12553
м. Первомайський	30,8	1001	961	21284	117117	14813	51287
Міські ради в містах області							
Куп'янська	33,4	1711	1653	49596	50845	20672	3088,7
Лозівська	18,1	3672	3536	23590	25866	15819	14655
Люботинська	31,1	789	763	15446	14238	8123	10696
Чугуївська	12,8	2600	2565	63788	174684	8311	13938
Сільські райони							
Балаклійський	1986,5	42	40	28126	43412	к*	к*
Барвінківський	1364,5	16	15	24304	44500	к*	к*
Близнюківський	1380	14	13	17862	37897	–	к*
Богодухівський	1160,3	34	33	20836	82370	13255,3	37131
Борівський	875,3	20	19	20400	68416	к*	4231
Валківський	1010,5	32	31	15670	33443	2168,1	10814
Великобурлуцький	1220,8	19	18	30325	74465	к*	к*
Вовчанський	1888,6	25	24	21558	36620	8051,4	12746
Дворічанський	1112,4	16	15	25048	59860	1891,2	10472
Дергачівський	895,2	106	104	64398	128885	36206,5	100567
Зачепилівський	794	19	19	9595	24834	–	к*

Місто, район	Територія, кв. км	Щільність населення, осіб/кв. км		Обсяг реалізованої підприємствами продукції в розрахунку на одну особу, грн/рік		Обсяг реалізованої промислової продукції в розрахунку на одну особу, грн/рік	
	2018 р.	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.
Зміївський	1364,7	53	51	10201	32703	к*	к*
Золочівський	968,6	28	26	18588	46578	к*	к*
Ізюмський	1553,5	11	11	32286	65641	к*	к*
Кегичівський	782,5	27	26	24586	52319	274і	1050
Коломацький	329,5	22	21	40300	63594	к*	к*
Красноградський	985,1	46	44	17520	46517	4707,1	9897
Краснокутський	1040,8	27	26	16169	48095	к*	к*
Куп'янський	1280,3	20	18	18099	51867	к*	1007
Лозівський	1403,5	21	20	17967	40044	к*	к*
Нововодолазький	1182,7	28	27	39204	72060	к*	к*
Первомайський	1194,5	14	13	34336	54269	к*	к*
Печенізький	467,5	22	21	16407	36149	к*	к*
Сахновщинський	1169,9	19	18	10626	18647	к*	к*
Харківський	1364,3	134	130	137622	280283	47833,5	105000
Чугуївський	1148,6	41	40	94288	94856	33867,5	56412
Шевченківський	977,4	21	20	20918	51147	к*	8872

*конфіденційна інформація

Взято: міста та райони Харківської області у 2018 році. Чисельність наявності населення.

Найбільшу щільність населення в Харківській області мали такі сільські регіони: Харківський – 130 осіб/кв. км, Дергачівський – 104 особи/кв. км, Зміївський – 51 особа/кв. км, а найменшу: Ізюмський – 11 осіб/кв. км, Близнюківський – 13 осіб/кв. км, Первомайський – 13 осіб/кв. км.

Найбільші об'єми реалізованої підприємствами продукції в розрахунку на одну особу в 2018 р. мали такі територіальні одиниці Харківської області: Харківський район – 280 283 грн/рік; м. Харків – 175 317 грн /рік; Чугуївська міська рада – 174 684 грн/рік, а найменші: Люботинська міська рада – 14 238 грн/рік; Сахновщинський район – 18 647 грн/рік і Зачепилівський район – 24 834 грн/рік.

Найбільші обсяги реалізованої промислової продукції в розрахунку на одну особу у 2018 р. мали наступні територіальні одиниці Харківської області: Балаклійський район – 602 352 грн/рік; Краснокутський район – 350 094 грн/рік і Нововодолазький район – 173 295 грн/рік, а найменші: Куп'янський район – 10 072 грн/рік; Кегичівський район – 10 502 грн/рік і Борівський район – 4 231 грн/рік

II. РОЗДІЛ

ОЦІНКА
РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ
РЕАЛІЗАЦІЇ
ПОПЕРЕДНЬОЇ
РЕГІОНАЛЬНОЇ
СТРАТЕГІЇ

Під час розробки Стратегії розвитку Харківської області на 2021–2027 роки враховано результати, досягнуті під час реалізації попередньої Стратегії розвитку Харківської області на період до 2020 року (табл. 43).

Таблиця 43. Перелік і рівень досягнення індикаторів, які встановлені Харківській області у Державній стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року

Індикатор	2014 р.	2018 р.	Прогнозне значення індикатора на 2020 р.*	Стан досягнення індикатора
Валовий регіональний продукт (ВРП) у розрахунку на одну особу, грн	29972	69489 (в 2017 р.)	52450	Досягнуто
Обсяг прямих іноземних інвестицій у розрахунку на одну особу, дол. США	782,3	238,0	784	Не досягнуто
Експорт товарів у розрахунку на одну особу, дол. США	725	476,4	474	Досягнуто
Питома вага інноваційної продукції у загальному обсязі реалізованої продукції, %	4,8	2,2 (2017 р.)	6,1	Не досягнуто
Енергоемність ВРП (т.у.п./1 тис. USD по ПКС)	0,55	0,36 (2016 р.)	0,37	Досягнуто
Енерговикомісткість ВРП, г/грн	2,01	0,65 (2016 р.)	1,28	Досягнуто
Локалізація в регіоні виробництва м'яса та молока від мінімальної норми споживання населення, %	41 (м'ясо) 52 (молоко)	61,4 (м'ясо) 63,6 (молоко) (2017 р.)	60	Досягнуто
Питома вага відновлюваних джерел енергії у валовому кінцевому обсязі споживання енергії в системах опалення та охолодження, у виробництві електроенергії та транспортному секторі, %	3,85	1,4 (2017 р.)	11	Не досягнуто
Питома вага утилізованих відходів у загальній кількості утворених, %	12,9	17,5	19,5	Не досягнуто
Кількість малих підприємств на 10 тис. наявного населення	91	80 (на 01.01.2018 р.)	87	Не досягнуто
Кількість середніх підприємств на 10 тис. наявного населення	4	4,2 (на 01.01.2018 р.)	8	Не досягнуто
Наявний дохід у розрахунку на одну особу, грн	26098	60117,7 (попередні дані)	44499	Досягнуто
Середньомісячна номінальна заробітна плата, грн	3144	7657	5302	Досягнуто
Рівень безробіття за методологією Міжнародної організації праці, %	6,4	5,3	6,9	Досягнуто
Загальний коефіцієнт вибуття сільського населення на 1 тис. наявного населення	16,4	14,21	2,9	Не досягнуто
Забезпеченість населення лікарями всіх спеціальностей на 10 тис. наявного населення на кінець року	57,6	57,9	61,7	Не досягнуто
Рівень смертності на 1 тис. населення	14,4	15,9	13,6	Не досягнуто

Індикатор	2014 р.	2018 р.	Прогнозне значення індикатора на 2020 р.*	Стан досягнення індикатора
Середня тривалість життя, роки	72,14	71,4	+3 роки	Не досягнуто
Охоплення дітей дошкільними навчальними закладами в міській місцевості, %	68	72	70	Досягнуто
Охоплення дітей дошкільними навчальними закладами в сільській місцевості, %	40	40	45	Не досягнуто
Проникнення широкосмугового Інтернету (абонентів на 100 осіб)	6,62	51,8 (9 міс. 2018 р.)	25	Досягнуто
Питома вага випускників шкіл, які володіють двома іноземними мовами (підтверджується сертифікатами)	Не обрах.	Не обрах.	75	Частка випускників загальноосвітніх навчальних закладів, які отримали за результатами зовнішнього незалежного оцінювання з іноземної мови 160 балів і вище, відсотків до загальної кількості учнів, що проходили тестування з іноземної мови 27,1%, за 2018 р. – 5 позиція в Україні
Площа земель природно-заповідного фонду, тис. га	73,8	87,0	282,8	Не досягнуто
Питома вага площі заповідного фонду до площі адміністративно-територіальної одиниці, %	2,3	2,8	9	Не досягнуто

*Перелік щорічних індикаторів, на досягнення прогнозованих значень яких спрямована Стратегія в редакції Постанови КМУ від 20.12.2017 №1089

ІІІ. РОЗДІЛ

SWOT-АНАЛІЗ
І ВИЗНАЧЕННЯ
ВИКЛИКІВ, РИЗИКІВ
І ПОРІВНЯЛЬНИХ
ПЕРЕВАГ
РЕГІОНУ

3.1. АНАЛІЗ СИЛЬНИХ І СЛАБКИХ СТОРІН, МОЖЛИВОСТЕЙ І ЗАГРОЗ РЕГІОНУ

На основі проведеного аналізу соціально-економічного розвитку Харківської області за 2014–2018 рр. з урахуванням думки експертів робочих підгруп по розробці стратегії визначено такі сильні й слабкі сторони, можливості і загрози зовнішнього середовища, які можуть вплинути на подальший розвиток регіону (табл. 44).

Таблиця 44. SWOT-аналіз Харківської області

Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Природно-ресурсний потенціал	
<ul style="list-style-type: none">Достатня наявність покладів природного газуНайбільше родовище бурого вугілля в ЄвропіПомірно континентальний кліматРівнинний рельєф територіїЗначні земельні ресурси – переважно чорноземи	<ul style="list-style-type: none">Периферійність місцезнаходженняНедостатня забезпеченість якісною питною водоюЛісистість території нижча за середню в УкраїніВисокий рівень розораності земельЗниження родючості ґрунтівРозташування в зоні ризикового землеробства
2. Економічний потенціал	
<ul style="list-style-type: none">Наявність потужного промислового сектора з багатогалузевою структуроюНаявність логістичних центрів і найбільшого у Східній Європі промислово-речового ринкуРозвинута галузь інформаційних технологій та інші галузі креативної індустріїВисока продуктова диверсифікація експорту	<ul style="list-style-type: none">Високий рівень фізичного та морального зносу виробничих фондівНизький рівень використання виробничих потужностей у промисловостіНизька експортна орієнтованість регіональної економікиНедостатній розвиток малого та середнього бізнесу у сфері матеріального виробництваНедостатня розвиненість сектору фермерських і селянських господарств та їх кооперативних об'єднаньНепрацюючі або збиткові великі державні підприємстваНаявність територіальних диспропорцій
3. Науково-технічний та інноваційний потенціал	
<ul style="list-style-type: none">Розвинута сфера освіти, яка входить до 10 найбільших студентських центрів ЄвропиЗначний науковий потенціал (наявність великої кількості наукових установ)	<ul style="list-style-type: none">Недостатній рівень інноваційної активності підприємствВідсутність ефективної координації взаємодії науки, бізнесу та освітиНерозвинута інноваційна інфраструктура
4. Інвестиційний потенціал	
<ul style="list-style-type: none">Наявність вільних виробничих площ	<ul style="list-style-type: none">Низький рівень інвестицій в регіональну економікуВідсутність якісно підготовлених інвестиційних проектівНерозвинута інвестиційна інфраструктура
5. Людський і трудовий потенціал	
<ul style="list-style-type: none">Один з найбільших в Україні регіонів за чисельністю населенняНайбільша серед регіонів України питома вага населення з вищою освітою	<ul style="list-style-type: none">Неухильне скорочення чисельності населення та його старінняПриток мігрантів із зони проведення ООС, що створюють навантаження на бюджет, інфраструктуру, ринок праці та житла, правоохоронну систему

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> Зростання трудового потенціалу за рахунок збільшення кількості внутрішньо переміщених осіб Високий рівень урбанізації регіону 	<ul style="list-style-type: none"> Відтік кращих кадрів з регіону до Києва або за кордон Обмежені можливості працевлаштування в сільській місцевості
6. Стан навколишнього природного середовища	
<ul style="list-style-type: none"> Зменшення обсягів викидів в атмосферне повітря від стаціонарних джерел 	<ul style="list-style-type: none"> Збільшення обсягів викидів в атмосферне повітря від пересувних джерел Забрудненість твердими побутовими відходами і відсутність сучасних сміттєпереробних підприємств Незначні площі природно-заповідних територій
7. Транспортна інфраструктура	
<ul style="list-style-type: none"> Головний вузловий центр залізничного сполучення Східної України Наявність метрополітену в м. Харкові Наявність нового міжнародного аеропорту Висока забезпеченість населення мобільним зв'язком 	<ul style="list-style-type: none"> Значне зменшення обсягів перевезень залізничним транспортом через анексію Криму та проведення ООС у Донецькій і Луганській областях Зношеність доріг обласного і районного значень, мостів та шляхопроводів Наростання ризику техногенних аварій через зношеність систем життєзабезпечення регіону
8. Житлово-комунальне господарство	
<ul style="list-style-type: none"> Розвинута централізована інфраструктура електро-, газо-, водо-, теплопостачання 	<ul style="list-style-type: none"> Високий фізичний знос очисних і каналізаційних споруд, мереж централізованого тепло- та водопостачання Високий рівень фізичного та морального зносу житлового фонду Незадовільна якість і висока вартість житлово-комунальних послуг Висока питома вага енергетичних втрат при споживанні житлово-комунальних послуг
9. Громадянське суспільство	
<ul style="list-style-type: none"> Наявність відносно великої кількості громадських організацій 	<ul style="list-style-type: none"> Недостатня соціальна активність населення Недостатньо активне співробітництво громадських організацій з владою у вирішенні проблем
10. Державне управління	
<ul style="list-style-type: none"> ProZorro — електронна система публічних закупівель Єдине вікно і центри надання адміністративних послуг 	<ul style="list-style-type: none"> Недостатньо ефективна система підготовки працівників органів виконавчої влади та місцевого самоврядування Незавершеність процесу адміністративно-територіальної реформи Не повною мірою впроваджена система електронного врядування в роботу регіональних та місцевих органів влади
11. Просторовий розвиток	
<ul style="list-style-type: none"> Наявність схеми планування регіону 	<ul style="list-style-type: none"> Недостатня розробленість містобудівної документації місцевого рівня Моноцентрична просторова організація міста та області Розрив між обласним центром і іншими адміністративно-територіальними одиницями у соціально-економічному розвитку
12. Соціально-культурна сфера	
<ul style="list-style-type: none"> Розвинута соціальна інфраструктура Розвинута спортивно-оздоровча інфраструктура 	<ul style="list-style-type: none"> Недостатнє задоволення потреб вразливих соціальних груп Нерозвиненість ринку соціальних послуг Не повною мірою забезпечується гендерна рівність Вищий за середній в країні рівень захворюваності населення Відтік кваліфікованого медичного персоналу

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none">Лідерство Харкова в Україні у забезпеченні доступності міського середовища для людей з особливими потребамиШирока мережа культурних закладів національного рівня	<ul style="list-style-type: none">Дефіцит об'єктів соціально-культурної, спортивної та ділової інфраструктури в містах обласного підпорядкування та сільській місцевостіЗастаріла матеріально-технічна база медичних установНедостатня забезпеченість населення житлом
Можливості	Загрози
1. Політичні фактори	
<ul style="list-style-type: none">Політична підтримка ЄС та інших країн світуЗавершення реформи децентралізаціїПроведення послідовної державної політики по залученню зовнішніх інвестицій та підтримці внутрішніх інвесторівРозвиток е-урядування, відкритість влади	<ul style="list-style-type: none">ООС на сході України, подальша ескалація конфлікту з РосієюНедостатній рівень політичної стабільності в країніКорупція, що спричиняє неефективне та непрозоре використання бюджетних коштівПопулізм управлінців
2. Економічні фактори	
<ul style="list-style-type: none">Поглиблення співпраці згідно з Угодою про Асоціацію з ЄСЗростання світового попиту на продукти харчуванняРозширення державної підтримки промислового розвиткуПовноцінне функціонування експортно-кредитного агентстваПокращення інвестиційного та бізнес-кліматуДержавна підтримка малого та середнього бізнесу, а також сімейного фермерстваІнтеграція підприємств області до глобальних ланцюгів доданої вартості	<ul style="list-style-type: none">Низька купівельна спроможність населенняНедосконала державна дерегуляторна політикаДефіцит зовнішнього фінансування та звуження можливостей доступу до міжнародних ринків капіталуЗгортання іноземного інвестуванняПосилення міжнародної конкуренції на ринку традиційного експортуНова хвиля світової кризиПрискорення інфляції та посилення девальваційних тенденцій на валютному ринкуСуттєве падіння цін на світових ринках сільгосппродукції
3. Соціальні фактори	
<ul style="list-style-type: none">Географічна мобільність і трудова міграціяПідтримка неперервної освіти протягом всього життя	<ul style="list-style-type: none">Низький рівень соціального захисту широкого кола верств населенняЗростання соціального розшарування населення
4. Технологічні фактори	
<ul style="list-style-type: none">Перехід провідних країн світу до четвертої технологічної революції «Індустрія 4.0»Проведення послідовної державної політики щодо енергоефективностіІнтеграція у європейський науковий простір	<ul style="list-style-type: none">Обмеження з боку провідних інноваційних країн світу на трансфер новітніх технологій до країн, що розвиваються
5. Екологічні фактори	
	Зміна клімату та глобальне потепління

3.2. ВИКЛИКИ ПЕРЕД РЕГІОНОМ

На основі SWOT-аналізу побудовано SWOT-матрицю зв'язків між слабкими сторонами і можливостями, що визначають виклики, які стоять перед Харківською областю (рис. 32).

Рис. 32. SWOT-аналіз викликів, які стоять перед Харківською областю

Найбільш суттєвим викликом для економіки Харківської області є низький рівень інвестицій у промисловість області, який у поєднанні з високим рівнем фізичного та морального зносу виробничих фондів, недостатньою інноваційною активністю підприємств може призвести до деіндустріалізації та деградації економіки регіону та усіх сфер життєдіяльності. Головною передумовою нівелювання його впливу та компенсації наслідків є проведення послідовної державної політики щодо залучення іноземних та стимулювання внутрішніх інвесторів. Значною мірою забезпечить успішне протистояння цьому виклику також розширення державної підтримки промислового розвитку, налагодження роботи експортно-кредитного агентства та сприяння інтеграції підприємств у глобальні ланцюги доданої вартості.

Сприяння притоку інвестицій в економіку області, розвиток науково-освітнього співробітництва з європейськими країнами, підтримка освіти протягом життя та покращення інвестиційного та бізнес-клімату дозволять уповільнити та згодом припинити відтік кращих кваліфікованих кадрів до інших регіонів країни та за кордон.

Завершення реформи децентралізації, поглиблення співпраці з країнами ЄС та здійснення державою послідовної політики енергоефективності сприятимуть підвищенню спроможності територіальних громад щодо забезпечення населення житлово-комунальними послугами належної якості та відповідної вартості, об'єктами соціально-культурної та спортивної інфраструктури. Підтримка малого та середнього бізнесу, а також фермерства сприятиме збільшенню можливостей працевлаштування у сільській місцевості, що у свою чергу знизить територіальні диспропорції та розрив у якості життя населення різних територій регіону. Результатом ефективного протистояння викликам у демографічній та соціальній сферах може стати уповільнення скорочення населення та зменшення демографічного навантаження.

3.3. РИЗИКИ ПЕРЕД РЕГІОНОМ

На основі SWOT-аналізу побудовано SWOT-матрицю зв'язків між слабкими сторонами і загрозами, що визначають ризики, які можуть виникнути перед Харківською областю (рис. 33).

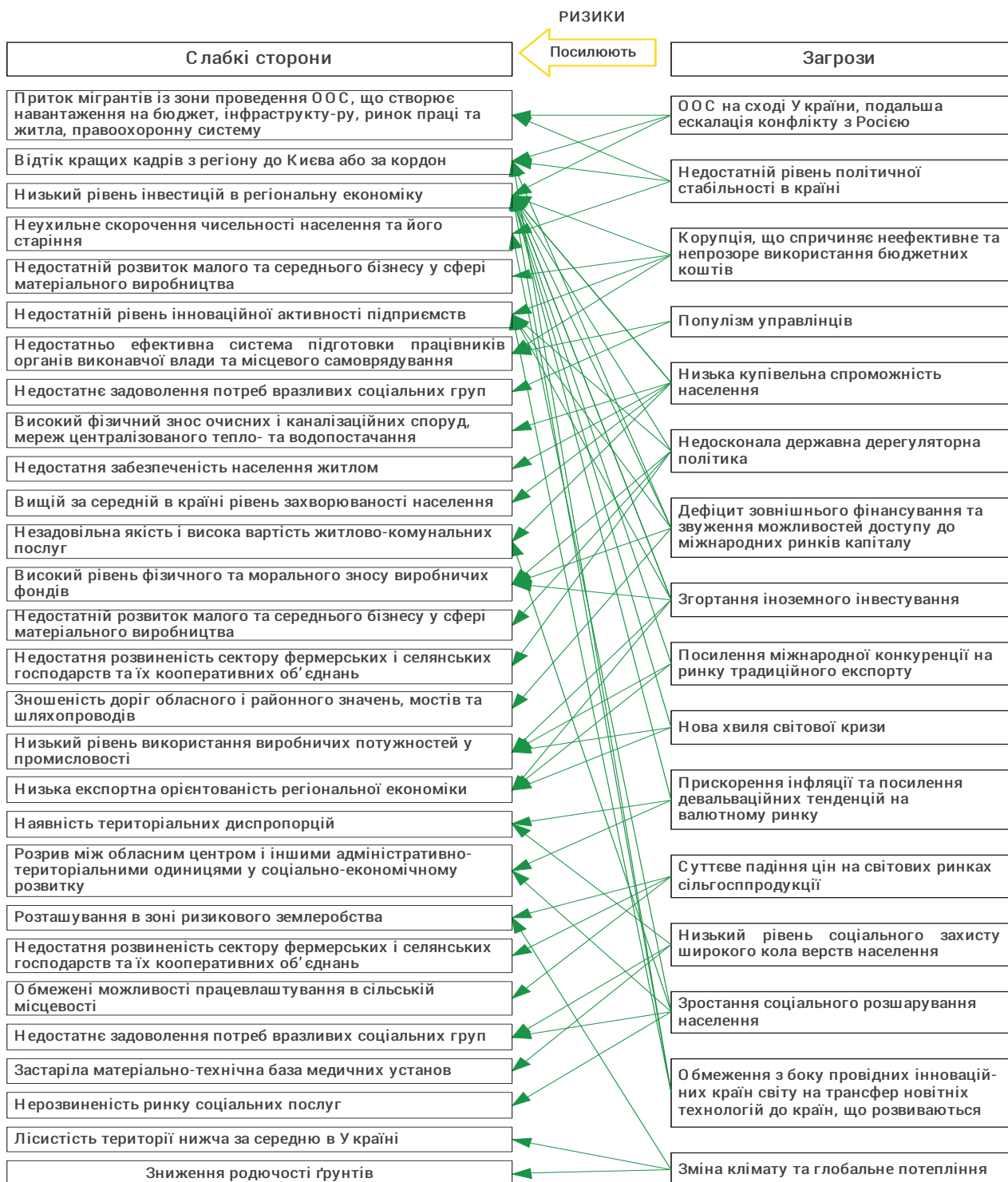

Рис. 33. SWOT-матриця ризиків, які можуть виникнути перед Харківською областю

Головним ризиком для Харківської області залишається зниження інвестування в економіку через політичну нестабільність, загрозу ескалації конфлікту на сході країни, високий рівень корупції, збереження негативних очікувань населення та низьку його купівельну спроможність. З посиленням впливу цього ризику можливе виникнення дефіциту зовнішнього інвестування через розгортання нової хвилі світової кризи. Водночас посилення конкуренції на світових ринках традиційного експорту разом з недосконалою регуляторною політикою знижують експортний потенціал економіки області, гальмують інвестування та пригнічують інноваційну активність підприємств, яка наразі є недостатньою і може й надалі знижуватися через обмеження на трансфер технологій, що також є наслідком посилення глобальної конкуренції.

Загострення проблем соціального забезпечення, працевлаштування, політична й економічна нестабільність посилюють міграційні настрої населення і, з одного боку, призводять до збільшення притоку внутрішніх мігрантів, а з іншого, призводять до відтоку кращих кваліфікованих кадрів. Обидві тенденції знижують можливості надання якісних медичних, освітніх і соціальних послуг.

Глобальний ризик зміни клімату та можливе падіння цін на ринках сільгосппродукції загострює проблеми розвитку сільських територій, а саме через недостатню розвиненість фермерських господарств, зниження родючості земель та ефективності господарювання скорочуються можливості працевлаштування у сільській місцевості. Це сприяє подальшій урбанізації і, як наслідок, посиленню тиску на виснажені мережі житлово-комунального господарства у містах, зниженню якості послуг та неможливості задоволення потреб населення. Своєю чергою зношеність мереж постачання, транспортної інфраструктури загострює екологічні проблеми області, особливо міських поселень. Водночас відтік населення з сільських територій призводить до їх знелюднення, посилення територіальних диспропорцій та збільшення розриву між обласним центром та іншими містами і сільськими територіями регіону у соціально-економічному розвитку.

3.4. ПОРІВНЯЛЬНІ ПЕРЕВАГИ РЕГІОНУ

На основі SWOT-аналізу побудовано SWOT-матрицю зв'язків між сильними сторонами і можливостями, що визначають порівняльні переваги Харківської області (рис. 34).

Рис. 34. SWOT-матриця порівняльних переваг Харківської області

Сильною стороною області є наявність великої кількості наукових та освітніх установ європейського рівня. Економіка області має значний рівень диверсифікації та індустріалізації, у промисловості переважають переробні галузі, зокрема, машинобудування. Активізація співробітництва з країнами – членами ЄС, залучення іноземних та внутрішніх інвестицій підтримуватимуть розвиток високотехнологічних галузей, сприятимуть підвищенню інноваційної активності підприємств.

В області сконцентована значна частка IT-фахівців країни та освітніх установ, які забезпечують їх підготовку. В умовах глобалізації і тотальної діджиталізації виробництва і сфери урядування ця сильна сторона є конкурентною перевагою області для залучення інвестицій.

Розвинута сфера освіти, яка входить до 10 найбільших студентських центрів Європи у рамках розвитку співробітництва з країнами ЄС та іншими країнами світу за програмами академічного обміну забезпечить залучення іноземних студентів до вишів області, сприятиме поліпшенню трудового потенціалу.

Помірний клімат, рівнинний рельєф, наявність високо родючих чорноземів сприяють розвитку диверсифікованого сільського господарства. Зростання попиту на продукти харчування у світі і тенденції до споживання органічних продуктів створює можливість для розвитку сільськогосподарських підприємств, фермерських господарств та харчової промисловості у сільських територіях області.

Наявність покладів енергетичних корисних копалин за умови послідовної державної підтримки забезпечить області підвищення рівня енергонезалежності як у споживчій, так і в виробничій сферах.

Область є логістичним центром з розвинутою транспортною інфраструктурою, включаючи міжнародний аеропорт, що сприятиме розвитку співпраці в рамках Угоди про Асоціацію з ЄС, за політичної підтримки ЄС та інших країн світу.

IV. РОЗДІЛ

ІДЕНТИФІКАЦІЯ
СМАРТ-СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ
КЛАСТЕРІВ,
ІННОВАЦІЙНО
СПРЯМОВАНИХ
ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ
В РЕГІОНИ, ЯКІ
МАЮТЬ ПОТЕНЦІАЛ
ДО РОЗВИТКУ

SMART-спеціалізація розвитку економіки Харківської області визначалась з урахуванням:

1. Оцінки інноваційного потенціалу видів економічної діяльності (ВЕД) економіки;
2. Статистичних розрахунків значущості окремих ВЕД в регіональній і національній економіках;
3. Рекомендацій Joint Research Centre;
4. Експертних заключень членів робочих підгруп з розробки Стратегії.

Згідно з проведеними розрахунками в Харківській області було визначено ВЕД, які мають найбільший інноваційний потенціал до розвитку: виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів (КВЕД 21), виробництво машин і устаткування (КВЕД 28), виробництво енергетичного устаткування (КВЕД 27), виробництво автотransпортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів (КВЕД 29, КВЕД 30) (табл. 45).

**Таблиця 45. Оцінка інноваційного потенціалу ВЕД
Харківської області у 2014–2017 рр.**

ВЕД	КВЕД	Питома вага інноваційно активних підприємств, %		Питома вага інноваційної продукції, %	
		2014 р.	2017 р.	2014 р.	2017 р.
Промисловість		22,4	28,1	1,4	2,4
Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	21	38,5	60,0	5,6	4,1
Виробництво машин і устаткування	28	31,2	26,3	6,9	25,1
Виробництво енергетичного устаткування	27	31,3	42,3	6,2	10,7
Виробництво автотransпортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів	29-30	50,0	57,1	5,5	8,4

За часткою випуску в загальному обсязі України окремі ВЕД Харківської області були більшими у порівнянні з регіонами країни, які досліджувалися. До таких ВЕД слід віднести: інформація та телекомунікації; професійна, наукова та технічна діяльність; освіта; мистецтво, спорт розваги та відпочинок (табл. 46).

Наведені вище ВЕД займали таку частку випуску в загальному обсязі Харківської області та регіонів України, які аналізувалися (табл. 47).

Високотехнологічні ВЕД машинобудівної промисловості Харківської області мали наступні показники у 2018 р. (табл. 48).

Згідно з дослідженням JRC (Joint Research Centre) потенційними напрямками спеціалізації Харківської області є такі: виробництва з високою доданою вартістю; SMART IT-рішення; біо-економіка та агротехнології; освіта для майбутнього та креативні індустрії (рис. 35).

**Таблиця 46. Величина часток випуску за окремими ВЕД Харківської області
й окремим регіонам в Україні у 2014–2018 рр., %**

ВЕД	Інформація та телекомунікації		Професійна, наукова та технічна діяльність		Освіта		Мистецтво, спорт розваги та відпочинок	
	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.
Дніпропетровська	4,8	4,4	6,4	4,5	7,9	7,9	4,1	5,5
Київська	1,7	2,5	3,3	3,0	3,6	4,2	2,6	3,8
Львівська	5,7	6,8	2,9	2,8	6,5	6,8	4,3	5,0
Полтавська	0,8	0,9	1,2	1,0	3,0	3,3	2,1	2,8
Сумська	0,5	0,7	0,6	0,5	2,5	2,6	1,7	1,7
Харківська	6,1	8,3	7,2	4,4	8,6	8,0	5,5	6,8
Україна	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

**Таблиця 47. Динаміка часток випуску за окремими ВЕД у загальному обсязі випуску
Харківської області та окремим регіонам України у 2014–2018 рр., %**

ВЕД	Інформація та телекомунікації		Професійна, наукова та технічна діяльність		Освіта		Мистецтво, спорт розваги та відпочинок	
	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.
Дніпропетровська	1,3	1,4	1,5	1,1	2,1	2,0	0,2	0,2
Київська	1,1	1,7	1,8	1,5	2,2	2,2	0,3	0,3
Львівська	4,2	5,4	1,9	1,6	4,9	4,3	0,6	0,5
Полтавська	0,6	0,7	0,8	0,6	2,1	2,0	0,3	0,3
Сумська	0,6	0,7	0,7	0,8	4,1	4,1	0,5	0,4
Харківська	0,9	1,3	3,3	2,0	4,5	3,7	0,5	0,5
Україна	3,1	3,6	2,7	2,8	3,2	2,9	0,6	0,5

Таблиця 48. Машинобудування Харківської області за окремими ВЕД у 2018 р.

ВЕД	КВЕД	Обсяг реалізованої продукції (без ПДВ), млн грн		Середня чисельність працюючих, осіб	
Виробництво повітряних і космічних літальних апаратів	30.30	1377,8	3220	1,4	2,4
Виробництво військових транспортних засобів	30.40	3801,2	5695	5,6	4,1
Виробництво двигунів і турбін, крім авіаційних	28.11	2093,0	3140	6,9	25,1
Виробництво електро-двигунів, генераторів і трансформаторів	27.11	2409,0	3950	6,2	10,7
Машинобудування	–	25771,0	42965	5,5	8,4

Експертами робочих груп з підготовки Стратегії з урахуванням наведених вище досліджень було визначено такі смарт-спеціалізовані інноваційні кластери розвитку економіки Харківської області: енергомашинобудування; виробництво бронетанкової техніки; авіаційна промисловість; створення та виробництво нових матеріалів; біофармацевтичний; інформаційних технологій; креативної індустрії; агропереробний.

Таким чином, у Харківській області було ідентифіковано наступні смарт-спеціалізовані інноваційні кластери, які мають потенціал до розвитку:

1. Смарт-спеціалізовані інноваційні кластери Харківської області, які відносяться до сфери управління центральних органів виконавчої влади:
 - енергомашинобудування (КВЕД 28.11, КВЕД 27.11, КВЕД 85.45);
 - виробництва бронетанкової техніки (КВЕД 25.4, КВЕД 30.40, КВЕД 85.42);
 - авіаційної промисловості (КВЕД 30.30, КВЕД 85.42);
 - створення та виробництва нових матеріалів (КВЕД 20, КВЕД 72.19, КВЕД 85.42).
2. Смарт-спеціалізовані інноваційні кластери Харківської області, які відносяться до сфери управління регіональних органів виконавчої влади або знаходяться у приватній власності:
 - біофармацевтичний (КВЕД 21, КВЕД 72.11, КВЕД 85.42);
 - інформаційних технологій (КВЕД 62.01, КВЕД 85.42);
 - креативної індустрії (окрім інформаційних технологій) (КВЕД 58.1, КВЕД 59, КВЕД 60, КВЕД 63, КВЕД 73, КВЕД 74, КВЕД 85.42);
 - агропереробний (КВЕД 01, КВЕД 10, КВЕД 85.42).

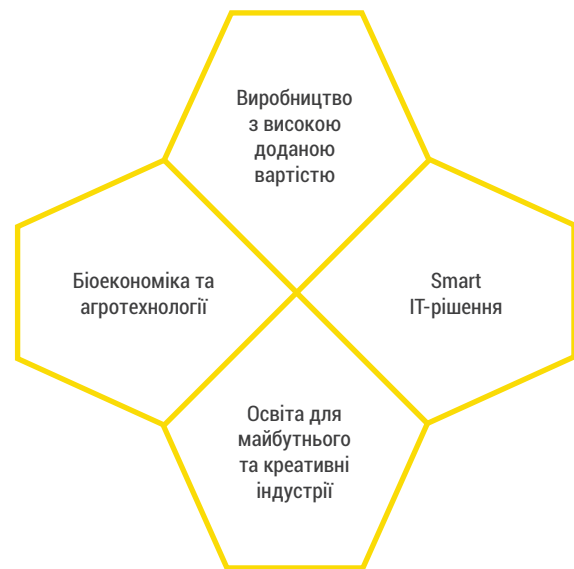

Рис. 35. Потенційні доменні напрями спеціалізації Харківської області

V. РОЗДІЛ

СЦЕНАРІЇ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Вихідні положення сценаріїв розвитку Харківської області сформовані на основі результатів SWOT-аналізу, дослідження соціально-економічного стану регіону, виявлених проблем, а також з урахуванням припущень консенсус-прогнозу «Україна: перспективи розвитку» і прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2020–2022 роки, розробленого Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України і схваленого постановою Кабінету Міністрів України від 15.05.2016 № 555, а також прогнозів Світового банку та Міжнародного валютного фонду для України до 2024 р.

Демографічний прогноз

В основі демографічного прогнозу регіону лежать припущення щодо збереження основних тенденцій народжуваності та смертності, зміни статевовікової структури, темпи урбанізації і міграції:

- зсув середнього віку породілля (умовного покоління) з 23-24 років до 27-28 років;
- падіння загального рівня народжуваності;
- падіння кількості населення у Харківській області до 2027 р. складе від 4,3 % до 7,5 %;
- старіння населення регіону, мала чисельність групи дітей та підлітків до 16 років;
- скорочення кількості населення працездатного віку визначатиметься до 2027 р. і складе близько 1 568,3 тис. осіб (5,9 % від рівня на початок 2020 р.) (рис. 37).

Населення, тис. осіб

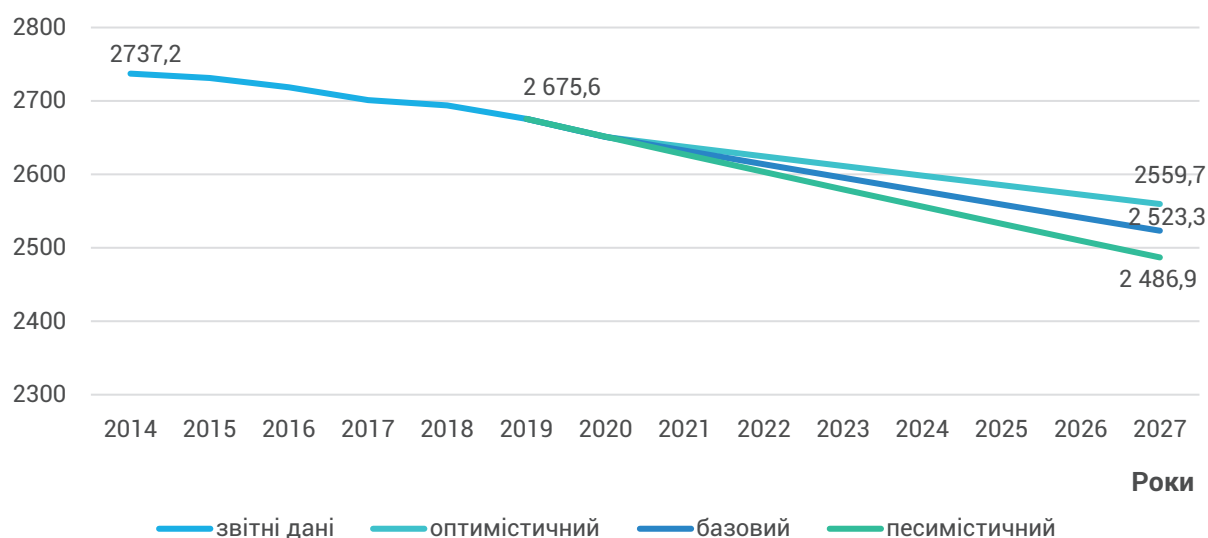

Рис. 36. Прогноз чисельності наявного населення Харківської області на період до 2027 р.

- очікувана тривалість життя при народженні збільшиться на 1,5-2,9 років до 2027 р. і складе (рис. 37):
 - 72,9-74,3 років, в тому числі:
 - 77,5-78,2 років для жінок;
 - 68,1-69,9 років для чоловіків;
- середній темп урбанізації в області складатиме 0,009 % на рік;
- міське населення в області складатиме у 2027 р. 81,6 % усього населення проти 81,0 % на початок 2019 р.

Очікувана
тривалість життя,
років

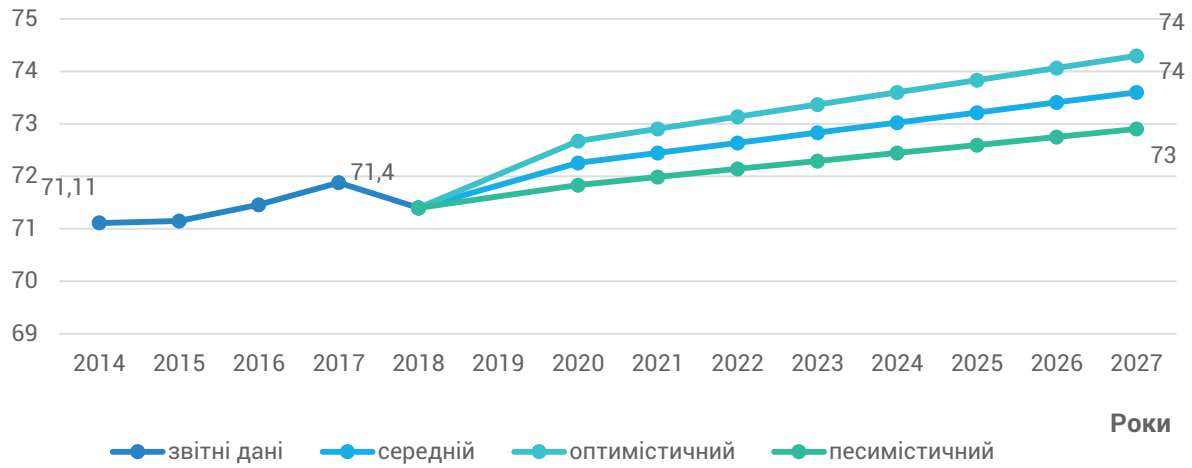

Рис. 37. Прогноз очікуваної тривалості життя при народженні у Харківській області на період до 2027 р.

У стратегії розглядалися 3 сценарії розвитку регіону: базовий (інерційний), оптимістичний (інноваційний) і песимістичний.

Таблиця 49. Базовий (інерційний) сценарій розвитку Харківської області до 2027 р.

Передумови:	Результати:
<ul style="list-style-type: none">збереження наявних тенденцій та незначні зміни економічної політики держави;загрози та ризики не реалізуються повною мірою, а сильні сторони регіону у змозі їх компенсувати. <p>на макроекономічному рівні:</p> <ul style="list-style-type: none">відсутність суттєвих зрушень у зовнішньополітичній ситуації;слабка економічна політика держави, яка спричиняє вичікувальну позицію підприємців щодо капіталовкладень та розвитку бізнесу;продовження реформи місцевого самоврядування;повільне подолання корупції;зростання державних витрат на закупівлю озброєння вітчизняного виробництва;повільне покращення доступу підприємств до позичкового капіталу;продовження удосконалення законодавства у сфері регулювання, оподаткування, дозволів тощо;	<ul style="list-style-type: none">певні зрушення у структурі економіки області наприкінці прогностичного періоду;транзитний потенціал міжнародних транспортних коридорів залишиться невикористаним, а відповідна інфраструктура під ризиком занепаду;зберігаються несприятливі умови у прикордонних територіях, низький рівень їх інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності;зростання витрат держави на озброєння стимулює розробку, випуск та експорт конкурентоспроможної бронетанкової та авіаційної техніки у рамках смарт-спеціалізації області;повільна модернізація виробництва, розвиток підготовки кваліфікованої робочої сили;поступовий розвиток місцевого самоврядування і набуття його органами відповідних організаційних та фінансових повноважень;повільна реалізація проектів місцевого розвитку у сфері енерго-, тепло-, водопостачання для сільських громад та малих міст, проектів соціальної спрямованості за рахунок коштів ДФРР та залучення інвестицій;повільна реалізація проектів створення фермерських господарств, малих підприємств з переробки сільськогосподарської продукції;

Передумови:	Результати:
<p>на регіональному рівні:</p> <ul style="list-style-type: none"> усвідомлення органами місцевого самоврядування необхідності стимулювання економічного розвитку регіону; сприяння підвищенню іміджу регіону як інвестиційно привабливого; поступове підвищення рівня обізнаності територіальних громад щодо форм та умов залучення фінансування, підвищення професійного рівня управління в усіх ланках самоврядування; стимулювання самозайнятості населення 	<ul style="list-style-type: none"> поступове зростання доходів населення, створення додаткового ресурсу територіальних громад; поступове покращення іміджу регіону та зниження рівня тінізації економіки; незначне розширення співробітництва у рамках програм Європейського Союзу та з Міжнародними банками розвитку для реалізації інфраструктурних проектів; темп зростання ВРП області становитиме 3–3,2 %, індекс споживчих цін коливатиметься у межах 5,6–7,1 %, середнє зростання реальної заробітної плати – 106–107,5 %; рівень безробіття збережеться у межах 4,9-6,7 %. уповільнення міграції трудових ресурсів за межі регіону та країни

**Таблиця 50. Оптимістичний (інноваційний)
сценарій розвитку Харківської області до 2027 р.**

Передумови:	Результати:
<ul style="list-style-type: none"> виникнення сприятливих умов для розвитку як на національному, так і на глобальному рівні, зниження впливу можливих ризиків; <p>на макроекономічному рівні:</p> <ul style="list-style-type: none"> позитивні зрушення у зовнішньополітичній ситуації, сприятлива глобальна економічна ситуація, сприяння розвитку з боку основних торгових партнерів; посилення спрямованості політики держави на економічний розвиток, узгодженість дій та передбачуваність макроекономічної ситуації, що сприятиме позитивним очікуванням як підприємців, так і населення; звершення реформи місцевого самоврядування, реальна децентралізація влади та набуття органами місцевого самоврядування управлінських, організаційних та фінансових повноважень, відповідних їх задачам; подолання корупції; створення системи банків розвитку, повноцінне функціонування експортно-кредитного агентства, сприяння залученню іноземних інвестицій через державні гарантії, покращення доступу підприємств до позичкового капіталу; актуалізація і стабілізація законодавства у всіх сферах підприємницької діяльності; <p>на регіональному рівні:</p> <ul style="list-style-type: none"> активне просування регіону як інвестиційно привабливого на рівні країни та серед міжнародної спільноти; сприяння підвищенню професійного рівня управління в органах місцевого самоврядування шляхом навчання, створення платформи для поширення кращих практик, забезпечення організаційної підтримки при розробці стратегій, програм та проектів розвитку громад; стимулювання інвестиційної активності та самозайнятості населення 	<ul style="list-style-type: none"> найбільш повна імплементація підходу смарт-спеціалізації в економіці регіону; масштабна модернізація промисловості, структурна трансформація всіх основних галузей господарства, інтеграція виробничого, інноваційного, науково-освітнього та фінансового потенціалу регіону у рамках системи індустріальних кластерів широкого профілю; створення ефективної системи відтворення промислового, інноваційного, науково-освітнього та соціального потенціалу, завдяки структурним зрушенням у економіці у бік підвищення питомої ваги тих видів промислової діяльності, які визначені як пріоритети смарт-спеціалізації регіону; підвищення конкурентоспроможності продукції та послуг на внутрішньому та зовнішньому ринках; стабільність позитивного фінансового результату підприємств; припинення трудової міграції за межі регіону та країни; набуття регіоном та його територіальними громадами рівня самодостатності, реалізація програм соціального і економічного розвитку в усіх напрямках; зсув зайнятості із сфери торгівлі та послуг у реальний сектор економіки, збереження та розвиток людського потенціалу регіону; прозорість місцевих бюджетів, зниження рівня тінізації економіки регіону; підвищення фінансової спроможності громад і можливостей їх просторового розвитку; посилення конкурентоспроможності регіону як місця привабливого для проживання та праці, покращення демографічної ситуації наприкінці прогнозного періоду; досягнення середньорічного темпу зростання ВРП у 5–10 %; нaroщування експорту високотехнологічної продукції та послуг, а також конкурентоспроможної продукції агропереробної промисловості, досягнення покриття експортом імпорту до 95-100 % (проти 89 % у 2018 р.)

Таблиця 51. Песимістичний сценарій розвитку Харківської області до 2027 р.

Передумови:	Результати:
<ul style="list-style-type: none"> • посилення загроз та ризиків, зниження впливу сильних сторін; • несприятлива кон'юнктура на міжнародних ринках; <p>на макроекономічному рівні:</p> <ul style="list-style-type: none"> • посилення глобальної політичної та економічної нестабільності, виникнення нової (другої хвилі) світової кризи; • відсутність узгодженості у різних напрямках або недостатня послідовність економічної політики держави; • виникнення суперечностей між гілками влади; • уповільнення провадження реформ, незавершеність реформи децентралізації; • посилення негативних очікувань підприємців та населення, посилення інфляційних та дефляційних очікувань; • звуження доступу до позичкового капіталу через жорсткі кредитні стратегії комерційних банків та відсутність зацікавленості з боку іноземних інвесторів; • низький рівень залучення коштів міжнародних банків для реалізації регіональних проєктів через низький рівень довіри та високий рівень корупції; • збільшення дефіциту державного бюджету, дисбалансу Пенсійного фонду, фондів соціального захисту; <p>на регіональному рівні:</p> <ul style="list-style-type: none"> • відсутність цільових орієнтирів у органів місцевого самоврядування, низький рівень кваліфікації управлінців, популізм; • загострення соціальних проблем; • нестача наявних ресурсів 	<ul style="list-style-type: none"> • розвиток переважно відбуватиметься за рахунок вирощування та первинної переробки зернових культур, соняшника; • питома вага харчової промисловості і торгівлі у випуску, зайнятості зростає; • низький рівень використання потенціалу підприємств машинобудування, реалізації загрози остаточного їх занепаду; • відсутність дієвої системи підтримки центрів економічного зростання області; • інвестиційні ресурси обмежуються власними коштами підприємств; • точкова, слабка модернізація виробництв, оновлення основних фондів; • зниження інноваційної активності підприємств, втрата науково-технічного потенціалу; • відсутність системності та низьких ступінь реалізації, обмежене охоплення громад проєктами щодо удосконалення систем енерго-, тепло- та водопостачання; • звуження можливості до створення нових робочих місць у рамках проєктів розвитку громад; • недостатня фінансова спроможність громад, особливо тих, які наразі є депресивними, подальшого зниження рівня життя і загострення проблем; • пришвидшення процесу урбанізації, зростання напруження на ринку праці, збільшення навантаження на фонди соціального страхування, підвищення рівня безробіття; • погіршення стану транспортної та інженерної інфраструктури, мереж життєзабезпечення; • подальше нарощування трудової і освітньої міграції серед молоді та працездатного населення, погіршення демографічної ситуації, знелюднення окремих громад; • неможливість широкого впровадження екологоорієнтованих безпечних технологій альтернативної енергетики, переробки відходів та енергозбереження; погіршення стану оточуючого середовища; • зниження середньорічних темпів зростання ВРП до 1-1,5 % із падінням у окремі роки, підвищення рівня безробіття до 8 %, зниження експорту високотехнологічної продукції

VI. РОЗДІЛ

МІСІЯ ТА
СТРАТЕГІЧНЕ
БАЧЕННЯ
(ВІЗІЯ) РЕГІОНУ

Аналіз результатів засідань робочих підгруп з розробки Стратегії розвитку Харківської області, а також оцінка позиціонування серед інших регіонів України дозволили визначити складові місії регіону та їх частку в загальному обсязі думок респондентів. Найбільша питома вага відповідає складовій «добробут населення» – 31%, «комфортне середовище» як найважливішу умову проживання в регіоні визначили 24% респондентів, конкурентоспроможну економіку – 15%, необхідність досягнення регіоном лідерських позицій – 14%. (рис. 38).

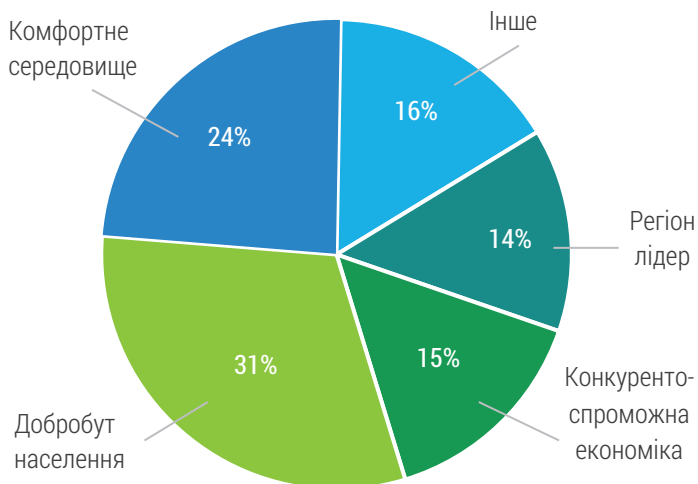

Рис. 38. Структура компонентного складу визначення місії Харківської області експертами та жителями регіону

Виходячи з цього місія Харківської області визначається таким чином: бути **лідером в країні на шляху створення конкурентоспроможної економіки, яка забезпечує мешканцям європейський рівень добробуту і комфортне оточуюче середовище.**

Анкетне опитування експертів, SWOT-аналіз сильних і слабких сторін зовнішніх можливостей і загроз регіону дозволили визначити стратегічне бачення (візію) Харківської області.

Якості життя населення надали перевагу 23 % респондентів, смарт-спеціалізації та екологічно чистому середовищу 14% та 15%

респондентів відповідно. Решта складових візії Харківської області розподілилися таким чином: європейський регіон – 9%, кластеризована економіка – 8%, креативне населення – 7%, інноваційна активність – 8%, культурні традиції – 5% (рис. 39).

Виходячи з цього стратегічне бачення (візія) Харківської області визначається таким чином: **європейський регіон з високою якістю життя в якому проживає креативне, культурне, позитивно налаштоване населення в екологічно чистому середовищі і який має кластеризовану інноваційну і смарт спеціалізовану просторову економіку.**

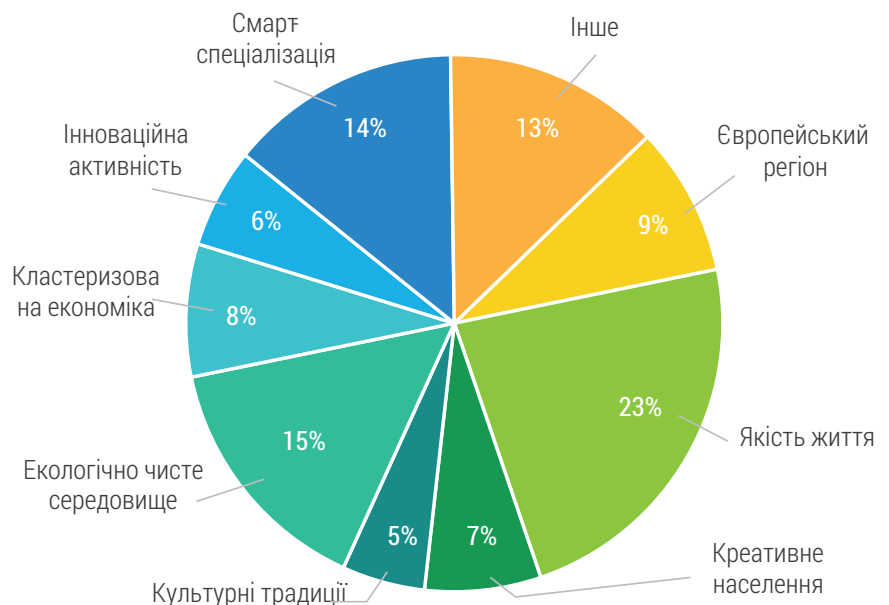

Рис. 39. Структура компонентного складу визначення стратегічного бачення (візії) Харківської області експертами та жителями регіону

VII. РОЗДІЛ

СТРАТЕГІЧНІ
ТА ОПЕРАТИВНІ
ЦІЛІ РОЗВИТКУ
РЕГІОНУ ТА
ЗАВДАННЯ ПО
ЇХ РЕАЛІЗАЦІЇ

СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 1. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИСОКОЇ ЯКОСТІ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ НА ВСЬОМУ ПРОСТОРІ РЕГІОНУ

Оперативна ціль 1.1.

Організація доступної та ефективної системи надання медичних послуг і створення умов для здорового способу життя населення

Завдання:

- 1.1.1.** Популяризація і створення умов для здорового способу життя населення.
- 1.1.2.** Профілактика та забезпечення раннього виявлення серцево-судинних, судинно-мозкових і онкологічних захворювань шляхом закупівлі сучасного обладнання для закладів охорони здоров'я третинного рівня.
- 1.1.3.** Подальший розвиток системи первинної медицини.
- 1.1.4.** Модернізація системи екстреної (швидкої) медичної допомоги.
- 1.1.5.** Реконструкція і капітальний ремонт будівель закладів охорони здоров'я.
- 1.1.6.** Розвиток системи телемедицини (on-line консультування з кваліфікованими спеціалістами).
- 1.1.7.** Охорона материнства та дитинства і збереження репродуктивного здоров'я.
- 1.1.8.** Оптимізація та модернізація закладів охорони здоров'я.
- 1.1.9.** Розвиток закладів реабілітації і відновлювального лікування, паліативної та хоспісної допомоги.
- 1.1.10.** Підвищення рівня кваліфікації медичних працівників.

Індикатори реалізації:

- очікувана тривалість життя при народженні жінок і чоловіків та при досягненні ними 60 років, років;
- природний приріст населення, осіб на 1 тис. наявного населення;
- смертність дітей у віці до 1 року, на 1 тис. живонароджених;
- кількість уперше зареєстрованих випадків захворювань за класами хвороб (новоутворення; хвороби органів дихання), одиниць на 100 тис. населення;
- забезпеченість населення лікарями всіх спеціальностей, лікарів на 10 тис. наявного населення;
- кількість місць у закладах паліативної допомоги, на 10 тис. населення.

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 1.2.

Забезпечення доступних і якісних комунальних послуг у містах та енергозабезпечення сільського населення

Завдання:

- 1.2.1.** Розбудова комунальної інфраструктури та благоустрій, оновлення житлового фонду.
- 1.2.2.** Реалізація регіональних і місцевих програм забезпечення населення житлом.
- 1.2.3.** Модернізація системи централізованого виробництва та постачання теплової енергії шляхом впровадження новітнього технологічного обладнання.
- 1.2.4.** Забезпечення населення надійним водопостачанням і водовідведенням.
- 1.2.5.** Забезпечення населення якісною питною водою.
- 1.2.6.** Створення конкурентного середовища на ринку обслуговування житла шляхом організації об'єднань співвласників багатоквартирних будинків і управляючих компаній.
- 1.2.7.** Забезпечення сільського населення екологічно чистими та доступними енергетичними ресурсами шляхом створення «енергетичних» кооперативів.

Індикатори реалізації:

- прийняття в експлуатацію житлових будівель, тис. кв. м загальної площі;
- питома вага загальної житлової площі, обладнаної водопроводом, каналізацією, опаленням, газом, гарячим водопостачанням, %;
- частка ветхих та аварійних водопровідних, каналізаційних мереж, %;
- втрати тепла у системі тепlopостачання, %;
- енергоспоживання паливно-енергетичних ресурсів міським житлово-комунальним господарством, тис. т ум. п. на 1 Гкал;
- загальна потужність реалізованих проєктів створення «енергетичних» кооперативів у сільській місцевості, МВт

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 1.3.

Забезпечення доступної і якісної освіти на всіх рівнях

Завдання:

- 1.3.1.** Задоволення потреби у здобутті дошкільної та позашкільної освіти.
- 1.3.2.** Оптимізація ефективної мережі закладів повної загальної освіти навчальних закладів з урахуванням результатів демографічного прогнозу та специфіки розташування населених пунктів.
- 1.3.3.** Створення умов рівного доступу до якісної освіти дітей з особливими освітніми потребами.
- 1.3.4.** Реорганізація малокомплектних сільських шкіл у навчально-виховні об'єднання «школа-дитячий садок».
- 1.3.5.** Забезпечення навчальних закладів сучасною комп'ютерною технікою і використання комп'ютерних технологій у навчально-виховному процесі.

1.3.6. Забезпечення якісного надання послуг із перевезення дітей у сільській місцевості до місця навчання і додому.

1.3.7. Модернізація професійних і професійно-технічних закладів освіти відповідно до потреб регіонального ринку праці.

1.3.8. Розвиток дуальної та інклюзивної освіти у закладах вищої освіти

1.3.9. Розбудова системи «Освіта впродовж життя».

1.3.10. Створення технологічних платформ на базі наукових установ і закладів вищої освіти у смарт-спеціалізованих напрямках розвитку економіки.

1.3.11. Інтеграція вищої освіти в європейський простір.

Індикатори реалізації:

- охоплення дітей закладами дошкільної освіти, % до кількості дітей відповідного віку;
- кількість дітей у закладах дошкільної освіти у міській та сільській місцевості, осіб на 100 місць;
- охоплення дітей у сільській місцевості послугами перевезення до (від) освітніх закладів, % від загальної кількості дітей, які потребують послуги;
- збереження % охоплення дітей позашкільною освітою, у міській та сільській місцевостях;
- частка випускників закладів загальної середньої освіти, які отримали за результатами зовнішнього незалежного оцінювання з української мови та математики 160 балів і вище, у загальній кількості учнів, що проходили тестування з цих предметів, %;
- питома вага населення із вищою освітою (III-IV ступеня), %
- питома вага освітніх програм дуальної освіти у закладах вищої освіти, % від усіх освітніх програм;
- забезпеченість доступу до закладів освіти для дітей з особливими потребами, % від загальної кількості закладів освіти;
- кількість спільних з іноземними закладами освітніх програм вишів, одиниць.

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 1.4.

Забезпечення соціального захисту населення та гендерної рівності

Завдання:

1.4.1. Підвищення рівня соціальної захищеності найбільш уразливих верств населення

1.4.2. Забезпечення доступності отримання соціальних послуг незалежно від місця проживання.

1.4.3. Підвищення якості та доступності надання соціальних послуг шляхом їх цифровізації

1.4.4. Модернізація матеріально-технічної бази установ та закладів системи соціального захисту населення та їх оптимізація

1.4.5. Розвиток сімейних форм виховання дітей-сиріт, дітей позбавлених батьківського піклування.

1.4.6. Впровадження заходів із забезпечення рівних можливостей представництва жінок та чоловіків на всіх рівнях прийняття рішень у політичному та соціальному житті.

1.4.7. Розробка та забезпечення заходів з ефективного запобігання проявам гендерно зумовленого та домашнього насильства, надання своєчасної допомоги постраждалим.

1.4.8. Забезпечення міжнародного співробітництва у сфері гендерної рівності.

Індикатори реалізації:

- рівень охоплення соціальними послугами (співвідношення кількості отримувачів до кількості потребуючих), %;
- кількість домогосподарств, яким призначено субсидії, % від кількості домогосподарств, які звернулися;
- рівень забезпечення об'єктів соціальної інфраструктури спеціальними та допоміжними засобами для осіб з особливими потребами, %;
- рівень безробіття серед жінок, % економічно активного населення;
- співвідношення середньої заробітної плати штатних працівників жінок та чоловіків, %;
- питома вага дітей, які виховуються у сімейних формах, % усіх дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 1.5.

Забезпечення гармонійного фізичного та духовного розвитку всіх верств населення і реалізація молодіжної політики

Завдання:

1.5.1. Створення і розбудова спортивної інфраструктури за місцем проживання і у місцях масового відпочинку громадян.

1.5.2. Залучення населення до проведення масових фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів, систематичних занять фізкультурою і спортом.

1.5.3. Підтримка масового спорту, спорту вищих досягнень, дитячо-юнацького та резервного спорту, у тому числі для людей з інвалідністю.

1.5.4. Збереження і розвиток мережі дитячих закладів оздоровлення та відпочинку.

1.5.5. Формування сучасного молодіжного та спортивного інформаційного простору.

1.5.6. Створення та розбудова сучасних молодіжних просторів.

1.5.7. Створення та розбудова закладів культури та мистецтва.

1.5.8. Охорона та збереження об'єктів історичної та архітектурної спадщини.

1.5.9. Розширення культурних послуг із використанням інформаційних технологій з урахуванням потреб населення різного віку, статі, стану здоров'я.

1.5.10. Забезпечення міжнародного співробітництва у сфері молодіжної політики, культури, фізичної культури та спорту.

Індикатори реалізації:

- кількість учасників масових спортивних заходів, осіб на 10 тис. населення;
- питома вага населення, охопленого заняттями фізичною культурою та спортом усього та у сільській місцевості, %;

- кількість місць у дитячих закладах оздоровлення та відпочинку, місць на 10 тис. населення;
- обсяги фінансування проектів модернізації закладів культури та мистецтва, тис. грн на рік;
- кількість відвідувачів культурних та мистецьких заходів, осіб на 1 тис. населення;
- кількість відвідувачів музеїв, виставок, осіб на 1 тис. населення;
- кількість проведених культурних, мистецьких, спортивних заходів, раз на рік;
- кількість учасників культурних, мистецьких, спортивних заходів з інших країн, осіб; представництво об'єктів культурної спадщини у глобальних мережах (наявність сайту, сторінок у соціальних мережах), % від усіх об'єктів.

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 1.6.

Забезпечення правопорядку та публічної безпеки

Завдання:

- 1.6.1.** Забезпечення громадської безпеки.
- 1.6.2.** Забезпечення пожежної, техногенної безпеки та цивільного захисту територій і населення.
- 1.6.3.** Забезпечення безпеки на вулицях, дорогах та у громадських місцях.
- 1.6.4.** Забезпечення впливу громади на формування місцевої політики безпеки.
- 1.6.5.** Проведення просвітницьких заходів з питань цивільного захисту.

Індикатори реалізації:

- кількість виявлених злочинів, одиниць на 10 тис. наявного населення;
- кількість пожеж у міській та сільській місцевості, одиниць на 10 тис. наявного населення;
- смертність населення у ДТП, осіб на 10 тис. осіб наявного населення.

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 1.7.

Розвиток внутрішнього та в'їзного туризму

Завдання:

- 1.7.1.** Розбудова туристичної інфраструктури.
- 1.7.2.** Підтримка розвитку туристичних дестинацій.
- 1.7.3.** Формування туристичного іміджу Харківщини.

Індикатори реалізації:

- кількість в'їзних (іноземних) туристів, обслугованих туроператорами та турагентами, осіб;
- кількість внутрішніх туристів, обслугованих туроператорами та турагентами, осіб;
- кількість місць у колективних засобах розміщення (готелі, мотелі, хостели, кемпінги, будинки відпочинку тощо), одиниць;
- кількість щоденних внутрішніх та міжнародних рейсів аеропорту, одиниць.

СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 2. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЧИСТОГО ОТОЧУЮЧОГО СЕРЕДОВИЩА НА ВСЬОМУ ПРОСТОРІ РЕГІОНУ

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 2.1.

Поліпшення стану атмосферного повітря та запобігання змінам клімату

Завдання:

- 2.1.1.** Зниження питомих викидів діоксиду вуглецю при генерації енергії шляхом упровадження новітніх технологій її комбінованого виробництва.
- 2.1.2.** Впровадження «зелених технологій» при виробництві енергії.
- 2.1.3.** Ліквідація джерел забруднення атмосферного повітря.
- 2.1.4.** Формування екологічної культури населення.
- 2.1.5.** Створення ефективної системи моніторингу довкілля та управління екологічними ризиками.
- 2.1.6.** Розвиток автоматизованої системи контролю та обліку викидів на джерелах забруднення.

Індикатори реалізації:

- викиди діоксиду, тис. т;
- викиди забруднюючих речовин атмосферне повітря стаціонарними джерелами у міській та сільській місцевості, тис. т;
- питома вага відновлюваних джерел енергії у загальному обсязі генерації тепло-, електроенергії, %.

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 2.2.

Охорона та раціональне використання водних ресурсів

Завдання:

- 2.2.1.** Проведення робіт із реконструкції і модернізації систем централізованого водопостачання та водовідведення.
- 2.2.2.** Зменшення викиду в природні водні об'єкти неочищених і недостатньо очищених стічних вод.
- 2.2.3.** Розчищення русел малих річок і водойм.
- 2.2.4.** Ліквідація джерел забруднення підземних і поверхневих вод.
- 2.2.5.** Проведення паспортизації водних об'єктів.
- 2.2.6.** Запровадження ефективної системи моніторингу якості води.

Індикатори реалізації:

- скинуто забруднених зворотних вод у поверхневі водні об'єкти, % від забруднених зворотних вод;
- потужність очисних споруд, млн куб. м;
- використано свіжої води у міській та сільській місцевості, млн. куб. м;

- наявність паспортів водних об'єктів, % від усіх водних об'єктів;
- оприлюднення якісного складу води водопостачальниками, раз на рік.

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 2.3.

Забезпечення якісного стану та відновлення деградованих й еродованих земель і ґрунтів

Завдання:

2.3.1. Збереження якісного стану земель.

2.3.2. Відновлення деградованих й еродованих земель і ґрунтів.

2.3.3. Підвищення родючості ґрунтів (внесення добрив, регулювання водного режиму, запровадження екологозберігаючих систем землеробства).

Індикатори реалізації:

- площа земельних угідь, тис. га;
- кількість внесених добрив, т/га;
- питома вага зрошуваних земель, %;
- обсяги фінансування проектів з відновлення родючості ґрунтів, тис. грн.

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 2.4.

Збільшення лісистості області і збереження біорізноманіття

Завдання:

2.4.1. Збільшення площі лісів, парків, скверів і зелених насаджень.

2.4.2. Охорона та розширення мережі й об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення.

2.4.3. Збереження тваринного світу.

2.4.4. Очищення лісових масивів та лісосмуг від несанкціонованих сміттєзвалищ.

2.4.5. Проведення рубок з формування і оздоровлення лісів.

2.4.6. Введення кадастрів рослинного і тваринного світу.

2.4.7. Підвищення багатофункціональної ролі лісів.

2.4.8. Розроблення еколого-туристичної карти території області (з нанесенням чітко визначених екологічних маршрутів, відомостями про основні об'єкти, різноманіття флори та фауни).

2.4.9. Формування системи інформування населення щодо питань біорізноманіття, зміни клімату та збереження довкілля.

Індикатори реалізації:

- площа лісів та лісовкритих площ, тис. га;
- площа заповідників та природних національних парків, тис. га; % від загальної площі області;

- площа загибелі лісових насаджень від лісових пожеж, га;
- питома вага ліквідованих несанкціонованих сміттєзвалищ, % від усіх виявлених;
- наявність кадастрів рослинного і тваринного світу;
- загальна кількість копитних тварин, хутрових звірів, пернатої дичини, що мешкають у межах мисливських угідь, голів;
- поголів'я рідких та вимираючих тварин, у т.ч. занесених у Червону книгу України, голів

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 2.5.

Створення ефективної системи поводження з промисловими і твердими побутовими відходами

Завдання:

2.5.1. Упровадження в населених пунктах роздільного збору відходів.

2.5.2. Забезпечення населених пунктів технікою та обладнанням для збору побутових відходів.

2.5.3. Упровадження нових технологій з переробки й утилізації відходів.

2.5.4. Будівництво нових полігонів, які відповідають установленим стандартам.

2.5.5. Удосконалення системи управління промисловими відходами шляхом запровадження інноваційних технологій їх утилізації та видалення.

2.5.6. Підтримка громадських екологічних ініціатив.

Індикатори реалізації:

- питома вага утилізованих, знешкоджених або спалених відходів, % від загального обсягу утворених;
- ліквідація несанкціонованих сміттєзвалищ, % від виявлених;
- впровадження роздільного збирання побутових відходів, % від загального обсягу утилізованих;
- забезпеченість населених пунктів послугами збирання та утилізації побутових відходів, у т.ч. шляхом переробки на місці, % від загальної кількості населених пунктів області;
- питома вага відходів, спалених для отримання енергії, %;
- потужність полігонів з переробки твердих побутових відходів, млн т;
- обсяги промислових відходів (I-III класів небезпеки), тис. т / тис. грн ВРП;
- обсяги фінансування проектів громадських екологічних ініціатив, тис. грн.

СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 3. ПОБУДОВА КОНКУРЕНТО-СПРОМОЖНОЇ ТА СМАРТ-СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ПРОСТОРОВОЇ ЕКОНОМІКИ З ВИСОКОЮ ДОДАНОЮ ВАРТІСТЮ

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 3.1.

Упровадження кластерного підходу до побудови смарт-спеціалізованої структури економіки, інтегрованої в глобальні ланцюги створення доданої вартості

Завдання:

3.1.1. Спільно з центральними органами виконавчої влади сприяти розвитку смарт-спеціалізованих кластерних структур з високотехнологічним виробництвом у галузі:

- енергомашинобудування (КВЕД 28.11, КВЕД 27.11, КВЕД 85.45);
- виробництва бронетанкової техніки (КВЕД 25.4, КВЕД 30.40, КВЕД 85.42);
- авіаційної промисловості (КВЕД 30.30, КВЕД 85.42);
- створення та виробництва нових матеріалів (КВЕД 20, КВЕД 72.19, КВЕД 85.42).

3.1.2. На регіональному рівні стимулювати подальший розвиток смарт-спеціалізованих кластерних структур, які інтегровані в глобальні ланцюги створення доданої вартості у галузях:

- біофармацевтичній (КВЕД 21, КВЕД 72.11, КВЕД 85.42);
- інформаційних технологій (КВЕД 62.01, КВЕД 85.42);
- креативної індустрії (окрім ІТ) (КВЕД 58.1, КВЕД 59, КВЕД 60, КВЕД 63, КВЕД 73, КВЕД 74, КВЕД 85.42);
- агропереробній (КВЕД 01, КВЕД 10, КВЕД 85.42).

Індикатори реалізації:

- валовий регіональний продукт, тис. грн на 1 особу;
- середньорічний індекс фізичного обсягу ВРП (у порівнянних цінах), %;
- питома вага області у обсязі створеної в країні валової доданої вартості, %;
- Наявний дохід, тис. грн на 1 особу;
- питома вага підприємств, які функціонують у видах економічної діяльності смарт-спеціалізації регіону, % загальної кількості підприємств;
- темпи зростання обсягів виробництва за видами економічної діяльності смарт-спеціалізації регіону, %;
- темпи зростання експорту товарів та послуг, %;
- кількість країн, до яких експортувались товари та послуги, одиниць;
- кількість підприємств, інтегрованих у глобальні ланцюги створення доданої вартості, одиниць.

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 3.2.

Розвиток сільських територій і територіальних громад шляхом створення робочих місць з високою доданою вартістю на базі фермерських і селянських господарств і їх кооперації

Завдання:

3.2.1. Підтримка фермерських і селянських господарств зі створення виробничих і обслуговуючих кооперативів.

3.2.2. Створення фермерських і селянських господарств із виробництва тваринницької і овочево-ягідної продукції з їх переробкою на місці.

3.2.3. Забезпечення збільшення обсягів виробництва тваринної і овочево-ягідної продукції

3.2.4. Стимулювання виробництва органічної продукції.

3.2.5. Підтримка збільшення експорту сільськогосподарської продукції з високою доданою вартістю.

3.2.6. Розвиток виробництва енергетичних культур.

3.2.7. Створення збалансованої кормової бази для тваринництва.

3.2.8. Створення еколого-просвітницьких центрів з впровадження органічного землеробства на базі закладів освіти.

Індикатори реалізації:

- обсяги реалізації продукції тваринництва, млн грн;
- кількість фермерських господарств, одиниць на 1 тис. сільського населення;
- обсяги виробництва овочевої та ягідної продукції, тис. ц;
- середньорічний індекс сільськогосподарської продукції, %;
- продуктивність праці у сільськогосподарських підприємствах, грн на 1 штатного працівника;
- обсяг експорту сільськогосподарської продукції, млн дол. США;
- кількість сільськогосподарських тварин, тис. голів;
- кількість реалізованих проектів створення підприємств з переробки сільськогосподарської сировини, одиниць.

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 3.3. Підтримка розвитку малого та середнього бізнесу

Завдання:

3.3.1. Сприяння інтернаціоналізації діяльності малих і середніх підприємств у напрямках смарт-спеціалізації економіки.

3.3.2. Розширення інфраструктури підтримки малого та середнього бізнесу.

3.3.3. Забезпечення доступу суб'єктів малого та середнього підприємства до фінансових, трудових і земельних ресурсів.

3.3.4. Удосконалення системи підготовки фахівців малого та середнього бізнесу.

3.3.5. Ресурсно-інформаційна підтримка розвитку малого та середнього підприємництва.

3.3.6. Поліпшення бізнес-клімату та спрощення дозвільних процедур.

3.3.7. Залучення малого та середнього бізнесу в регіональні смарт-спеціалізовані кластерні структури.

Індикатори реалізації:

- кількість середніх, малих та мікропідприємств, одиниць на 10 тис. населення;
- частка реалізованої продукції (товарів, послуг) малими (з них мікро-) і середніми підприємствами у загальному обсязі реалізації продукції регіону, %;
- кількість об'єктів інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва, одиниць;
- місце області (міста) у регіональному рейтингу легкості ведення бізнесу (BRDO, СУП);
- питома вага малих та середніх підприємств у видах економічної діяльності смарт-спеціалізації області, %.

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 3.4.

Створення інноваційної та креативної економіки середніх і малих міст регіону

Завдання:

3.4.1. Розвиток креативних індустрій (ІТ-технологій, сучасного мистецтва та ін.).

3.4.2. Підвищення інвестиційної привабливості.

3.4.3. Розвиток виробничої та соціальної інфраструктури.

3.4.4. Сприяння створенню підприємств малого та середнього бізнесу з використанням інноваційних технологій у ВЕД: переробка сільгосппродукції та виробництво продуктів харчування; переробка деревини; розвиток рекреаційної та туристичної діяльності; формування системи логістики і різних форм торгівлі.

3.4.5. Модернізація централізованої системи теплопостачання і виробництва електроенергії шляхом упровадження когенераційних технологій, у тому числі на біомасі.

3.4.6. Розвиток екологічно безпечних видів транспорту, у тому числі велосипедної інфраструктури та мережі заправок для електротранспорту.

Індикатори реалізації:

- кількість впроваджених інноваційних технологічних процесів у промисловості, одиниць;
- частка підприємств, які реалізують інноваційні проекти, %;
- обсяг експорту ІТ-послуг, млн дол. США;
- відношення обсягу капітальних інвестицій на 1 особу по містах та районах до середнього значення по області, %;
- рівень безробіття у сільській місцевості, %;
- співвідношення роздрібного товарообороту підприємств у містах обласного значення та районах на 10 тис. населення, %.

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 3.5.

Енергозабезпечення і створення ефективної системи енергозбереження в регіоні на інноваційній основі

Завдання:

- 3.5.1.** Упровадження енергозберігаючих інноваційних технологій в економіці.
- 3.5.2.** Енергомодернізація житлового фонду.
- 3.5.3.** Упровадження розподіленої енергетики.
- 3.5.4.** Формування енергоефективної свідомості у громадян.
- 3.5.5.** Проведення енергетичного обстеження і розробка енергетичних паспортів будівель регіональних бюджетних установ.
- 3.5.6.** Упровадження регіональної системи моніторингу споживання енергетичних ресурсів.
- 3.5.7.** Розширення співпраці з міжнародними організаціями в сфері енергозбереження та енергоефективності.
- 3.5.8.** Сприяння підготовці/перепідготовці/ підвищенню кваліфікації фахівців з енергетичного менеджменту для промислових підприємств і муніципалітетів.
- 3.5.9.** Створення банку даних земель, у тому числі порушених, придатних для розміщення об'єктів альтернативної енергетики.

Індикатори реалізації:

- питома вага відновлюваних джерел у загальному обсязі відпуску електричної енергії, %;
- питома вага відновлюваних джерел у загальному обсязі відпуску теплової енергії, %;
- обсяг фінансування проєктів енергомодернізації житлового фонду, тис. грн на кв. м;
- обсяги залучених коштів міжнародних організацій для реалізації проєктів з енергозбереження та енергоефективності, млн дол. США.

СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 4. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО ПРИВАБЛИВОГО КЛІМАТУ В РЕГІОНІ І СТВОРЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ТА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 4.1.

Організація системи залучення та супроводження міжнародних і вітчизняних інвестицій

Завдання:

- 4.1.1.** Створення інституцій залучення та супроводу закордонних і вітчизняних інвесторів
- 4.1.2.** Міжнародна промоція інвестиційної привабливості регіону.
- 4.1.3.** Налагодження тісної співпраці з вітчизняними й іноземними інвесторами та інституціями по залученню інвестицій.
- 4.1.4.** Розробка альбому регіональних інвестицій проектів.
- 4.1.5.** Створення інвестиційного паспорту регіону.
- 4.1.6.** Впровадження фінансування інвестиційних проектів на засадах державно-приватного партнерства.
- 4.1.7.** Проведення міжнародних інвестиційних форумів.

Індикатори реалізації:

- обсяг капітальних інвестицій, тис. грн на 1 особу;
- індекс капітальних інвестицій, %;
- обсяг прямих іноземних інвестицій, тис. дол. США на особу;
- частка прямих іноземних інвестицій в реальному секторі економіки (промисловість, сільське господарство, будівництво, транспорт), %;
- обсяг фінансування проектів розвитку на засадах державно-приватного партнерства, млн грн.

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 4.2.

Інституційне й інфраструктурне забезпечення інноваційної та інвестиційної діяльності, формування регіональної інноваційної системи

Завдання:

- 4.2.1.** Створення високоякісної інноваційної інфраструктури, мереж трансферу знань і технологій, які сфокусовані на смарт-спеціалізованих напрямках економіки.
- 4.2.2.** Розвиток мережі індустриальних і технологічних парків та кластерів.
- 4.2.3.** Підтримка інноваційних стартапів та обдарованої молоді.
- 4.2.4.** Сприяння впровадженню інноваційних вітчизняних і закордонних технологій у виробництво.

Індикатори реалізації:

- кількість інноваційно активних підприємств промисловості за напрямками смарт-спеціалізації, одиниць;
- кількість впроваджених нових технологічних процесів у промисловості, одиниць;
- обсяг реалізованої інноваційної продукції, тис. грн на 1 тис. грн інноваційних витрат у промисловості;
- кількість найменування впроваджених інноваційних видів продукції у промисловості, одиниць;
- кількість індустріальних та технологічних парків, одиниць;
- кількість працівників, задіяних у виконання наукових досліджень і розробок, осіб;
- внутрішні витрати на виконання наукових досліджень і розробок, млн грн;
- кількість отриманих охоронних документів на винаходи, корисні моделі та промислові зразки, одиниць

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 4.3.

Розвиток транспортної інфраструктури та сполучення

Завдання:

- 4.3.1.** Подальша розбудова міжнародного аеропорту.
- 4.3.2.** Реконструкція регіональної системи автодоріг.
- 4.3.3.** Продовження будівництва нових станцій метрополітену в м. Харкові.
- 4.3.4.** Розвиток мережі транспортного регіонального сполучення.

Індикатори реалізації:

- довжина автомобільних доріг загального користування з твердим покриттям, км;
- перевезення вантажів, млн т;
- кількість пасажирів, перевезених електротранспортом (залізничним, трамвайним, тролейбусним, метрополітеном), млн осіб;
- довжина колій метрополітену, км;
- кількість пасажирів, перевезених автотранспортом, млн осіб;
- кількість пасажирів, перевезених авіатранспортом, тис. осіб;
- кількість щоденних внутрішніх та міжнародних рейсів аеропорту, одиниць;
- рівень покриття регулярними маршрутами автоперевезень, % від загальної кількості населених пунктів області.

СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 5. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО РІВНЯ УПРАВЛІННЯ ТА САМОВРЯДУВАННЯ В РЕГІОНІ

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 5.1.

Проведення ефективної адміністративно-територіальної реформи зі створенням фінансово самодостатніх територіальних громад

Завдання:

- 5.1.1.** Розроблення та оновлення містобудівної документації регіонального та місцевого рівнів.
- 5.1.2.** Упровадження автоматизованої системи баз даних містобудівного кадастру.
- 5.1.3.** Формування ефективної системи органів управління на місцевому рівні з урахуванням реформи адміністративно-територіального устрою.
- 5.1.4.** Розвиток співробітництва громад.
- 5.1.5.** Надання допомоги територіальним громадам із розробки бізнес-планів і проектно-кошторисної документації зі створення спільних виробництв із переробки сільськогосподарської продукції та отримання екологічно чистої енергії.
- 5.1.6.** Поліпшення доступності якісного побутового обслуговування населення у сільській місцевості.
- 5.1.7.** Підтримка депресивних сільських територій та територій з низькою щільністю населення.
- 5.1.8.** Прискорення інтеграції внутрішньо переміщених осіб до життя в територіальних громадах їх перебування.

Індикатори реалізації:

- кількість створених ОТГ, % від запланованої;
- площа ОТГ, % від загальної площі території області;
- населення ОТГ, % від наявного населення області;
- щільність населення у районах області, осіб на 1 кв. км;
- наявність містобудівної документації місцевого рівня, одиниць;
- забезпеченість офісами з надання соціальних сервісів, % від загальної кількості ОТГ;
- кількість об'єктів соціально-побутового призначення, одиниць на 1 тис. сільського населення;
- питома вага ОТГ, які мають бездефіцитний бюджет, %.

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 5.2.

Упровадження системи електронного врядування в роботу регіональних і місцевих органів влади

Завдання:

- 5.2.1.** Удосконалення системи надання публічних послуг за рахунок їх переведення в електронний вигляд.
- 5.2.2.** Забезпечення взаємодії між центрами надання адміністративних послуг.
- 5.2.3.** Розробка та впровадження геоінформаційних систем.
- 5.2.4.** Упровадження серверів електронного врядування е-демократії.
- 5.2.5.** Інтегрування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в територіальних громадах.

Індикатори реалізації:

- забезпеченість сільського населення доступом до Інтернету, % сільського населення;
- питома вага адміністративних послуг, які надаються в електронному вигляді, % від кількості адміністративних послуг;
- кількість відкритих ЦНАПів, одиниць.

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 5.3.

Підтримка розвитку інституцій громадянського суспільства

Завдання:

- 5.3.1.** Посилення інституційної спроможності організації громадського суспільства.
- 5.3.2.** Розвиток демократичних інструментів у системі державного управління.
- 5.3.3.** Підтримка місцевих громадських ініціатив.
- 5.3.4.** Забезпечення міжнародного співробітництва у сфері розвитку громадського суспільства.

Індикатори реалізації:

- кількість громадських рад, які взаємодіють з місцевими органами влади, одиниць;
- кількість молодіжних рад, які взаємодіють з місцевими органами влади, одиниць;
- кількість проєктів, реалізованих з ініціативи громадськості, одиниць на 1 ОТГ;
- кількість членів громадянських організацій, осіб на 100 тис. населення;
- кількість громадянських організацій, одиниць на 100 тис. населення.

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 5.4. Організація системи підготовки та перепідготовки держслужбовців і місцевого самоврядування

Завдання:

5.4.1. Підвищення кваліфікації працівників органів місцевого самоврядування та виконавчої влади.

5.4.2. Підвищення ефективності системи підготовки та підвищення кваліфікації фахівців регіональних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування.

Індикатори реалізації:

- кількість навчальних заходів щодо підвищення рівня кваліфікації працівників органів місцевого самоврядування;
- охоплення органів місцевого самоврядування програмами підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації, % загальної чисельності фахівців та посадовців органів місцевого самоврядування та виконавчої влади.

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 5.5. Модернізація інформаційно-комунікативного регіонального простору

Завдання:

5.5.1. Інформаційно-соціологічне забезпечення управлінських регіональних рішень.

5.5.2. Розвиток інформаційної системи комунікації між ключовими стейкхолдерами регіонального розвитку.

5.5.3. Формування позитивного іміджу регіону та брендів територій.

Індикатори реалізації:

- кількість проведених соціологічних опитувань з питань місцевого розвитку, одиниць;
- наявність інформаційного порталу для комунікації з питань регіонального (місцевого) розвитку;
- міграційний приріст населення, осіб на 1 тис. наявного населення.

VIII. РОЗДІЛ

УЗГОДЖЕНІСТЬ
СТРАТЕГІЇ РЕГІОНУ
З ДЕРЖАВНИМИ
СТРАТЕГІЧНИМИ
ДОКУМЕНТАМИ ТА
МІЖНАРОДНИМИ
ЗОБОВ'ЯЗАННЯМИ
КРАЇНИ

Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року «Розвиток та єдність, орієнтовані на людину»

[illegible]

Таблиця 50. Узгодженість стратегічних та оперативних цілей Стратегії розвитку Харківської області на 2021-2027 роки з глобальними цілями сталого розвитку до 2030 року, затверджені на саміті ООН з питань сталого розвитку України

Стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку Харківської області на 2021-2027 роки	Оперативні цілі	Цілі Стратегії сталого розвитку України до 2030 року																
		1. Ні бідності	2. Ні голоду	3. Гарне здоров'я	4. Якісна освіта	5. Гендерна рівність	6. Чиста вода та належні санітарні умови	7. Відновлювана енергія	8. Гідна праця та економічне зростання	9. Іновації та інфраструктура	10. Зменшення нерівності	11. Сталий розвиток міст та спільнот	12. Відповідальне споживання	13. Боротьба зі зміною клімату	14. Збереження морських екосистем	15. Збереження екосистем суші	16. Мир та справедливість	17. Партнерство заради сталого розвитку
1. Забезпечення високої якості життя населення на всьому просторі регіону	1.1			+			+						+					
	1.2	+						+										
	1.3				+					+	+							
	1.4	+	+			+					+							
	1.5			+									+					
	1.6																+	
2. Забезпечення чистого оточуючого середовища на всьому просторі регіону	2.1			+				+				+		+		+		
	2.2						+					+		+	+	+		
	2.3											+	+	+		+		
	2.4			+								+	+	+		+		
	2.5			+			+					+		+		+		
3. Побудова конкурентоспроможної та смарт-спеціалізованої просторової економіки з високою доданою вартістю	3.1								+	+								
	3.2	+	+						+	+		+						+
	3.3								+			+						+
	3.4	+							+	+		+						
	3.5							+		+		+	+	+		+		
4. Забезпечення інвестиційно-привабливого клімату в регіоні і створення інноваційної та інвестиційної інфраструктури	4.1								+	+		+						
	4.2								+	+		+						
	4.3						+	+	+	+		+						
	4.4								+	+		+						
5. Забезпечення європейського рівня управління та самоврядування в регіоні	5.1																	+
	5.2																+	
	5.3																+	+
	5.4				+												+	
	5.5								+		+	+						

ІХ. РОЗДІЛ

ОСНОВНІ ЕТАПИ ТА МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ

Механізм реалізації Стратегії передбачає визначення точок зосередження зусиль та напрямів використання усіх видів ресурсів (організаційних, фінансових та інформаційних) за умови максимальної результативності їх використання для досягнення стратегічного бачення соціально-економічного розвитку Харківської області.

Реалізація Стратегії здійснюватиметься у два етапи:

1. перший – 2021–2023 рр.;
2. другий – 2024–2027 рр.

Механізм реалізації Стратегії включає розробку Плану заходів регіонального розвитку на період 2021–2023 рр., по закінченні планового терміну проводиться оцінювання результатів та складається План заходів реалізації Стратегії на 2024–2027 рр. План заходів з реалізації Стратегії передбачає заходи, обсяги і джерела фінансування з визначенням індикаторів результативності їх виконання та є основою для розроблення інвестиційних програм та проєктів, спрямованих на соціально-економічний розвиток Харківської області.

Черговість реалізації проєктів за планом реалізації Стратегії встановлюється у логічній послідовності із дотриманням умов уникнення розривів та вузьких місць під час виконання пов'язаних між собою заходів щодо реалізації проєктів.

До складу учасників реалізації Стратегії входять суб'єкти господарювання області, учасники регіональних програм, а також органи місцевого самоврядування відповідно до стратегічних цілей, що визначені у Стратегії.

Основою реалізації Стратегії мають стати компетентність, готовність і бажання населення області сприяти змінам і покращенням.

Реалізація Стратегії здійснюватиметься на основі партнерських відносин, шляхом координації та узгодження діяльності всіх основних учасників цього процесу.

Інституційне забезпечення реалізації Стратегії передбачає:

- чіткий розподіл повноважень між учасниками, усунення дублювання під час прийняття управлінських рішень, налагодження ефективної співпраці між учасниками регіонального та місцевого рівнів;
- взаємодію органів місцевого самоврядування під час вирішення спільних питань інструментарієм співробітництва між територіальними громадами;
- оновлення схем територіального планування: генеральних планів та планів розвитку на рівні адміністративних територій;
- створення системи програмних документів щодо соціально-економічного розвитку Харківської області та їх узгодження на місцевому, обласному та загальнодержавному рівнях.

Інструменти реалізації Стратегії:

- дієвим інструментом реалізації Стратегії є План заходів з її реалізації, в якому кожен із заходів деталізований відповідно до оперативної, а також стратегічної цілі. Обов'язковим є структурування заходів відповідно до періодів реалізації Стратегії. Це дає змогу здійснити оцінку досягнення цілей Стратегії за відповідними індикаторами шляхом проведення моніторингу та визначення ефективності заходів;
- до інструментарію реалізації Стратегії слід віднести Угоди, які ставлять за мету здійснення регіонального розвитку. Вони дають змогу узгоджувати пріоритети розвитку Харківської області з державними пріоритетами. Завдяки підписанню угод виникає можливість кооперувати державні та місцеві ресурси для виконання заходів із реалізації Стратегії. Угода також визначає спільні заходи органів виконавчої влади і органів місцевого самовряду-

вання у рамках реалізації Державної стратегії регіонального розвитку до 2027 року та Стратегії розвитку Харківської області на 2021–2027 рр.;

- дієвим інструментом реалізації Стратегії виступають «державні цільові програми». Реалізація частини оперативних та стратегічних цілей Стратегії стає можливою лише за рахунок реалізації державних цільових програм розвитку окремих адміністративних територій та видів економічної діяльності. Державні цільові програми спрямовані на цільове розв'язання системних проблем, у тому числі тих, що є актуальними власне у Харківській області;
- до інструментів реалізації Стратегії слід віднести галузеві цільові програми та регіональні програми, які направлені на вирішення комплексу проблем у певних видах економічної діяльності, або у сферах національної економіки. Фінансування програм здійснюється комплексно, шляхом поєднання можливостей державного, обласного та місцевих бюджетів або інших джерел фінансування кредити банків, міжнародні гранти, кошти населення, інвестиції й таке інше;
- інструментом виступають програми економічного і соціального розвитку Харківської області, які переглядаються та затверджуються на кожний поточний рік.

Усі зазначені інструменти реалізації Стратегії використовуються в тісній взаємодії з метою уникнення дублювання передбачених ними заходів. Крім того, проводиться постійне порівняння результатів їх реалізації з позиції досягнення цілей та пріоритетів, що визначені Стратегією.

Джерела фінансування реалізації Стратегії включають:

- кошти Державного бюджету України, зокрема, Державного фонду регіонального розвитку, галузевих (міжгалузевих) державних цільових програм та бюджетних програм центральних органів виконавчої влади, що спрямовуються на розвиток відповідної сфери у регіонах, субвенцій, інших трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам;
- кошти місцевих бюджетів;
- кошти міжнародних організацій, зокрема кошти технічної допомоги ЄС;
- коштів інвесторів, власні кошти підприємств, організацій та установ, а також кошти суб'єктів господарювання поза залежністю від їх організаційної побудови;
- благодійні внески;
- кошти з інших джерел, не заборонених законодавством

Організація дії механізму реалізації Стратегії передбачає такі процедури:

- в обов'язковому порядку проводиться оцінювання результатів реалізації Стратегії та планів заходів. Оцінювання здійснюється Харківською обласною державною адміністрацією на основі звітів відповідальних за виконання проектів регіонального розвитку, визначених Планом заходів;
- департаменти Харківської обласної державної адміністрації мають реалізувати низку відповідних заходів, а саме:
 - створити моніторингові групи,
 - визначити склад моніторингових груп на принципах гендерної рівності,
 - затвердити порядок роботи моніторингових груп,
 - визначити перелік показників, за якими буде здійснено оцінювання результатів реалізації стратегічних цілей і завдань Стратегії,
 - визначити порядок внесення результатів перевірки,
 - визначити порядок оприлюднення результатів проведення оцінювання результативності реалізації Стратегії і Плану заходів на офіційному вебсайті.

Х. РОЗДІЛ

МОНІТОРИНГ УПРОВАДЖЕННЯ СТРАТЕГІЇ

Проведення моніторингу результативності виконання Стратегії та Плану заходів з її реалізації здійснюватиметься у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України (Постанова КМУ від 11.11.2015 № 932 зі змінами внесеними згідно з Постановами КМУ від 14.11.2018 № 959 та від 23.01.2019 № 45).

Проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації Стратегії розвитку Харківської області і Плану заходів з її реалізації здійснюється за методикою, визначеною Міністерством розвитку громад та територій з урахуванням вимог закону України «Про стратегічну екологічну оцінку», що враховує засади смарт-спеціалізації регіону.

Результати реалізації Стратегії розвитку Харківської області і Плану заходів з її реалізації визначаються на підставі проведення моніторингу:

- стану виконання Плану заходів шляхом порівняння фактично отриманих значень індикаторів оцінки результативності виконання завдань та їх прогнозних значень;
- динаміки зміни значень показників, що застосовуються для розрахунку індексів конкурентоспроможності регіону та регіонального людського розвитку.

Моніторинг наслідків виконання Стратегії розвитку Харківської області і Плану заходів для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, здійснюється у випадках і в порядку, передбачених законом України «Про стратегічну екологічну оцінку».

Проведення моніторингу реалізації Стратегії розвитку Харківської області і Плану заходів з її реалізації здійснюється Харківською обласною державною адміністрацією на основі звітів відповідальних за виконання проєктів регіонального розвитку, визначених планом заходів (далі – відповідальні за виконання), і включає: підготовку щокварталу Звіту про результати реалізації проєктів регіонального розвитку, визначених Планом заходів з реалізації Стратегії розвитку Харківської області, за відповідний період.

Звіт містить такі складові:

- номер і найменування завдання регіональної стратегії, якому відповідає проєкт;
- одну або кілька оперативних цілей, яких буде досягнуто в результаті реалізації проєкту;
- територіальну спрямованість (назва адміністративної території, в межах якої здійснюється проєкт);
- строк реалізації проєкту;
- джерела фінансування у звітному періоді;
- фактичну суму підписаних договорів (контрактів) у звітному періоді;
- суму вибраних коштів у звітному періоді;
- суму вибраних коштів з початку реалізації проєкту;
- індикатори (показники) результативності реалізації проєкту;
- стан реалізації проєкту (з порівняльною оцінкою фактично виконаного і запланованого);
- проблемні питання, їх вплив на реалізацію проєкту (з поясненням причини їх виникнення та зазначенням механізму вирішення);
- рекомендації щодо змін у наступному періоді реалізації;

Підготовку щороку Звіту про результати проведення моніторингу виконання Плану заходів з реалізації Стратегії розвитку Харківської області за відповідний період здійснювати за такими складовими:

- номер та найменування цілі регіональної стратегії;
- назва програми регіонального розвитку, що реалізується в рамках плану заходів;
- назва проєктів регіонального розвитку, що включені до програми регіонального розвитку;
- територіальна спрямованість проєктів (назва адміністративної території, в межах якої реалізується проєкт);
- строк реалізації проєкту;
- джерела фінансування у звітному періоді;
- фактична сума підписаних договорів (контрактів) у звітному періоді;
- сума вибраних коштів у звітному періоді;
- сума вибраних коштів з початку реалізації проєктів;
- індикатори (показники) результативності виконання плану заходів;
- стан виконання плану заходів з порівняльною оцінкою фактично виконаного і запланованого;
- проблемні питання, їх вплив на виконання плану заходів (з поясненням причини їх виникнення та зазначенням механізму вирішення).

Моніторинг реалізації пріоритетів розвитку Харківської області, досягнення стратегічних цілей й виконання завдань Стратегії розвитку Харківської області, що визначені на засадах смарт-спеціалізації, проводяться за участю представників органів місцевого самоврядування, суб'єктів підприємництва, зокрема Ради підприємців при облдержадміністрації, закладів вищої освіти та науково-дослідних установ, агенцій регіонального розвитку, асоціацій органів місцевого самоврядування та громадських об'єднань.

Відповідальні за виконання заходів щокварталу до п'ятого числа другого місяця, що настає за звітним періодом, подають Харківській обласній державній адміністрації звіти.

Харківська обласна державна адміністрація проводить аналіз стану виконання плану заходів (з порівняльною оцінкою ступеня відхилення фактичних значень індикаторів результативності від їх прогнозованих значень) та до 20 числа другого місяця, що настає за звітним періодом, готує і оприлюднює на своєму офіційному вебсайті узагальнений Звіт про виконання плану заходів за відповідний період.

Звіт про результати моніторингу складається на основі даних звітів та порівняння фактичних значень індикаторів (показників) оцінки результативності виконання Плану заходів з реалізації Стратегії розвитку Харківської області з їх прогнозованим значенням.

Харківська обласна державна адміністрація подає в установленому порядку **до 25 числа другого місяця року, що настає за звітним**, Звіт про результати моніторингу та Звіт з оцінки результативності на затвердження. Оцінка досягнення цілей та пріоритетів, визначених Стратегією розвитку Харківської області, проводиться за результатами виконання першого та другого етапів її реалізації не пізніше ніж через три місяці після завершення відповідного етапу.

Харківська обласна державна адміністрація оприлюднює затверджені Звіт про результати моніторингу та Звіт з оцінки результативності на своєму офіційному вебсайті.

Копії затверджених Харківською обласною державною адміністрацією Звіту про результати моніторингу та Звіту з оцінки результативності подаються до Міністерства розвитку громад та територій України.

Під час моніторингу Стратегії розвитку Харківської області вирішується низка завдань, а саме:

- контроль за реалізацією Стратегії в цілому;
- оцінювання ступеня досягнення прогресу за стратегічними цілями;
- реалізація заходів щодо досягнення операційних цілей;
- аналіз інформації щодо змін у соціально-економічному та екологічному стані адміністративних територій, підпорядкованих громадам Харківської області;
- уточнення та корегування операційних цілей Стратегії розвитку Харківської області.

Моніторингові Звіти є відкритими документами, що використовуються для уточнення завдань та бюджетних програмних документів, які складаються та затверджуються Харківською обласною державною адміністрацією області на наступний за звітним бюджетний рік.

СПИСОК РОЗРОБНИКІВ

ПІБ	Посада
Кучер Олексій Володимирович	голова Харківської обласної державної адміністрації, співголова Керівного комітету
Чернов Сергій Іванович	голова Харківської обласної ради, співголова Керівного комітету
Керівний комітет	
Погосян Віталій Валерійович	перший заступник голови Харківської обласної державної адміністрації
Фатеев Михайло Іванович	заступник Харківського міського голови – директор Департаменту економіки та комунального майна Харківської міської ради (за згодою)
Кизим Микола Олександрович	директор Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку Національної академії наук України, доктор економічних наук, професор, член-кореспондент Національної академії наук України, Заслужений економіст України, науковий консультант Керівного комітету
Петришин Олександр Віталійович	президент Національної академії правових наук України (за згодою), професор, Заслужений діяч науки і техніки України, керівник підгрупи №1 «Збалансований розвиток громад на засадах децентралізації»
Бакіров Віль Савбанович	ректор Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, доктор соціологічних наук, професор, академік НАН України, член-кореспондент НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, керівник підгрупи №2 «Інформаційно-соціологічне забезпечення розробки стратегії»
Капустник Валерій Андрійович	ректор Харківського національного медичного університету, доктор медичних наук, професор, заслужений працівник освіти України, керівник підгрупи №3 «Медицина і охорона здоров'я, розвиток біофармації»
Глібко Сергій Васильович	директор Науково-дослідного інституту правового забезпечення інноваційного розвитку Національної академії правових наук України, керівник підгрупи №4 «Наука і освіта, формування регіональної інноваційної системи»
Ажиппо Олександр Юрійович	ректор Харківської державної академії фізичної культури, доктор педагогічних наук, професор, керівник підгрупи №5 «Молодіжна і гендерна політика, фізична культура та спорт, розвиток туризму»
Даниленко Віктор Якович	ректор Харківської державної академії дизайну і мистецтв, член-кореспондент Академії мистецтв України, доктор мистецтвознавства, професор, Заслужений діяч мистецтв України, керівник підгрупи №6 «Розвиток культури»
Швець Дмитро Володимирович	ректор Харківського національного університету внутрішніх справ, полковник поліції, доктор юридичних наук, керівник підгрупи №7 «Громадська безпека, забезпечення прав людини, соціальний захист»
Бабаєв Володимир Миколайович	ректор Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, доктор наук з державного управління, професор, заслужений будівельник України, академік Міжнародної інженерної академії, академік Академії будівництва України, перший віце-президент Інженерної академії, керівник підгрупи №8 «Житлово-комунальне господарство, інженерна інфраструктура та транспорт»
Суботін Віктор Георгійович	генеральний директор акціонерного товариства «Турбоатом», заслужений економіст України, лауреат Державної премії України в області науки і техніки, керівник підгрупи №9 «Розвиток промисловості на інноваційних засадах»
Нанка Олександр Володимирович	ректор Харківського національного технічного університету сільського господарства ім. Петра Василенка, кандидат технічних наук, академік Української Національної Академії наук екологічних технологій, академік Інженерної Академії України, керівник підгрупи №10 «Розвиток агропромислового комплексу і виробництва продуктів харчування»
Семенець Валерій Васильович	ректор Харківського національного університету радіоелектроніки, доктор технічних наук, професор, керівник підгрупи №11 «Розвиток ІТ, діджиталізація економіки регіону»
Сокол Євген Іванович	ректор Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», доктор технічних наук, професор, член-кореспондент Національної академії наук України, керівник підгрупи №12 «Кластерна модель підвищення конкурентоспроможності регіону, смарт-спеціалізація»
Пієв Сергій Миколайович	голова постійної комісії Харківської обласної ради з питань аграрної політики, земельних відносин та природокористування, керівник підгрупи №13 «Природокористування і екологічна безпека»
Пономарьова Галина Федорівна	ректор комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради, кандидат педагогічних наук, професор, академік Міжнародної академії наук педагогічної освіти, академік Національної академії проблем людини, Заслужений працівник народної освіти України, керівник підгрупи №14 «Розбудова інституцій громадянського суспільства»

ПІБ	Посада
Пономаренко Володимир Степанович	ректор Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, доктор економічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, член-кореспондент Національної академії педагогічних наук, керівник підгрупи №15 «Підтримка малого та середнього підприємництва»
Немикіна Людмила Петрівна	голова постійної комісії з питань бюджету Харківської обласної ради, віце-президент Асоціації органів місцевого самоврядування Харківської області, керівник підгрупи №16 «Залучення інвестицій, розвиток фінансового ринку»
Кулик Олена Григорівна	начальник Управління з питань місцевого самоврядування, розвитку громад та міжнародних зв'язків Харківської обласної ради, керівник підгрупи №17 «Розвиток міжнародних зв'язків і територіального маркетингу»
Белова Людмила Олександрівна	директор Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, доктор соціологічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України
Дудка Олександр Олексійович	координатор мережі РЕГІОНЕТ, член Комісії Мінрегіону з розгляду поданих виконавчими комітетами міських, селищних, сільських рад об'єднаних територіальних громад переліків проєктів з проєктними заявками на проєкти, які можуть реалізуватися за рахунок коштів субвенції державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад
Коновалова Ірина Василівна	в.о. директора Департаменту економіки і міжнародних відносин Харківської обласної державної адміністрації – начальник управління аналітики, прогнозування та зведення інформації, секретар Керівного комітету
Експерти та активні представники громадськості	
Аверіна Ольга Григорівна	голова правління громадської організації «Платформа єднання»
Алексеев Андрій Ігорович	в.о. начальника Служби автомобільних доріг у Харківській області Державного агентства автомобільних доріг України
Алферова Наталія Миколаївна	заступник директора Харківського регіонального управління державної спеціалізованої фінансової установи «Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву»
Аннопольська Вікторія Василівна	директор Департаменту масових комунікацій Харківської обласної державної адміністрації
Астахова Катерина Вікторівна	ректор приватного вищого навчального закладу Харківського гуманітарного університету «Народна українська академія», доктор історичних наук, професор
Ачкасова Наталія Олександрівна	заступник начальника Управління паливно-енергетичного комплексу Харківської обласної державної адміністрації – начальник відділу електроенергетичного комплексу та економічного аналізу
Бабенко Тетяна Борисівна	перший заступник директора Департаменту соціального захисту населення Харківської обласної державної адміністрації
Бандурка Олександр Маркович	професор кафедри теорії та історії держави і права факультету №1 Харківського національного університету внутрішніх справ, генерал-полковник міліції, доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України, Заслужений юрист України
Барінова Діана Семенівна	голова ГО «Польсько-українська аграрна асоціація»
Беккер Марк Львович	радник Голови Харківської обласної державної адміністрації з питань промисловості на громадських засадах
Белікова Надія Володимирівна	учений секретар Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України, доктор економічних наук, доцент
Белов Микола Львович	голова постійної комісії Харківської обласної ради з питань промисловості, житлово-комунального господарства, паливно-енергетичного комплексу та будівництва
Белова Людмила Олександрівна	директор Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України
Бикова Ганна Юріївна	заступник директора Департаменту житлово-комунального господарства та розвитку інфраструктури Харківської обласної державної адміністрації – начальник відділу будівництва, дорожнього комплексу та благоустрою у сфері ЖКГ
Битяк Юрій Прокопович	перший проректор Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
Бичко Сергій Анатолійович	директор комунального закладу «Харківський академічний російський драматичний театр ім. О. С. Пушкіна»
Богданов Ігор Володимирович	голова Харківської обласної організації фізкультурно-спортивного товариства «СПАРТАК»
Бойко Валерій Володимирович	директор державної установи «Інститут загальної та невідкладної хірургії» Академії медичних наук України, доктор медичних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України
Бондар Анастасія Сергіївна	завідувач кафедри менеджменту фізичної культури Харківської державної академії фізичної культури

ПІБ	Посада
Бондаренко Катерина Іванівна	в. о. Дергачівського міського голови, секретар ради
Бондаренко Кирило Ігорович	директор ТОВ «Відпочинок на всі сто»
Бондарчук Геннадій Вадимович	заступник директора Департаменту охорони здоров'я Харківської обласної державної адміністрації – начальник управління з питань фармації, фінансування та економіки
Бубенко Павло Трохимович	завідуючий відділом проблем науково-технічного і економічного прогресу регіону Північно-Східного наукового центру НАН України і Міністерства освіти і науки України
Бугайчук Костянтин Леонідович	завідувач науково-дослідної лабораторії з проблем протидії злочинності Харківського національного університету внутрішніх справ
Ванюшин Назар Євгенович	секретар постійної комісії Харківської обласної ради з питань бюджету
Васильченко Володимир Валерійович	генеральний директор ТОВ «НЬЮ СИСТЕМС АМ»
Вахно Микола Іванович	голова правління АТ ХАРПРОН
Веркіна Тетяна Борисівна	ректор Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського
Вінаков Андрій Вікторович	голова правління ПрАТ «Концерн АВЕК та Ко»
Волобуєв Олександр Васильович	начальник Головного управління ДСНС України у Харківській області
Волосов Євген Віталійович	директор КЗОЗ «Обласна стоматологічна поліклініка»
Гагауз Інна Борисівна	голова правління громадської організації «Технологічний бізнес-інкубатор «Харківські технології»
Гаєвський Віталій Вікторович	директор ТОВ «НВП «ЗАЛІЗНИЧАВТОМАТИКА»»
Ганус Олексій Іванович	технічний директор АТ «Харківобленерго»
Ген Семен Наумович	директор ТОВ «Золоті сторінки»
Гіршфельд Анатолій Мусійович	президент ПрАТ «У.П.Е.К»
Глазунова Людмила Володимирівна	заступник директора з наукової роботи Харківської державної наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленка
Голуб Микола Вікторович	Богодухівський міський голова
Гольцев Анатолій Миколайович	директор Інституту проблем кріобіології і кріомедицини НАН України, академік НАН України, доктор медичних наук, професор
Грановський Микола Володимирович	заступник начальника управління міжнародних відносин та розвитку підприємництва Департаменту економіки і міжнародних відносин Харківської обласної державної адміністрації – начальник відділу зовнішньоекономічної діяльності та розвитку підприємництва
Гречаніна Олена Яківна	генеральний директор комунального некомерційного підприємства Харківської обласної ради «Міжобласний спеціалізований медико-генетичний центр рідкісних (орфанних) захворювань», доктор медичних наук, професор, член-кореспондент Академії медичних наук України, Заслужений діяч науки і техніки України
Гречка Олександр Миколайович	т.в.о. генерального директора АТ «Харківський науково-дослідний та проектно-конструкторський інститут «ЕНЕРГОПроект»
Греховодов Олександр Миколайович	віце-президент корпорації «МАС-ІПРА», генеральний директор ТОВ «Котлотурбопром»
Гриньов Борис Вікторович	директор Інституту сцинтиляційних матеріалів НАН України, академік НАН України, доктор технічних наук, професор
Гриценко Анатолій Володимирович	директор науково-дослідної установи «Український науково-дослідний інститут екологічних проблем», доктор географічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України
Губа Анатолій Васильович	декан факультету мистецтв Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди
Губарева Ірина Олегівна	завідувач сектору енергетичної безпеки та енергозбереження відділу промислової політики та енергетичної безпеки Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України, доктор економічних наук, професор
Гурова Капітолїна Дмитрівна	директор Харківського торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету, кандидат економічних наук, доцент, заслужений працівник народної освіти України
Гусаров Олександр Сергійович	голова постійної комісії Харківської обласної ради з питань забезпечення прав людини, свободи слова та інформації
Даниленко Георгій Миколайович	директор державної установи «Інститут охорони здоров'я дітей та підлітків» Академії медичних наук України, доктор медичних наук, професор
Данько Тарас Володимирович	директор громадської організації «Харків Гейт», кандидат економічних наук, професор кафедри міжнародного бізнесу та фінансів Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»

ПІБ	Посада
Дейнека Руслан Сергійович	начальник відділу освіти, культури та спорту виконавчого комітету Мереф'янської міської ради
Дема Валерій Іванович	віце-президент ТОВ «СІГМАБЛЕЙЗЕР Україна»
Димченко Олена Володимирівна	завідувач кафедри «Підприємства та бізнес-адміністрування» Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова, доктор економічних наук, професор
Довгалюк Ірина Григорівна	директор державної установи «Державний науково-дослідний і проектний інститут основної хімії»
Догодіна Валентина Юріївна	здобувач вищої освіти ступеня доктор філософії Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України
Донський Олександр Михайлович	голова постійної комісії Харківської обласної ради з питань екології, надзвичайних ситуацій та ліквідації їх наслідків
Дудник Денис Валентинович	директор юридичного департаменту Харківської обласної державної адміністрації
Дулуб Лідія Миколаївна	голова Харківської обласної організації профспілки працівників освіти і науки України
Дунаєв Ігор Володимирович	професор кафедри економічної політики та менеджменту Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України
Железняк Галина Василівна	директор ТОВ «Харківський планетарій ім. Ю.О. Гагаріна»
Жукова Олена Михайлівна	президент Харківського банківського союзу
Зайцев Віталій Єгорійович	ректор приватного закладу вищої освіти «Харківський технологічний університет «ШАГ», доктор технічних наук, професор
Зверев Віктор Олександрович	голова постійної комісії Харківської обласної ради з питань науки, освіти та духовності, президент Харківської торгово-промислової палати
Зеєнко Юрій Михайлович	начальник відділу капітальних вкладень Департаменту економіки і міжнародних відносин Харківської обласної державної адміністрації
Зеленський Сергій Володимирович	Лозівський міський голова
Златкін Олег Юрійович	генеральний директор ТОВ Науково-виробниче підприємство «Хартрон-Аркос ЛТД», заслужений машинобудівник України
Золотарьов Олександр Федорович	генеральний директор ТОВ «СПЕЦВУЗАВТОМАТИКА»
Іванов Микола Євгенович	здобувач вищої освіти ступеня доктор філософії Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України
Іванов Юрій Борисович	заступник директора з наукової роботи Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України, доктор економічних наук, професор, заслужений економіст України
Іванова Ольга Юріївна	завідувач сектору проблем регіонального розвитку та децентралізації відділу макро-економічної політики та регіонального розвитку Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України, доктор економічних наук, доцент
Ісаєва Наталія Іллівна	доцент кафедри фінансів Національного аерокосмічного університету імені М. Є. Жуковського «ХАІ», кандидат економічних наук, доцент
Карпова Лариса Георгіївна	директор Департаменту науки і освіти Харківської обласної державної адміністрації
Каук Віктор Іванович	директор Центру технологій дистанційного навчання Харківського національного університету радіоелектроніки
Кірюхін Олексій Михайлович	керівник Українсько-Франкофонного академічного центру Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна
Клига Юлія Миколаївна	директор ТОВ «Еввіва-Тур»
Кобець Анастасія Юріївна	член постійної комісії Харківської обласної ради з питань молодіжної політики, спорту, культури та туризму
Коваленко Алла Арестовна	голова правління - генеральний директор ПрАТ «ХАРКІВСЬКА БІСКВІТНА ФАБРИКА»
Коваленко Олена Едуардівна	ректор Української інженерно-педагогічної академії, доктор педагогічних наук, професор
Коваль Андрій Анатолійович	генеральний директор АТ «ХТЗ»
Коваль Ігор Миколайович	директор обласного КЗ «Харківський академічний театр музичної комедії»
Ковальчук Олександр Миколайович	генеральний директор АТ «Харківський машинобудівний завод «Світло Шахтаря»
Ковтун Віктор Іванович	голова правління Харківської організації Національної Спілки художників України

ПІБ	Посада
Колесніков Олександр Олександрович	виконавчий директор Об'єднання організацій роботодавців Харківської області «Граніт»
Колбасін Євген Сергійович	науковий співробітник сектору промислової політики та інноваційного розвитку відділу промислової політики та енергетичної безпеки Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України, кандидат економічних наук
Колмик Олена Вікторівна	заступник директора Департаменту економіки і міжнародних відносин Харківської обласної державної адміністрації – начальник управління міжнародних відносин та розвитку підприємництва
Коновалова Ірина Олегівна	керівник Харківського офісу Європейської Бізнес Асоціації
Корольова Марина Вікторівна	проректор з науково-педагогічної роботи Харківської державної академії фізичної культури
Костенко Олена Юріївна	заступник директора ТОВ «Еввіва-Тур»
Костенко Дмитро Миколайович	молодший науковий співробітник сектору енергетичної безпеки та енергозбереження відділу промислової політики та енергетичної безпеки Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України
Котвіцька Алла Анатоліївна	ректор Національного фармацевтичного університету, доктор фармацевтичних наук, професор
Котляров Євген Іванович	старший науковий співробітник сектору енергетичної безпеки та енергозбереження відділу промислової політики та енергетичної безпеки Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України, кандидат економічних наук, доцент
Котуков Олександр Анатолійович	заступник голови постійної комісії Харківської обласної ради з питань спільної власності територіальних громад області
Краєвський Михайло Анатолійович	здобувач вищої освіти ступеня доктор філософії Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України
Красноносова Олена Миколаївна	старший науковий співробітник сектору проблем регіонального розвитку та децентралізації відділу макроекономічної політики та регіонального розвитку Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України, кандидат економічних наук, доцент
Красовський Валерій Віталійович	співзасновник та CEO товариства з обмеженою відповідальністю «СІГМА СОФТВЕА»
Крячко Євген Миколайович	старший науковий співробітник сектору промислової політики та інноваційного розвитку відділу промислової політики та енергетичної безпеки Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України, кандидат економічних наук
Кузнецов Ігор Іванович	виконавчий директор Харківського регіонального представництва Українського національного комітету Міжнародної торгової палати (ICC Ukraine в Харківській області)
Купреев Микола Іванович	директор ТОВ СП «Мелихівське»
Кучков Петро Володимирович	Зміївський міський голова
Лазуренко Леонід Іванович	Люботинський міський голова
Леванда Олена Михайлівна	провідний інженер сектору макроекономічного аналізу та прогнозування відділу макроекономічної політики та регіонального розвитку Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України
Луценко Наталія Леонідівна	молодший науковий співробітник сектору макроекономічного аналізу та прогнозування відділу макроекономічної політики та регіонального розвитку Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України
Львова Ольга Володимирівна	член постійної комісії Харківської обласної ради з питань соціально-економічного розвитку регіону та міжнародного співробітництва
Магдисюк Сергій Володимирович	директор Департаменту житлово-комунального господарства та розвитку інфраструктури Харківської обласної державної адміністрації
Максимов Олексій Михайлович	директор Департаменту оборонної, мобілізаційної роботи та взаємодії з правоохоронними органами Харківської обласної державної адміністрації
Мамонтова Олена Григорівна	начальник Головного управління статистики у Харківській області
Матвійченко Олександр Сергійович	здобувач вищої освіти ступеня доктор філософії Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України
Мацегора Геннадій Миколайович	член постійної комісії Харківської обласної ради з правових питань, регуляторної політики, законності, громадського порядку, боротьби з корупцією та злочинністю
Медовой Олександр Леонідович	засновник та єдиний учасник ТОВ «Альтекс Софтвеар»
Меркулова Ксенія Олександрівна	директор Харківського регіонального фонду підтримки підприємництва
Михайленко Дар'я Геннадіївна	старший науковий співробітник сектору проблем регіонального розвитку та децентралізації відділу макроекономічної політики та регіонального розвитку Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України, кандидат економічних наук, доцент

ПІБ	Посада
Мицай Наталія Іванівна	директор обласного комунального закладу Національний літературно-меморіальний музей Г. С. Сковороди
Мілютіна Вікторія Василівна	директор Північного міжрегіонального департаменту Національної служби здоров'я України
Мінаєва Галина Миколаївна	Чугуївський міський голова
Міненко Володимир Леонідович	директор Харківського обласного центру зайнятості
Мінухін Валерій Володимирович	директор державної установи «Інститут мікробіології та імунології ім. І.І. Мечникова НАМН України»
Міщенко Володимир Юрійович	начальник Управління розвитку промисловості Харківської обласної державної адміністрації
Мормило Яков Михайлович	директор ДП «Харківське конструкторське бюро з машинобудування імені О.О. Морозова»
Мороз Віктор Дмитрович	директор Харківського машинобудівного коледжу, кандидат педагогічних наук, доцент, член-кореспондент Інженерної академії України, голова Ради директорів вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації
Мураєва Валерія Олегівна	голова постійної комісії Харківської обласної ради з питань молодіжної політики, спорту, культури та туризму
Мусаєва Ксенія Миколаївна	директор ТОВ «ПОЛЮС-XXI»
Набока Едуард Євгенович	виконавчий директор Об'єднання промисловців і підприємців Харківської області – регіонального відділення Всеукраїнської громадської організації «Український союз промисловців і підприємців», голова Регіональної ради підприємців у Харківській області
Нагаївська Дар'я Юріївна	координатор проєктів Харківської громадської неприбуткової організації «Сучасна жінка»
Неежмаков Павло Іванович	генеральний директор Національного наукового центру «Інститут метрології», доктор технічних наук, професор, член Міжнародного комітету з мір та ваг
Нездюр Олександр Володимирович	директор Департаменту агропромислового розвитку Харківської обласної державної адміністрації
Нестеренко Віктор Вікторович	заступник голови правління ГО «Польсько-українська аграрна асоціація»
Нечипорук Микола Васильович	ректор Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»
Новіков Антон Олександрович	член постійної комісії Харківської обласної ради з питань розвитку інфраструктури, транспорту, шляхів та зв'язку
Овсянніков Сергій Іванович	директор Департаменту фінансів Харківської обласної державної адміністрації
Окунь Дар'я Олександрівна	викладач кафедри олімпійського та професійного спорту Харківської державної академії фізичної культури
Оленко Кирило Олегович	директор ТОВ «Навігатор Україна»
Омельченко Людмила Григорівна	директор комунального закладу «Обласний організаційно-методичний центр культури і мистецтва»
Отенко Павло Васильович	здобувач вищої освіти ступеня доктор філософії Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України
Павліков Володимир Володимирович	проректор з наукової роботи Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»
Панченко Сергій Володимирович	ректор Українського державного університету залізничного транспорту
Пахомова Марина Юріївна	заступник директора Департаменту містобудування та архітектури Харківської обласної державної адміністрації – начальник управління містобудування та архітектури
Пашко Тетяна Мирославівна	директор ТОВ «Авіаційно-туристичне бюро «Комод-Тур»
Підберезкіна Тетяна Євгенівна	директор комунального закладу «Харківський обласний палац дитячої та юнацької творчості»
Плотнік Наталія Анатоліївна	заступник начальника Управління культури і туризму Харківської обласної державної адміністрації
Політучий Сергій Якович	президент Групи компаній «Фактор»
Полозков Ярослав Євгенович	здобувач вищої освіти ступеня доктор філософії Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України
Полякова Ольга Юріївна	завідувач сектору макроекономічного аналізу та прогнозування відділу макроекономічної політики та регіонального розвитку Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України, кандидат економічних наук, доцент
Пономаренко Павло Олександрович	директор Департаменту цивільного захисту Харківської обласної державної адміністрації

ПІБ	Посада
Попов Віктор Васильович	голова правління ПАТ «ФЕД»
Прокопенко Іван Федорович	ректор Харківського національного університету імені Г.С. Сковороди, доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України, Заслужений працівник народної освіти України
Прус Юлія Ігорівна	директор Регіонального центру міжнародних проєктів і програм Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна
Решетняк Олена Іванівна	докторант Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України, кандидат економічних наук, доцент
Родченко Володимир Борисович	заступник директора навчально-наукового інституту «Каразінська школа бізнесу» Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, доктор економічних наук, професор
Руденко Євген Володимирович	директор Інституту тваринництва НААН України, доктор ветеринарних наук, професор, член-кореспондент НААН України, Заслужений працівник сільського господарства України
Рудика Віктор Іванович	директор ДП «ГИПРОКОКС», доктор економічних наук
Рудика Ольга Вікторівна	молодший науковий співробітник сектору енергетичної безпеки та енергозбереження відділу промислової політики та енергетичної безпеки Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України, кандидат економічних наук
Русанов Андрій Вікторович	директор Інституту проблем машинобудування ім. А.М. Підгорного НАН України, член-кореспондент НАН України, доктор технічних наук, професор
Сакаян Маргарита Нориківна	директор ОКЗ «Харківський державний академічний український драматичний театр ім. Т.Г. Шевченка»
Салашенко Тетяна Ігорівна	старший науковий співробітник сектору енергетичної безпеки та енергозбереження відділу промислової політики та енергетичної безпеки Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України, кандидат економічних наук
Святаш Володимир Миколайович	голова постійної комісії Харківської обласної ради з питань соціальної політики, охорони здоров'я, реабілітації учасників бойових дій та АТО
Сердюк Олександр Іванович	директор ДП «Клінічний санаторій «Курорт Березівські мінеральні води» ПРАТ лікувально-оздоровчих закладів профспілок України «Укрпрофздоровниця»
Семигулін Павло Костянтинович	здобувач вищої освіти ступеня доктор філософії Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України
Семигуліна Ірина Борисівна	молодший науковий співробітник сектору макроекономічного аналізу та прогнозування відділу макроекономічної політики та регіонального розвитку Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України, кандидат економічних наук
Синицька Ірина Григорівна	регіональний представник ГО «Всеукраїнська асоціація центрів надання адміністративних послуг»
Сімсон Едуард Альфредович	заступник генерального директора ІГ «УПЕК», директор з нових розробок та досліджень АТ «УПЕК», президент міжнародної консалтингової групи «УІС»
Сітов Веніамін Іванович	Мереф'янський міський голова
Скопенко Василь Вікторович	в.о. генерального директора АТ «Харківобленерго»
Стадник Світлана Олександрівна	помічник ректора Харківської державної академії фізичної культури
Сурикова Ірина Олександрівна	секретар Ради молодих вчених при Харківській обласній державній адміністрації
Тацій Василь Якович	ректор Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
Темченко Володимир Олександрович	завідувач кафедри фізичного виховання та спорту Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна
Тимчук Андрій Олександрович	директор Департаменту екології та природних ресурсів Харківської обласної державної адміністрації
Титаренко Дмитро	генеральний директор ТОВ «Агропорт Україна»
Ткачов Денис Станіславович	керівник Східного регіонального хабу Програми «U-LEAD з Європою» від GIZ
Тулей Юзеф Леонідович	головний інженер регіональної філії «Південна залізниця» АТ «Українська залізниця»
Тулузов Ігор Георгійович	перший заступник генерального директора ДП «Харківський Національний академічний театр опери та балету імені М.В. Лисенка»
Тур Олена Василівна	старший науковий співробітник сектору проблем регіонального розвитку та децентралізації відділу макроекономічної політики та регіонального розвитку Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України, кандидат економічних наук
Турияниця Олексій Олегович	директор СП ТОВ «РАДМІРТЕХ»
Ульянченко Олександр Вікторович	ректор Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва, доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НААН України, академік Академії економічних наук України

ПІБ	Посада
Фадєєнко Галина Дмитрівна	директор державної установи «Національний інститут терапії імені Л.Т. Малої НАМН України»
Фатєєв Михайло Іванович	заступник Харківського міського голови – директор Департаменту економіки та комунального майна Харківської міської ради
Фунтова Віта Петрівна	в. о. директора Департаменту з підвищення конкурентоспроможності регіону Харківської обласної державної адміністрації
Харченко Олександр Михайлович	президент Асоціації «Регіональне будівництво»
Харченко Руслан Валерійович	молодший науковий співробітник сектору енергетичної безпеки та енергозбереження відділу промислової політики та енергетичної безпеки Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України
Хаустов Микита Миколайович	здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України
Хаустова Вікторія Євгенівна	завідувач сектору промислової політики та інноваційного розвитку відділу промислової політики та енергетичної безпеки Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України, доктор економічних наук, професор
Хачатрян Вадим Ванойович	директор Наукового парку «Синергія»
Хвисюк Олександр Миколайович	ректор Харківської медичної академії післядипломної освіти, доктор медичних наук, професор
Холодок Валентина Дмитрівна	директор ОКЗ «Харківський організаційно-методичний центр туризму»
Черевко Олександр Іванович	ректор Харківського державного університету харчування та торгівлі, доктор технічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України
Чернобай Олег Олександрович	Пісочинський селищний голова, віце-президент Харківської обласної асоціації органів місцевого самоврядування
Чернявська Ольга Юріївна	завідувач сектору у справах релігій Харківської обласної державної адміністрації
Чигрінов Вячеслав Васильович	голова постійної комісії Харківської обласної ради з питань розвитку інфраструктури, транспорту, шляхів та зв'язку
Чумак Олександр Валерійович	президент Харківської обласної громадської організації «Асоціація приватних роботодавців»
Шавлак Марина Андріївна	здобувач вищої освіти ступеня доктор філософії Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України
Шаповал Ольга Сергіївна	виконавчий директор громадської спілки «Харківський кластер інформаційних технологій»
Шаповалов Олексій	голова Харківської обласної філії «Асоціація молодіжних центрів України»
Шапошнік Віктор	голова Харківської обласної студентської ради при Харківській обласній державній адміністрації
Шейко Василь Миколайович	ректор Харківської державної академії культури, доктор історичних наук, професор, академік Національної академії мистецтв України, Заслужений діяч мистецтв України
Шликова Вікторія Олександрівна	старший науковий співробітник сектору макроекономічного аналізу та прогнозування відділу макроекономічної політики та регіонального розвитку Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України, кандидат економічних наук
Шпаркий Сергій Анатолійович	директор Обласного комунального спеціалізованого підприємства з виконання норм екологічної безпеки Харківської обласної ради
Шпілевський Володимир Вікторович	завідувач відділу промислової політики та енергетичної безпеки Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України, кандидат економічних наук
Шпілевський Олексій Володимирович	молодший науковий співробітник сектору проблем регіонального розвитку та децентралізації відділу макроекономічної політики та регіонального розвитку Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України
Шульга Микола Федорович	генеральний директору ННЦ «Харківський фізико-технічний інститут», доктор фізико-математичних наук, професор, академік НАН України
Юрченко Едуард Петрович	голова постійної комісії Харківської обласної ради з питань розвитку місцевого самоврядування та адміністративно-територіального устрою
Янко Юрій Володимирович	директор – головний диригент КП «Харківська обласна філармонія»
Ярошенко Ігор Васильович	завідувач відділу макроекономічної політики та регіонального розвитку Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України, кандидат економічних наук
Яременко Анатолій Степанович	генеральний директор ДНВП «Об'єднання Комунар»